

Årsredovisning 2008

Länsstyrelsen
Västerbotten

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

Datum
2009-02-20

Ärendebeteckning
100-2309-2009
Arkivbeteckning

Finansdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Årsredovisning för verksamhetsåret 2008

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer vidare att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Chris Heister
Landshövding

Innehåll

Sammanfattning av verksamhetsåret 2008	2
Övergripande redovisning av verksamhetskostnader 2008	6
VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete	21
<i>Verksamhetsgren Utåtriktat sektorsövergripande arbete</i>	22
<i>Verksamhetsgren Regional tillväxt</i>	32
<i>Verksamhetsgren Miljömålsarbete</i>	40
VO Tillsyn och vägledning	50
<i>Verksamhetsgren Social tillsyn</i>	51
<i>Verksamhetsgren Miljötillsyn</i>	63
<i>Verksamhetsgren Djur- och Livsmedelskontroll</i>	72
<i>Verksamhetsgren Samhällets krisberedskap, tillsyn över plan- och byggnadsväsendet samt övrig tillsyn</i>	73
VO Ärendehandläggning	76
<i>Verksamhetsgren Omställning av energisystemet</i>	77
<i>Verksamhetsgren EU-stöd</i>	80
<i>Verksamhetsgren Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning</i>	82
Övriga mål och återrapporteringskrav	87
Organisationsstyrning inom Politikområde Regional samhällsorganisation	91
Personaluppgifter	99
Uppdrag som skall redovisas i årsredovisningen 2008	101
Uppdrag från regleringsbrev 2007 som skall redovisas i årsredovisningen 2008	103
Sammanställning över väsentliga uppgifter	104
Finansiell redovisning	105

Mål: Länen skall utvecklas på ett sådant sätt att de nationella målen får genomslag samtidigt som hänsyn tas till olika regionala förhållanden och förutsättningar.

Sammanfattning av verksamhetsåret 2008

2008 har varit ett händelserikt år. Året inleddes starkt men avmattningen mot slutet av året gick inte obemärkt förbi. Den första mars tillträdde jag som Landshövding för Västerbottens län och under de första månaderna besökte jag alla kommuner samt många företag och organisationer. Vårt län har enligt mig allt med närhet till hav, djupa skogar, höga fjäll och är ett län rikt på naturresurser. Jag har mött många otroligt positiva och duktiga västerbottningar och ser Västerbotten som ett möjligheternas län!

Under våren genomförde länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län på uppdrag av regeringen en studie av naturresurserna i Övre Norrland och dess bidrag till hållbar tillväxt och konkurrenskraft. Rapporten visar att Övre Norrlands naturresurser har grundläggande betydelse för en långsiktig hållbar tillväxt i EU och Sverige.

Vid Globaliseringsrådets konferens om basindustri i övre Norrland som hölls i Umeå gavs ytterligare tillfälle att betona den rikedom vi i Västerbotten besitter genom våra naturresurser. Seminariet, som arrangerades tillsammans med länsstyrelsen i Västerbotten och Umeå universitet, slog an en optimistisk ton trots finanskris och lågkonjunktur.

Stor kraft och engagemang har lagts på förankringsarbete inom det näringspolitiska området, att initiera och utveckla dialoger, ge service till sökande samt att utveckla säkra och effektiva processer för beslut, handläggning och utbetalning i Landsbygdsprogrammet, de territoriella programmen Botnia Atlantica och Norr Periferin samt Fiskeprogrammet. Handläggarsystemet NYPS har lämnat utvecklingsstadiet och övergått till ett förvaltningskede.

Under året har drygt ca 850 Mkr förmedlats till mottagare i länet bland annat i form av t ex jordbruksstöd, stöd till företag för investeringar och verksamhetsutveckling, samverkansprojekt, förbättringar inom energiområdet, vård av kulturmiljöer med flera områden.

Inom integrationsarbetet har insatserna fokuserats på att höja kvaliteten på flyktingmottagandet. Detta har skett bl a inom ramen för Migrationsrådets uppdrag och genom medverkan i arbetet med lokala samverkansavtal.

Inom det sociala området har angelägna insatser gjorts vid tillsyn av HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn. En konferens för att utveckla stödet till anhöriga som hjälper och vårdar anhöriga fick bra respons hos länets kommuner.

Arbetet med utveckling och marknadsföring av e-tjänsterna har fortsatt under året, bl a för körkort genom besök på gymnasiet fordonsutbildning och kontakter med trafikskolor samt för stiftelser via banks notariatavdelning.

Efter ett omfattande förberedelsearbete under 2008 har myndighetens IT-verksamhet samt ekonomiadministrativa område samordnats i gemensamma organisationer med övriga länsstyrelser. För den direkta styrningen och kontrollen har en särskild beställarstyrelse utsetts för IT-organisationen.

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Förberedelserna för att ta emot handläggning av djurskyddet har bedrivits i dimensionerna; verksamhetsplanering, arbetsrätt, juridik, utbildning, kompetens och informationsöverföring.

Under våren 2008 inrättades ett hållbarhetssekretariat (HUT) i syfte att skapa en tvärssektoriell arena för att bredda perspektiven inom länsstyrelsens olika verksamhetsgrenar.

Vi har under året också slutfört Strukturfondsprogrammen år 2000-2006.

Första januari bildades samverkansorganet Region Västerbotten och detta har medfört en ny roll- och ansvarsfördelning i det regionala utvecklingsarbetet. Samverkan och arbetsformer har utvecklats under året.

Under de gångna åren har det förts omfattande diskussioner om Naturvårdsverkets nationalparksplan för 2009-2013. Vindelfjällens naturreservat och Blaikfjällets naturreservat har bland annat funnits med i planen. Beträffande Blaikfjällets naturreservat så finns ett visst intresse för en s.k. förstudie, där man undersöker förutsättningarna för att bilda en nationalpark och beskriver vad det innebär lokalt, regionalt och nationellt. Detta arbete fortsätter. Vindelfjällens naturreservat är dock inte längre aktuellt för bildande av nationalpark. Både Storumans kommun och Sorsele kommun samt den lokala opinionen motsatte sig en förstudie.

Länsstyrelsen har i en tvärssektoriell grupp påbörjat arbetet med att ta fram en regional strategi för klimat och energi. Gruppen har under året gjort en samlad kartläggning och tillståndsbeskrivning av klimat- och energiarbetet i Västerbottens län och i vår omvärld.

Länsstyrelsen har arbetat med att marknadsföra kunskapsunderlaget JämLYS - en jämställdhetsanalys av Övre Norrland. Vi har även aktivt engagerat oss i det regeringsuppdrag som Boverket tillsammans med länsstyrelserna fått om att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I Länsdelegationen i jämställdhet verkar vi för att vidareutveckla JämLYS. Mäns våld mot kvinnor är också en viktig uppgift för delegationen.

I nätverket Kvinnor på ledande positioner som jag leder förmedlas kunskap om jämställdhet och det ger även tillfälle att ta del av erfarenheter och kunskap om ledarskap.

Lågkonjunkturen har under hösten drabbat Västerbottens län hårt med ett stort antal varslade. Med anledning av varsel om uppsägningar och nedläggning av verksamheter beslutade regeringen i slutet på oktober att ge mig och ordförande i Regionförbundet uppdrag att tillsammans, för regeringens räkning, samordna insatser i länet. Vi har haft regelbundna träffar med företag, arbetsförmedlingar, fackliga organisationer och kommunledningar m fl. Insatser för kompetensutveckling av både arbetslösa och anställda som åtgärd i lågkonjunkturen har haft högsta prioritet. Det är för Västerbotten viktigt att behålla kompetensen samt utveckla den för att stå starkare när konjunkturen vänder.

Vi har under 2008 fortsatt vårt jobb med systematiskt arbetsmiljöarbete. Sjukfrånvaron är nu nere på 1,9 %, att jämföra med året dessförinnan som var 2,5 %. Vi har under året arbetsmiljöcertifierat 70 % av samtliga chefer och inlett ett arbete med NMI (nöjd medarbetarindex) som en del i vårt arbete att skapa en bra arbetsplats.

Vår arbetsplats har en jämn könsfördelning såväl på ledningsnivå som på handläggarnivå. Av våra medarbetare är 48 % kvinnor och 52 % män. Ett långsiktigt arbete med lönekartläggningar har också inneburit att kvinnors löner idag är 98 % av männens att jämföra med år 2003 då motsvarande siffra var 92 %. För staten som helhet är siffran för 2008, 88 %. Medelåldern för samtliga medarbetare var 46 år. Personalomsättning under 2008 var något högre än tidigare år och detta kan förklaras av förändringar i kärnverksamheten.

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

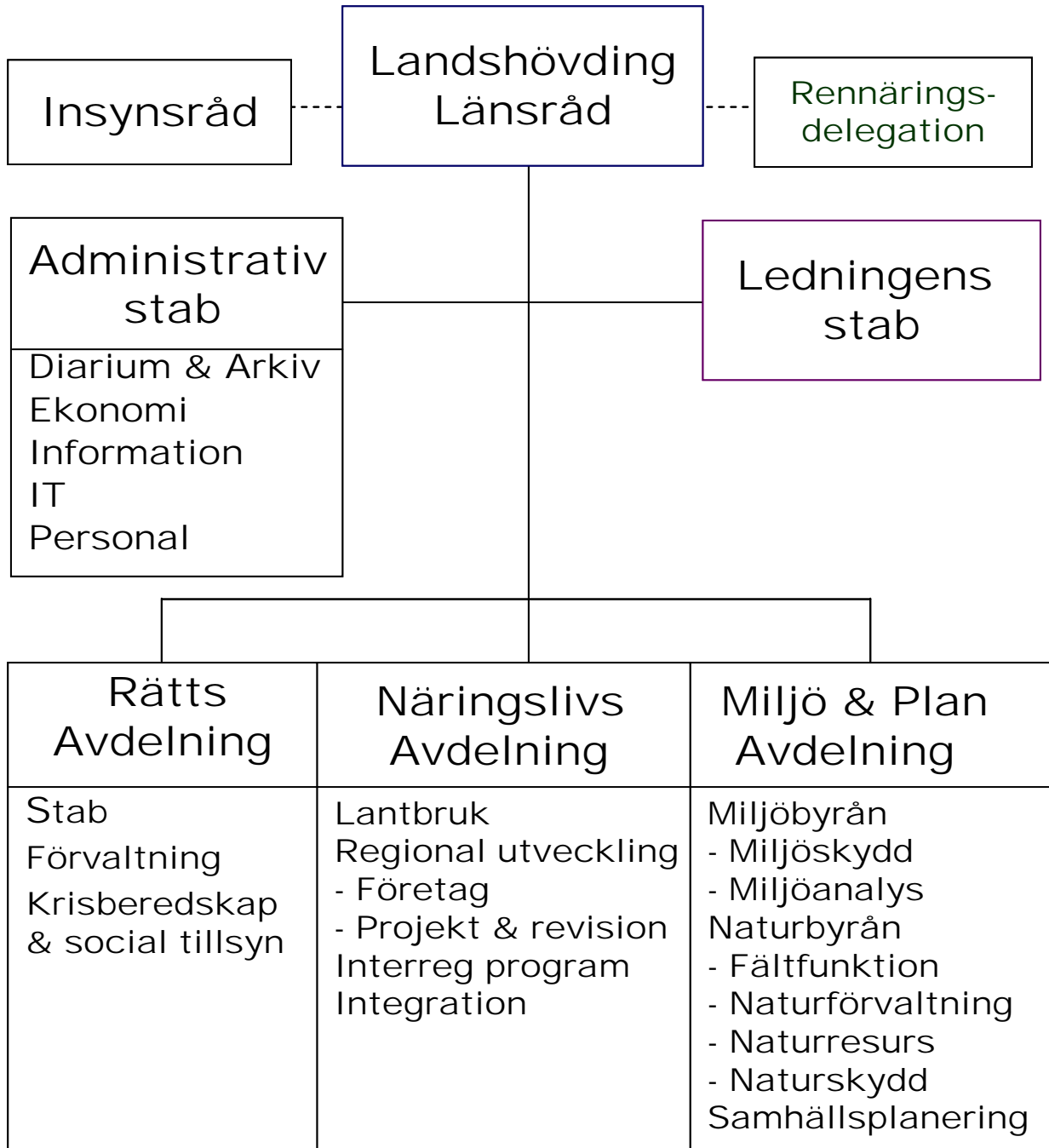
Fortfarande är andelen visstidsanställda relativt hög, 24 %, vilket förklaras av finansieringsformer som är kortsiktiga och inriktade på särskilda uppdrag.

Under hösten 2008 har Länsstyrelsen formulerat en vision och strategier för verksamheten. Visionen lyder ”Tillsammans gör vi det hållbara möjligt”. Den pekar ut kompetensförsörjning som ett av de mest angelägna stategiområdena för att nå visionen. Genom kunskap, samverkan och service ska vi göra det hållbara möjligt!

Chris Heister

Organisation

Länsstyrelsen
Västerbotten

Övergripande redovisning av verksamhetskostnader 2008

Tabell A - Verksamhetskostnader 2008				
Verksamhetsområden och verksamhetsgrenar samt myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		Kostnader inkl OH	
	Tkr	%	Tkr	%
VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete	88 330	45,48%	112 397	57,88%
VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete	30 393	15,65%	40 726	20,97%
VG Regional tillväxt	14 222	7,32%	17 069	8,79%
VG Miljömålsarbete	43 715	22,51%	54 602	28,12%
VO Tillsyn och vägledning	23 818	12,27%	32 186	16,57%
VG Social tillsyn	5 523	2,84%	7 425	3,82%
VG Miljötillsyn	14 545	7,49%	19 512	10,05%
VG Djur- och livsmedelskontroll	1 156	0,60%	1 633	0,84%
VG Samhällets krisberedskap, tillsyn över plan- och byggväsendet samt övrig tillsyn	2 594	1,34%	3 616	1,86%
VO Ärendehandläggning	36 649	18,87%	49 616	25,55%
VG Omställning av energisystemet	1 071	0,55%	1 557	0,80%
VG EU-stöd	20 527	10,57%	27 215	14,01%
VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning	15 051	7,75%	20 844	10,73%
SUMMA PRODUKTION	148 797	76,62%	194 199	100,00%
Myndighetsövergripande verksamhet (10) samt Administration och intern service (11)	45 402	23,38%		
SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	194 199	100	194 199	100
Resurssamverkan ¹⁾	0		0	
Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen ²⁾	194 199		194 199	
<i>Myndighetsövergripande verksamhet, uppdelat på: ³⁾</i>				
Nivå 1 (113-115)	23 678	20,9%		
Nivå 2 (110-112, 116-119)	8 905	7,9 %		
Nivå 3 (100-109)	12 819	11,3%		
Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	113 088			

Tabellen skall innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen, oavsett finansiering. Objekt-koder som ingår i respektive verksamhetsgren framgår av tabellmallar för de olika verksamhetsgrenarna. Kostnader som definitions-mässigt är myndighetsövergripande skall redovisas som sådana, även om kostnaderna finansieras med externa medel (s.k. OH-pålägg).

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen

³⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med totalsumman Myndighetsövergripande verksamhet. Den procent-uella fördelningen ska visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vg 2-8 (kkl 4).

Tabell B.1 - Verksamhetskostnader 2006-2008	2008	2007	2006
Myndighetsövergripande verksamhet särredovisad	Kostnader exkl. OH	Kostnader exkl. OH	Kostnader exkl. OH
Kostnader exkl. OH VO och VG tkr			
VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete	88 330	95 434	93 541
VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete	30 393	33 166	27 931
VG Regional tillväxt	14 222	21 599	23 067
VG Miljömålsarbete	43 715	40 669	42 543
VO Tillsyn och vägledning	23 818	22 309	19 716
VG Social tillsyn	5 523	3 885	3 141
VG Miljötillsyn	14 545	14 877	13 253
VG Djur- och livsmedelskontroll	1 156	892	1 088
VG Samhällets krisberedskap, tillsyn över plan- och byggnadsväsendet samt övrig tillsyn	2 594	2 655	2 234
VO Ärendehandläggning	36 649	36 252	37 070
VG Omställning av energisystemet	1 071	1 155	999
VG EU-stöd	20 527	22 307	23 967
VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning	15 051	12 790	12 104
Resurssamverkan¹	0	0	0
Myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	45 402	42 612	41 179
Totala kostnader (inkl. OH)²	194 199	196 607	191 506

¹ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen ska fördelas på resp. verksamhetsgren.

² Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

Kommentar Tabell A och B1

De totala kostnaderna har minskat med 2 408 tkr mellan år 2008 och 2007. De myndighetsövergripande kostnaderna har ökat med 2 790 tkr för samma period. Den största minskningen mellan åren står VG Regional tillväxt med 7 377 tkr. En förklaring till detta är bildandet av ett Regionförbund i Västerbotten, Region Västerbotten. I samband med detta övergick vissa arbetsuppgifter inom område Regional tillväxt till Region Västerbotten. Ytterligare är att andelen projekt under året minskat där Länsstyrelsen fungerat som projektägare.

Tabell B.2 - Årsarbetskrafter 2006-2008	2008	2008	2008	2007	2006
	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft totalt
Myndighetsövergripande verksamhet särredovisad					
Årsarbetskrafter per VO och VG					
VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete	102,03	40,32	61,71	108,56	111,55
VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete	37,92	18,27	19,65	38,49	38,72
VG Regional tillväxt	13,42	6,76	6,66	17,64	21,10
VG Miljömålsarbete	50,69	15,29	35,4	52,43	51,73
VO Tillsyn och vägledning	35,62	19,65	15,97	33,28	31,20
VG Social tillsyn	7,49	5,11	2,38	5,64	5,18
VG Miljötillsyn	21,98	10,9	11,08	21,92	20,19
VG Djur- och livsmedelskontroll	1,55	1,08	0,47	1,14	1,47
VG Samhällets krisberedskap, tillsyn över plan- och byggnadsväsendet samt övrig tillsyn	4,6	2,56	2,04	4,58	4,26
VO Ärendehandläggning	56,89	30,18	26,71	59,87	62,85
VG Omställning av energisystemet	2,29	0,94	1,35	2,49	2,28
VG EU-stöd	29,26	16,28	12,98	34,96	38,03
VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning	25,34	12,96	12,38	22,42	22,54
Myndighetsövergripande (10 + 11)	34,58	19,79	14,79	35,46	36,14
Totala årsarbetskrafter	229,12	109,94	119,18	237,17	241,7

Kommentar Tabell B.2

Länsstyrelsen har minskat antalet årsarbetskrafter med 8,05 årsarbetskrafter mellan åren 2008 och 2007. VG EU-stöd har minskat med 5,7 årsarbetskrafter. VG Regional tillväxt har minskat med 4,2 årsarbetskrafter. VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning har ökat med 2,9 årsarbetskrafter. Övriga verksamhetsgrenar uppvisar marginella skillnader mellan år 2008 och 2007.

Tabell B.3 - Kostnader för representation (tkr)	2008	2007	2006
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	192	136	177
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	1 040	757	873

Kommentar Tabell B.3

Intern representation avser i huvudsak kostnader i samband med planeringsdagar, kompetensutveckling och personalaktiviteter. Den interna representationen ökade under 2008 jämfört med 2007. Kostnaden för extern representation ökade också för samma period eftersom fler externa aktiviteter genomfördes.

Tabell B.4 - Lokaler och service	2008	2007	2006
Lokalkostnader residens (tkr) 103	1 004	986	973
Lokalyta residens (m ²)	1 090	1 090	1 090
Lokalkostnad per m ² i residenset	1 047	1 028	1 009
Lokalkostnad exkl. residenset 113	11 770	11 782	11 495
<i>varav</i> lokalkostnader för kontorslokaler inkl. biytor	10 236	10 205	9 951
Lokalyta exkl. residens (m ²)	10 608	10 621	10 621
<i>varav</i> lokalyta för kontorslokaler inkl. biytor	7 921	7 934	7 934
Lokalkostnad per m ² exkl. residens	1 110	1 109	1 082
Lokalkostnad per m ² för kontorslokaler inkl. biytor	1 291	1 286	1 254
Lokalkostnad per årsarbetskraft exkl. residenset (tkr)	51	50	48
Lokalkostnad per årsarbetskraft för kontorslokaler inkl. biytor	45	43	41
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²) för kontorslokaler inkl biytor	35	33	33
Kostnader för lokalvård exkl. residens (tkr) Not	692	769	689
Driftskostnader för larm och bevakning samt säkerhetsåtgärder i länsstyrelsens lokaler.	655	644	608

Kommentar Tabell B.4

- Lokalvården sker med entreprenad.
- Länsstyrelsen planerar att säga upp ca 420 kvadratmeter under 2009.

Tabell C - Kostnader och årsarbetskrafter 2007-2008							
Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Fakta i tabellen ska redovisas för 2007-2008							
VÄS-KOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 819	10,6	7,18	3,42	12 478	11,5
1009	Kompetensutveckling inom område 10	273	0,1	0,09	0,01	219	0,1
11	Administration och intern service	32 583	23,97	12,6	11,37	30 135	24
1109	Kompetensutveckling inom område 11	445	0,59	0,39	0,2	282	0,4
20-21	Övrig förvaltning	3 426	5,63	3,55	2,08	3 642	6
200	Allmänt övergripande inom övrig förvaltning	604	0,79	0,34	0,45	627	0,76
2009	Kompetensutveckling inom områdena 20 och 21	102	0,16	0,12	0,04	90	0,16
201	Allmänna val	101	0,17	0,07	0,1	50	0,1
202	Medborgarskap	62	0,09	0,07	0,02	50	0,11
203	Överförmyndare	143	0,27	0,15	0,12	121	0,2
204	Begravningsfrågor	69	0,13	0,08	0,05	92	0,15
205	Näringsrättsliga frågor	6	0,01	0,01	0	36	0,07
2051	Pantlåneverksamhet	1	0	0	0		
2052	Frågor enligt aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar m.fl.	3	0,01	0	0,01		
206	Stiftelser	0	0	0	0	8	0,02
2061	Stiftelser - registrering	41	0,09	0,08	0,01	54	0,12
2062	Stiftelser - tillsyn	62	0,11	0,03	0,08	119	0,22
207	Lönegaranti	147	0,32	0,32	0	151	0,32
208	Deponering, administration och fördelning av medel, allmänna arvsfonden m.m	0	0	0	0	140	0,28
2081	Deponerade medel	87	0,15	0,04	0,11		
2082	Allmänna arvsfonden	13	0,02	0,02	0		
2083	Bygdeavgifter	56	0,1	0,05	0,05		
2084	Rederistöd	0	0	0	0		
2085	Åborätten och allmänningar	17	0,03	0,01	0,02		
211	Allmän kameraövervakning	96	0,19	0,12	0,07	126	0,26
VÄS-KOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
212	Bevakningsföretag m.m	49	0,1	0,01	0,09	70	0,12
213	Ärenden enligt ordningslagen m.m överklaganden av polismyndighetens beslut	4	0,01	0	0,01	5	0,01
214	Delgivning, viten, diverse förordnanden	84	0,07	0,07	0	102	0,12

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

215	Lotterier, bingo. mm.	43	0,08	0,07	0,01	57	0,11
216	Kampsportsmatcher	0	0	0	0	0	0
218	Jakt och viltvård	1 387	2,32	1,7	0,62	1 450	2,37
219	Övriga ärenden inom övrig förvaltning	249	0,41	0,19	0,22	294	0,49
24	Yrkesmässig trafik	800	1,4	0,16	1,24	712	1,3
240	Allmänt och övergripande inom yrkesmässig trafik	201	0,24	0	0,24	308	0,55
2409	Kompetensutveckling inom område 24	11	0,02	0	0,02	37	0,06
241	Tillstånd (utom internationella transporter och taxiförarlegitimationer)	113	0,22	0,03	0,19	74	0,15
242	Internationella transporter	9	0,01	0	0,01	5	0,01
243	Tillsyn och kontroll (utom taxiförarlegitimationer)	361	0,69	0,08	0,61	258	0,46
244	Taxiförarlegitimationer	102	0,22	0,05	0,17	30	0,07
249	Övriga ärenden inom yrkesmässig trafik	3	0	0	0	0	0
25	Körkort och trafikföreskrifter	5 079	9,26	5,05	4,21	4 163	7,5
250	Allmänt och övergripande inom körkort och trafikföreskrifter	569	0,42	0,09	0,33	304	0,43
2509	Kompetensutveckling inom område 25	137	0,23	0,08	0,15	163	0,21
251	Tillstånd	2 043	4,16	1,82	2,34	1 440	2,52
252	Villkor	486	0,81	0,81	0	526	0,92
253	Körkortsingripanden	1 381	2,8	1,94	0,86	1 358	2,69
258	Trafikföreskrifter m.m	461	0,84	0,31	0,53	372	0,69
259	Övriga ärenden inom körkort och trafikföreskrifter m.m.	2	0	0	0	0	0
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	1 548	1,88	1,38	0,5	1 188	1,5
280	Allmänt och övergripande inom livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	367	0,32	0,29	0,03	243	0,25
2809	Kompetensutveckling inom område 28	21	0,02	0,01	0,01	40	0,05
281	Livsmedelskontroll	73	0,08	0,07	0,01	115	0,11
282	Djurskydd	950	1,29	0,84	0,45	500	0,65
283	Smittskydd	114	0,15	0,15	0	253	0,35
284	Allmänna veterinära frågor m.m	19	0,02	0,02	0	24	0,03
289	Övriga ärenden inom livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	4	0	0	0	13	0,02
30	Regional tillväxt	27 956	28,42	16,2	12,22	36 557	38,4
300	Allmänt och övergripande inom regional utveckling	2 818	2,75	1,86	0,89	2 121	2,2
3009	Kompetensutveckling inom område 30	91	0,16	0,08	0,08	27	0,05

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

301	Tillväxtprogram m.m	80	0,07	0,02	0,05	670	0,88
302	Företagsstöd	2 837	5,3	2,3	3	2 884	5,27
303	Regional projektverksamhet	5 604	3,11	1,82	1,29	9 225	3,55
304	EG:s strukturfonder (Regionala fonden, Sociala fonden och Jordbruksfonden)	11 058	12,59	7,56	5,03	13 134	19,2
305	Uppföljning och utvärdering av regionala stöd (ej EG:s stukturfonder)	888	1,03	0,74	0,29	1 281	2,05
306	Gränsregionalt samarbete (ej Interreg)	4 536	3,39	1,81	1,58	7 144	5,14
307	Konkurrensfrågor	14	0,02	0,01	0,01	51	0,09
309	Övriga ärenden inom regional utveckling	30	0	0	0	20	0
34	Infrastrukturplanering	1 197	1,7	0,59	1,11	1 834	2,3
3409	Kompetensutveckling inom område 34	0	0	0	0	26	0,02
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4 546	6,04	3,17	2,87	3 843	6,2
400	Allmänt och övergripande inom hållbar samhällsplanering och boende	2 034	2,14	1,06	1,08	1 183	1,45
4009	Kompetensutveckling inom områdena 40 och 41	221	0,33	0,1	0,23	230	0,3
401	Översikts- och regionplaner m.m	160	0,26	0,2	0,06	158	0,29
402	Detaljplaner, områdesbestämmelser, fastighetsplaner m.m	1 093	1,74	1,02	0,72	1 114	2,33
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	629	1,02	0,68	0,34	666	1,12
404	Tillsyn av plan- och byggnadsfrågor, samråd m.m	87	0,12	0,04	0,08	175	0,31
4041	Tillsyn av planfrågor	16	0,02	0,02	0		
4042	Tillsyn av byggnadsfrågor	51	0,1	0	0,1		
405	Bostadsförsörjning	155	0,18	0	0,18	170	0,22
406	Ekologiskt hållbar samhällsutveckling	29	0,02	0	0,02	50	0,02
407	Fastighetsbildning, frågor kring markanvändning m.m	64	0,11	0,05	0,06	94	0,16
409	Övriga ärenden inom hållbar samhällsplanering och boende	7	0	0	0	3	0
41	Stöd till boende	1 181	2,38	0,96	1,42	1 290	2,68
411	Bidrag till nybyggnad	60	0	0	0	76	0,06
412	Bidrag till ombyggnad	16	0,03	0	0,03	37	0,08
413	Bidrag till energiåtgärd	1 071	2,28	0,94	1,34	1 155	2,49
414	Bidrag till åtgärder mot radon	34	0,07	0,02	0,05	22	0,05
419	Övriga ärenden inom stöd till boende	0	0	0	0	0	0
42	Omställning av energisystemet	2 149	1	0,01	0,99	5 278	1
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
420	Allmänt och övergripande inom omställning av energisystemet	437	0,73	0	0,73	357	0,06
4209	Kompetensutveckling inom område 42	0	0	0	0	49	0,05
421	Förnybar energi	1 712	0,27	0,01	0,26	4 872	0,35
422	Hushållning med energi	0	0	0	0	0	0
429	Övriga ärenden inom omställning av energisystemet	0	0	0	0	0	0
43	Kulturmiljö	4 995	4,69	2,8	1,89	4 187	4,8
430	Allmänt och övergripande inom kulturmiljö	823	1,18	0,62	0,56	794	1,29
4309	Kompetensutveckling inom område 43	13	0,03	0,02	0,01	143	0,18
431	Fornminnen	313	0,47	0,47	0	315	0,58
432	Byggnadsminnen	240	0,4	0,1	0,3	306	0,6
433	Kyrkliga kulturminnen	121	0,2	0,05	0,15	318	0,61
434	Byggnadsvård	1 197	0,83	0,28	0,55	1795	0,97
435	Fonminnes- och kulturlandskapsvård	425	0,24	0,24	0	261	0,23
436	Kulturhistoriskt värdefulla miljöer	1 681	1,3	0,98	0,32	241	0,32
439	Övriga ärenden inom kulturmiljö	182	0,04	0,04	0	14	0,03
45	Krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar	3 391	4,44	2,05	2,39	4 243	4,6
450	Allmänt och övergripande inom krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar	1 589	1,89	0,67	1,22	1 794	1,75
4509	Kompetensutveckling inom område 45	106	0,17	0,1	0,07	146	0,24
451	Riskhantering och säkerhet	438	0,7	0,34	0,36	725	0,89
452	Skydd mot olyckor inklusive räddningstjänstansvar	471	0,37	0,16	0,21	847	0,67
453	Krisberedskap samt civilt försvar	202	0,35	0,18	0,17	156	0,26
454	Dammsäkerhetsfrågor	122	0,17	0,04	0,13	52	0,09
455	Utbildning, övning information	165	0,27	0,2	0,07	196	0,14
456	Tillsyn och uppföljning	298	0,52	0,36	0,16	308	0,52
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
459	Övriga ärenden inom, fredstida krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar	0	0	0	0	19	0,04
5	Naturvård och miljöskydd						
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	17 759	24,69	11,19	13,5	18 333	26,1
500	Allmänt och övergripande inom naturvård och miljöskydd	7 510	10,49	5,6	4,89	7 849	11,41
5009	Kompetensutveckling inom områdena 50-58	1 268	2,05	0,58	1,47	1 075	1,74
501	Miljömål	721	1,05	0,34	0,71	731	1,32

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

502	Miljöövervakning och uppföljning av miljömål	7 118	9,1	3,83	5,27	7 587	9,7
503	Tillsynsvägledning	671	1,18	0,44	0,74	638	1,17
504	Överlåtelse av beslut och operativ tillsyn till kommun	3	0	0	0	1	0
505	Överklagande av kommuns beslut enligt miljöbalken m.fl. författningar	297	0,49	0,33	0,16	381	0,64
509	Övriga ärenden inom övergripande naturvård och miljöskydd	171	0,33	0,07	0,26	71	0,14
51	Skydd av områden och arter , förvaltning och skötsel av skyddade områden	27 208	31,12	8,67	22,45	25 650	32,0
511	Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)	10 967	15,87	5,34	10,53	11 536	17,13
512	Förvaltning och skötsel av skyddade områden	15 920	14,69	3,09	11,6	13 892	14,46
513	Vattenskyddsområden (exkl. tillsyn)	31	0,06	0,06	0	16	0,03
515	Tillsyn av områdesskydd (exkl. vattenskyddsområden)	264	0,36	0,04	0,32	202	0,36
516	Tillsyn av vattenskyddsområden	23	0,04	0,04	0	2	0,01
519	Övriga ärenden inom skydd av områden och arter	3	0,1	0,1	0	2	0
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 999	3,49	1,59	1,9	1 742	3,1
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
521	Tillstånd och dispenser avseende naturskydd	583	0,88	0,26	0,62	430	0,61
522	Skydd för djur- och växtarter	15	0,03	0,03	0	20	0,04
523	Övrig prövning avseende naturskydd	398	0,67	0,37	0,3	397	0,68
525	Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken	465	0,97	0,73	0,24	496	1,06
526	Tillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd	9	0,01	0	0,01	18	0,02
527	Tillsyn av skydd för djur- och växtarter	131	0,27	0,14	0,13	37	0,06
528	Tillsyn av övrig prövning avseende naturskydd	291	0,56	0,05	0,51	299	0,56
529	Övriga ärenden inom prövning och tillsyn för skydd av naturen	107	0,1	0,01	0,09	45	0,05
53	Vattenverksamhet	3 993	6,93	4,26	2,67	3 540	6,0
531	Prövning av vattenverksamhet	242	0,49	0,38	0,11	250	0,56
535	Tillsyn av vattenverksamhet	725	1,5	1,09	0,41	729	1,53
537	Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön	3 018	4,93	2,78	2,15	2 538	3,94
539	Övriga ärenden inom vattenverksamhet	8	0,01	0,01	0	23	0,04
54	Mineral- och torvfyndigheter	206	0,34	0,2	0,14	375	0,7
543	Prövning enligt minerallagen och lagen om vissa torvfyndigheter	114	0,19	0,07	0,12	293	0,55
546	Tillsyn av undersökning och bearbetning av torvfyndigheter	63	0,12	0,12	0	43	0,09
549	Övriga ärenden inom mineral- och	29	0,03	0,01	0,02	39	0,05

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

	torvfyndigheter						
55	Miljöfarlig verksamhet	5 710	10,6	4,78	5,82	5 525	10,3
551	Prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken (inkl Samråd)	3 586	6,64	2,84	3,8	3 311	5,99
555	Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	1 884	3,5	1,74	1,76	1 852	3,71
559	Övriga ärenden inom miljöfarlig verksamhet	240	0,46	0,2	0,26	362	0,63
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	204	0,38	0,21	0,17	305	0,60
561	Prövning av kemiska produkter och biotekniska organismer	12	0,01	0	0,01	9	0,02
562	Prövning av avfall och producentansvar	33	0,08	0,07	0,01	24	0,08
5620	Transport av avfall och farligt avfall	20	0,04	0,04	0	28	0,04
563	Prövning av övrigt miljö- och hälsoskydd	34	0,07	0,01	0,06	73	0,14
565	Tillsyn av kemiska produkter och biotekniska organismer	2	0	0	0	0	0
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	35	0,07	0,04	0,03	47	0,12
567	Tillsyn av övrigt miljö- och hälsoskydd	18	0,02	0	0,02	55	0,07
569	Övriga ärenden inom övrigt miljö- och hälsoskydd	50	0,09	0,05	0,04	69	0,15
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 380	3,67	1,97	1,7	2 064	3,9
571	Prövning av förorenade områden	1	0	0	0	0	0
575	Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden	698	1,31	0,77	0,54	778	1,63
577	Efterbehandling av förorenade områden	1 637	2,27	1,18	1,09	1 254	2,23
579	Övriga ärenden inom förorenade områden	44	0,09	0,02	0,07	32	0,06
58	Restaurering	6 782	6,82	0,96	5,86	4 518	6,1
60	Lantbruk	11 326	19,39	9,54	9,85	11 221	18,9
600	Allmänt och övergripande inom lantbruk	687	1,01	0,33	0,68	765	1,15
6009	Kompetensutveckling inom område 60	241	0,37	0,11	0,26	269	0,47
601	Stöd till jordbruket enligt EG:S förordningar	5 912	11,07	6,48	4,59	6 270	11,46
602	Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder exkl. kompetensutveckling	1 880	3,17	1,32	1,85	1 379	2,24
603	Stöd till kompetensutvecklingsåtgärder inom lantbruket	1 522	2,06	0,88	1,18	1 387	1,84
604	Utveckling av jordbruksnäringen och landsbygden	234	0,49	0,06	0,43	325	0,65
605	Tillsyn, kontroll m.m	126	0,06	0	0,06	96	0,05
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter ¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
606	Jordbruksfastigheter	583	1,03	0,31	0,72	545	0,91
609	Övriga ärenden inom lantbruk	141	0,13	0,05	0,08	185	0,12

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

61	Rennäring m.m.(enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	3 174	4,08	1,91	2,17	3 514	4,2
610	Allmänt och övergripande inom rennäring m.m.	211	0,23	0,13	0,1	308	0,32
6109	Kompetensutveckling inom område 61	9	0,02	0,01	0,01	20	0,04
611	Rennäring	322	0,48	0,44	0,04	934	1,15
612	Stöd	48	0,1	0,1	0	62	0,13
613	Fjällförvaltning	2 581	3,25	1,23	2,02	2 184	2,55
614	Anläggningar där staten har underhållsskyldighet	3	0	0	0	6	0
619	Övriga ärenden inom rennäring	0	0	0	0	0	0
62	Fiske	1 980	2,5	0,66	1,84	2 431	2,9
620	Allmänt och övergripande inom fiske	358	0,33	0,05	0,28	199	0,27
6209	Kompetensutveckling inom område 62	15	0,03	0	0,03	35	0,07
621	Fiskerinäring	208	0,31	0,03	0,28	191	0,32
622	Stöd till fisket	154	0,25	0,04	0,21	137	0,22
623	Fiskevård, fritidsfiske	1 243	1,58	0,54	1,04	1867	2
629	Övriga ärenden inom fiske	2	0	0	0	2	0
64	Skogsbruk (endast Gotlands län)	0	0	0	0	0	0
6409	Kompetensutveckling inom område 64	0	0	0	0	0	0
70	Social omvårdnad	7 497	10,18	6,19	3,99	5663	8,1
700	Allmänt och övergripande inom social omvårdnad (Tidigare benämnt "Social omvårdnad" under VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete)	1 747	2,45	0,88	1,57	1 533	2,14
7009	Kompetensutveckling inom område 70	227	0,24	0,19	0,05	245	0,36
701	Tillsyn och rådgivning	2 877	4,96	4,13	0,83	2 303	3,96
702	Enskild vårdverksamhet	69	0,13	0,12	0,01	65	0,09
703	Individärenden - yttranden till domstol m.m	100	0,18	0,18	0	3	0,01
704	Fördelning av statsbidrag	1 661	1,18	0,66	0,52	1 055	1,0
705	Alkohol och tobaksärenden	753	1,01	0	1,01	455	0,57
709	Övriga ärenden inom social omvårdnad	63	0,03	0,03	0	4	0,01
80	Jämställdhet mellan kvinnor och män	1 459	2,6	2	0,6	1 423	1,7
8009	Kompetensutveckling inom område 80	10	0,02	0,01	0,01	21	0,04
85	Integration	852	0,92	0,11	0,81	753	0,80
8509	Kompetensutveckling inom område 85	0	0	0	0	0	0
VÄSKOD	Kostnader och årsarbetskrafter¹	2008	2008	2008	2008	2007	2007
		Kostnader	Årsarbetskraft totalt	Årsarbetskraft Kvinnor	Årsarbetskraft Män	Kostnader	Årsarbetskraft totalt
	Resurssamverkan ²	0	0	0	0	0	0
	Summa på 2-siffernivå	194 199	229,12	109,94	119,18	196 607	237,2

¹ Uppgifterna avser all anställd personal vid länsstyrelsen, oavsett finansiering och anställningsform. Se vidare förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ESV:s allmänna råd till 2 kap. 4 §. En årsarbetskraft motsvarar 220 arbetsdagar per år. ² Definiera vad som avses i summan resurssamverkan Redogör för vad som ingår i kompetensutvecklingstiden

Kommentar Tabell C

Se kommentarer till tabellerna A, B1, B2, B3 och B4.

Tabell D – Redovisning av ärenden 2008 (samtliga ärenden oavsett databas)									
Nedanstående tabell svarar mot de krav på återrapportering som anges för samtliga verksamhetsområden. I de fall individärenden förekommer under Kommunikationer och Regional utvecklingspolitik skall dessa redovisas, även uppdelat efter kvinnor/män och juridiska personer, se tabell D.1.									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl. initiativ-ärenden)	Antal initiativ-ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal överklagade ärenden ¹	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²	varav antal ändrade ³	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	35	139	187	305	56	0	0	0	0
Övrig förvaltning (20-21)	285	1 169	313	1 471	296	20	9	2	20
varav stiftelser (206)	9	90	108	198	9	0	0	0	0
varav allmän kameraövervakning (211)	7	66	0	60	13	2	1	1	0
varav bevakningsföretag m.m (212)	26	124	2	141	11	0	0	0	0
Yrkesmässig trafik (24)	25	495	90	574	36	2	0	0	0
varav tillsyn och kontroll (utom taxiföralegitimationer) (243)	11	249	82	323	19	2	0	0	0
Körkort och trafikföreskrifter mm inkl s.k gröna ärenden. (25)	998	17 826	25	16 905	1 944	214	181	18	2
varav tillstånd exkl. s.k. gröna ärenden (251)	357	2 473	0	2500	330	22	12	0	0
varav s.k. gröna ärenden ⁵	12	11 114	0	10 458	668				
varav körkortsingripanden (253)	292	2 481	5	2 384	394	163	152	16	2
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	32	299	34	308	57	7	5	1	0
varav Livsmedelskontroll (281)	2	8	6	14	2	0	1	0	0
varav Djurskydd (282)	16	178	11	165	40	7	4	1	0
varav Smittskydd (283)	13	101	14	114	14	0	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	1	6	2	8	1	0	0	0	0
Regional tillväxt (30)	193	725	90	734	274	1	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	21	89	5	97	18	0	0	0	1
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	44	526	8	517	61	32	28	3	0
Stöd till boende (41)	301	938	1	869	371	25	16	0	8
Omställning av energisystemet (42)	1	0	0	1	0	0	0	0	0

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Kulturmiljö (43)	57	216	62	278	57	0	0	0	0
Krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar (45)	30	95	76	177	24	1	1	1	0
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	11	3	38	47	5	0	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	45	295	31	310	61	14	17	4	0
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	168	190	102	293	167	8	2	1	42
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	60	382	122	473	91	5	5	2	1
Vattenverksamhet (53)	78	168	139	314	71	18	5	1	13
varav tillsyn av vattenverksamheten (535)	71	85	124	227	53	17	5	1	13
Mineral- och torvfyndigheter (54)	7	8	1	13	3	1	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	143	399	603	876	269	43	10	4	2
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	61	139	448	515	133	6	5	3	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	18	120	20	139	19	0	0	0	0
Förorenadeområden, efterbehandling (57)	27	19	42	60	28	0	0	0	1
varav tillsyn av förorenadeområden och miljöriskområden (575)	10	2	7	8	11	0	0	0	0
Restaurering (58)	8	254	22	269	15	0	0	0	0
Lantbruk (60)⁴	1 059	10 249	58	10 697	669	21	14	0	0
varav stöd till jordbruket enligt EGs förordningar (601)	15	62	22	81	18	15	9	0	0
Rennäring mm (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	254	532	35	678	143	8	1	1	1
Fiske (62)	38	498	10	498	48	3	1	0	0
Skogsbruk (64)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Social omvårdnad (70)	234	268	472	616	358	1	2	1	0
varav tillsyn och rådgivning (701)	209	148	434	464	327	0	0	0	0
Jämställdhet mellan kvinnor och män (80)	8	35	3	34	12	0	0	0	0

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Integration (85)	2	9	0	9	2	0	0	0	0
Summa	4 171	35 943	2 551	37 515	5 150	424	297	39	91
Varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	49	94	0	102	41	35	2	0	2

¹ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och överklagade till högre instans

² Redovisa de ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till länsstyrelsen under 2008

³ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till länsstyrelsens beslut

⁴ Lantbruksärenden inkl. jordbrukarstödsärenden registrerade i IAKS och Ararat

⁵ De länsstyrelser som diarieför samtliga handledarskap redovisar denna grupp i sin helhet under 251

not 4) där ingår även registrerade i LB.

not 5) vi diarieför samtliga körkort- och handledartillstånd, men i separata system, och kan därför särskilja dem.

Kommentar Tabell D

Det totala antalet inkomna ärenden har varit tämligen stabilt mellan åren 2007 och 2008. En viss ökning har skett inom den stora gruppen 25, körkort mm, samt ett par mindre ärendegrupper.

Ökningarna vägs upp av minskad tillströmning fördelad på ett antal av de mindre ärendegrupperna. Ett något minskat antal avgjorda ärenden i jämförelse med 2007 har inneburit att utgående balans ökat något. Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans har minskat med 105 ärenden mellan åren. Antalet ej beslutade ärenden äldre än två år uppgår enligt tabellen till 91 st.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)

Inom ärendegruppen har antalet djurskyddsärenden ökat med ca 24 % i förhållande till 2007.

Ökningen kan spegla en upplevd trend av allt fler brister i djurhållningen i såväl näringsverksamhet som annan djurhållning. Från och med 2009 övertar Länsstyrelsen ansvaret för djurtillsynen.

Regional tillväxt (30)

En minskning av antalet ärenden speglar den förändring i Länsstyrelsens roll som bildandet av ett kommunalt samverkansorgan i länet har fört med sig.

Lantbruk (60)

Balansen av jordbrukarstödsärenden från 2007 har arbetats av under året. Utgående balans har minskat med närmare 50 %. Inom landsbygdsprogrammet har efterfrågan på stöd ökat och balansen av öppna ärenden fördubblats.

Rennäring (61)

Antal beslutade ärenden har ökat med 47 % i jämförelse med 2007. Detta har varit ett prioriterat område för att minska ärendebalansen.

Social omvårdnad (70)

Ökningen av antalet inkomna ärenden beror på den lagstadgade uppföljningen av ej verkställda beslut. Ökningen återspeglas också i den utgående balansen.

Tabell D.1 – Redovisning av vissa ärenden uppdelat på kvinnor, män och juridiska personer									
Det är avsändare/mottagare som avgör till vilken kategori i tabellen som ett ärende registreras.									
A	B			C			D		
Sakområde och del av sakområde	Antal inkomna ärenden under 2008			Antal beslutade ärenden under 2008			Antal överklagade ärenden under 2008		
	Kvinnor	Män	Jur. pers.	Kvinnor	Män	Jur. pers.	Kvinnor	Män	Jur. pers.
Kommunikationer (24-25, 34), exklusive s.k. gröna ärenden	996	5 573	437	971	5 163	436	36	169	6
Regional tillväxt (30)	44	51	343	49	51	320	0	0	0

Kommentar Tabell D1

Totalt inkomna ärenden i tabellen har ökat med 729 ärenden jämfört med år 2007.

Ärendegruppen Regional Tillväxt har mellan åren en nedgång totalt i antal inkomna ärenden med 134 ärenden. Det totala antalet överklagade ärenden har minskat med 7 ärenden mellan åren.

LÄNSSTYRELSENS VERKSAMHETSOMRÅDEN SAMT VERKSAMHETSGRENAR

VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete

Mål 1: Länsstyrelserna ska stärka det sektorsövergripande arbetet och samordningen av de olika sakområdena för att uppnå effektiva lösningar och bidra till en hållbar utveckling i länen.

Länsstyrelserna ska redovisa kortfattat i punktform de tre största hindren för ett framgångsrikt sektorsövergripande arbete.

Länsstyrelsens främsta styrka är våra medarbetare och deras samlade kunskap. Som myndighet, med många olika verksamheter, har Länsstyrelsen omfattande nätverk och kontaktytor med det omgivande samhället. Många externa kontakter med exempelvis kommuner, företag, myndigheter och andra organisationer ställer särskilda krav på en intern samordning. Genom att stärka det interna och externa samarbetet skapas bättre förutsättningar för att våra samlade resurser tas tillvara och utvecklas.

De främsta hindren för ett framgångsrikt sektorsövergripande arbete är:

- Resursbrist (viljan och resurserna för sektorsövergripande arbete varierar mellan avdelningar, funktioner och verksamheter)
- Sektorisering (samarbetet mellan avdelningar, funktioner och verksamheter kan vidareutvecklas)
- Otydliga uppdrag kring sektorsövergripande arbete (interna mål och prioriteringar kan ytterligare tydliggöras och vidareutvecklas)

Länsledningen har våren 2008 inrättat ett hållbarhetssekretariat (HUT) i syfte att bl.a. skapa en tvärsektoriell arena för att bredda perspektiven inom länsstyrelsens olika verksamhetsgrenar.

Därutöver har länsledningen under hösten initierat ett visionsarbete i syfte att genom gemensamma värderingar och ett bättre klimat för samverkan skapa en effektivare myndighet med starkare kundfokus.

Visionen ska ena verksamheten och motivera alla medarbetarna att dra åt samma håll samt ange riktning för Länsstyrelsens utveckling och ambitionsnivå för pågående och kommande utvecklings- och förändringsarbete.

Verksamhetsgren Utåtriktat sektorsövergripande arbete

Tabell 1.1 - För sakområdet jämställdhet			
Kostnader/intäkter för sakområde Jämställdhet	2008	2007	2006
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	1 800	1 423	1 765
<i>varav ramanslag 32:1, netto (tkr)</i>	566	460	1 012
<i>varav övrig finansiering (tkr)</i>	1 234	955	753
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	0,7	0,7	0,9
Verksamhetsintäkter	415	110	0

¹ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Kommentar Tabell 1.1

Verksamhetskostnaderna har ökat med 377 tkr jämfört med 2007. Bakgrunden till de ökade kostnaderna är bl.a att tjänsten som särskilt sakkunnig i jämställdhetsfrågor har varit bemannad hela året 2008 vilket inte var fallet 2007.

Mål 1: Verksamheten ska bedrivas så att det finns god beredskap och kapacitet för mottagande av skyddsbehövande m.fl. som beviljats uppehållstillstånd samt utvecklade samverkan mellan kommuner och myndigheter i länet avseende boende, introduktion och snabb arbetsmarknadsetablering.

Länsstyrelserna ska redovisa

- *hur arbetet med att skapa god beredskap och kapacitet i länet för att ta emot skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd har bedrivits. Redovisningen ska lämnas i en enhetlig struktur enligt det gemensamma förslag som tagits fram via Länsstyrelsen i Jämtlands län (IJ2007/3174IM, Länsstyrelsen i Jämtlands län diarienummer 850-13554-07, se punkterna nedan). Eventuella förändringar eller kompletteringar av redovisningen görs efter anvisningar från Länsstyrelsen i Jämtlands län.*

Redovisningen ska omfatta

- *antalet kommuner i länet som hade överenskommelse om mottagning av skyddsbehövande vid årets början och årets slut,*

Årets början; länets alla 15 kommuner. Årets slut; länets alla 15 kommuner.

- *antalet kommuner i länet som vid årets slut har en treårsöverenskommelse med Migrationsverket,*

Länets alla 15 kommuner har en treårsöverenskommelse med Migrationsverket.

- *de kommuner som under 2007 inte haft någon överenskommelse om mottagning av skyddsbehövande,*

Inga kommuner i länet.

- antalet kommuner som i jämförelse med förra året
- a) ökat sitt faktiska mottagande
- b) har oförändrat mottagande
- c) minskat sitt faktiska mottagande

Fem kommuner har ökat sitt mottagande, en kommun har oförändrat mottagande och nio har minskat sitt mottagande.

- skälen för en minskad eller oförändrad mottagningskapacitet (i förekommande fall)
- a) bostadsbrist
- b) arbetsmarknadssituationen
- c) färre anvisade/placerade än beräknat
- d) annan orsak

Den genomgående förklaringen som lämnas till det vikande mottagandet är att färre personer har anvisats. Det är en uppfattning som även delas av Migrationsverket.

- de väsentligaste insatserna från länsstyrelsen för att främja beredskapen att ta emot skyddsbehövande som erhållit uppehållstillstånd (konferenser, besök i kommunerna etc.),

Länets Migrationsråd har under året haft två möten under ledning av landshövdingen. I rådet är länets samtliga kommuner representerade på ledande nivå, liksom Arbetsförmedlingen, näringslivet m.fl. En gemensam regional utvecklingsstrategi (MigRUS 2010) har tagits fram.

Till Migrationsrådet finns dels knutet en arbetsgrupp med bred representation dels ett flyktingsamordnarnätverk. Arbetsgruppen har haft ett flertal möten. Flyktingsamordnarnätverket har samlats vid tre tillfällen, i Skellefteå, Lycksele och Dorotea.

De fem nordligaste länen arrangerade den 7-8 oktober 2008 en välbesökt, gemensam konferens i Sundsvall under temat Inspiration för Integration.

- hur samverkan mellan myndigheter, kommuner och andra aktörer bedrivits och utvecklats för att genomföra introduktionsprogram som leder till snabbare arbetsmarknadsanpassning,

Länsstyrelsen har på bred front verkat för att underlätta nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Våra infallsvinklar har varit att knyta ihop invandring med regional utveckling, diskutera utformning av de kommunala mottagningssystemen, informera om tillgång på ekonomiska medel till utvecklingsprojekt, uppmuntra till mellankommunal samverkan, uppmuntra till förbättrad validering, etc.

Länsstyrelsen har även biträtt tre av länets fyra Arbetsmarknadsområden i arbetet med lokala överenskommelser.

- om nya angreppssätt eller metoder prövats för att öka engagemanget i länet för att ta emot och introducera nyanlända invandrare, samt

Engagemanget bland länets kommuner för att ta emot och introducera invandrare är genomgående högt. Det ska bl. a. ses mot bakgrund av den demografiska utvecklingen med åldrande befolkning, särskilt i avfolkningsområden.

Umeåregionen, dvs Umeå med omgivande fem kranskommuner, har bedrivit kampanjer för att öka inflyttningen av invandrare. Andra kommuner har på andra sätt försökt simulera nyanländas intresse att komma.

- hur samverkan mellan länsstyrelserna, Migrationsverket och Arbetsmarknadsstyrelsen har utvecklats och eventuella behov av förändringar. Denna redovisning kan göras gemensam för länsstyrelserna.

Den gemensamma Samverkansdelegation¹ som inrättades under 2007 har varit en betydelsefull plattform i samarbetet mellan länsstyrelserna, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen, samt Sveriges Kommuner och Landsting. Samordnare för länsstyrelserna har varit länsrådet i Jämtlands län. Delegationen har under 2008 haft fyra möten. Därutöver har parterna mötts i olika tematiska grupper. Fokus i delegationens arbete har legat på avstämning och erfarenhetsutbyte, med fördjupningar inom angelägna utvecklingsområden som information, prognosarbete, mottagningsstrategier, organiserad vidareflyttning och uppföljning.

Vidare har under 2008 etablerats regionala fora för samverkan mellan länsstyrelserna, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. I fyra geografiska områden har möten genomförts, ett under våren och ett under hösten. Syftet har varit att vidga samverkan och att identifiera och undanröja hinder för bosättningen.

Därutöver har länsstyrelserna och Migrationsverkets olika enheter haft ett större antal löpande kontakter under året rörande bosättning, verksamhetsstatistik, verksamhetsinformation, erfarenhetsutbyte etc.

Ett fortsatt tydligt mål för integrationspolitiken är att korta vägen in i den svenska arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens uppdrag i denna fråga har successivt förtydligats av regeringen. Arbetsförmedlingen har också tagit egna initiativ – bl. a. genom den s.k. Etableringsgruppen – för att förbättra måluppfyllelsen.

Länsstyrelsen anser att det är angeläget att intentionerna rörande etableringskedjan i högre grad än hittills omsätts i praktisk handling och att berörda organs samverkan kring arbetslinjen vidareutvecklas på såväl nationell, regional som lokal nivå.

Länsstyrelsen ska också, enligt datum som Migrationsverket fastställer, inför de prognosinlämningar som Migrationsverket ska redovisa till regeringen inge underlag till verket om hur arbetet med att träffa förslag till överenskommelser med kommuner om flyktingmottagande samt hur bosättningen i kommunerna fortlöper. Av redovisningen ska framgå vilka hinder som finns för bosättningen.

Migrationsverket har under år 2008 kallat till muntlig avrapportering vid två tillfällen: den 21 april i Norrköping och den 23 september i Sundsvall. Avrapporteringen genomfördes som en gemensam diskussion med de fem nordligaste länen.

---

¹ Samverkansdelegationen är ett nationellt samrådsorgan under Migrationsverkets ordförandeskap. Det inrättades under år 2007 på initiativ av länsstyrelserna och Migrationsverket. I delegationen ingår även Arbetsförmedlingen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Delegationen tillkom för samordning och strukturering av arbetsuppgifter som rör flyktingmottagning och nyanländas introduktion. Länsstyrelsernas representation i delegationen bygger på en indelning av landet i fyra regioner vilka sammanfaller med Arbetsförmedlingens markandsområden.

Mål 2: Länsstyrelsernas kulturmiljöarbete ska bedrivas i samverkan med övriga sakområden, särskilt sakområdena naturvård, miljöskydd, samhällsplanering, integration och lantbruk. Kunskapsuppbyggnad för samverkan ska ske bl.a. genom utveckling av tvärsektoriella kunskapsunderlag.

Länsstyrelserna ska redovisa

- *hur samverkan mellan de olika sakområdena bedrivits,*

Lantbruk

Samverkan med lantbruk inom kulturmiljöarbetet sker främst med hjälp av möjligheterna till stöd för kompetensutveckling för lantbrukare inom landsbygdsprogrammet. I arbetsformen som även inkluderar naturvårdsfrågor och miljöskydd drivs utbildning för lantbrukare och boende på landsbygden. Verksamheten består av kurser, rådgivningar och, inte minst, en tidning för lantbrukare och landsbygdsboende som ges ut tillsammans med Länsstyrelsen i Norrbotten. Tidningen innehåller reportage och information om miljömålen inkl kulturmiljö, samt information för ökad konkurrenskraft inom lantbruket. Även åtgärden Utvald miljö inom landsbygdsprogrammet genomförs i samverkan mellan sakområdena lantbruk, kulturmiljö och naturvård. Kopplat till stödgivningen lämnas utbildning till de jordbrukare som får stöd för åtgärder som förstärker natur- och kulturmiljövärden.

Integration

Samverkan mellan kulturmiljö och integration har bl. a. diskuterats inom ramen för Länsstyrelsens arbete med sekretariatet för Hållbar utveckling (HUT). Vår gemensamma kulturmiljö är i grunden mångkulturell. Mellan folk och nationer finns långt fler kulturella och historiska band än vad som framträder vid en ytlig betraktelse - vi har mer gemensamt än vi vanligen tänker på. Det är en viktig insikt för att förstå och utveckla en hållbar regional, nationell och global identitet. Att se den gemensamma historien ger en ökad känsla av samhörighet. Sakområde kulturmiljö drev 2008 i samverkan med Designhögskolan vid Umeå universitet, ett projekt för att finna nya tillgänglighetslösningar (sett i ett mycket brett perspektiv) i historiska byggnader.

Naturvård

Länsstyrelsen har i tillsyn och prövning enligt miljöbalken beaktat både kulturmiljöer och naturaspekter. Förfarandet finns dokumenterat i rutiner och processbeskrivningar. I länet bedrivs ett omfattande arbete kring våra vattendrag som påverkats av flottningen. Planerings- och strategiarbete genomförs av sakområdena kulturmiljö och naturvård gemensamt. Kulturmiljö har för detta på eget initiativ tagit fram underlagsmaterial i form av två rapporter, dels om flottningsslämnningar i länet, dels om historiska dammar. Länsstyrelsen har under året fastställt Strategi för skydd och restaurering av våtmarker, Strategi för skydd av havs- och kustmiljöer och Strategi för skydd och restaurering av sjöar och vattendrag. Strategierna är ett led i arbetet att uppnå miljökvalitetsmålen. I samtliga arbetsgrupper har både representanter från sakområde kulturmiljö och naturmiljö ingått. Många av våra naturreservat och natura 2000-områden innehåller kulturmiljöelement eller är kulturmiljöbetingade. Det har inneburit ett konkret samarbete för vård inom ett par områden under året. I förvaltningsarbetet av våra reservat har insatser gjorts med målsättningen "Vårda Värna Visa" för att öka tillgängligheten. I det sammanhanget har även de kulturmiljöer som finns i våra reservat uppmärksammats.

Miljöskydd

Specifika projekt tillsammans med kulturmiljö har inte förekommit, men genom internremisser yttrar sig kulturmiljö i alla ärenden där det är relevant utifrån uppgifter i ansökningar om tillstånd för miljöfarlig verksamhet och i samband med sanering av förorenade områden.

Miljömålsarbetet

Sakområdet kulturmiljö deltar och är en viktig del i arbetet som berör alla miljömål där kulturmiljöaspekterna ingår, framför allt God bebyggd miljö, Bara naturlig försurning, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag. I alla dessa mål finns det delmål som handlar om kulturmiljö.

Samhällsplanering

Samverkan mellan sakområdena Hållbar samhällsplanering och Kulturmiljö bedrivs regelmässigt i ärendehantering rörande kommunernas och trafikverkens fysiska planering. I den översiktliga planeringen hanteras regelmässigt kulturmiljöaspekter i samhällsbyggandet — från behov av lokala inventeringar till hävdande av riksintresset. I detaljplaneringen sker samverkan i planer som berör kulturmiljöer kring bevarande- och utvecklingsaspekter, skyddsvärden och skyddsbestämmelser. Samverkan sker även vid kommunbesök där sakområdet Kulturmiljö medverkat i proaktiva diskussioner med kommunernas plan- och byggförvaltningar.

- framgångsfaktorer som bidragit till att stärka samverkan mellan de olika sakområdena, samt

Lantbruk

Framgångsfaktorer för samverkan mellan kulturmiljö och lantbruk har varit att samma personal arbetat med frågor såväl inom kulturmiljöområdet som lantbruk. Det har funnits finansiering för arbetet och verksamheten har haft väl formulerade målsättningar.

Naturvård

Naturförvaltningen har samverkat med kulturmiljövården i flera fall under 2008 genom kulturmiljös engagemang inom Landsbygdsprogrammet och områdena Utvald Miljö och kompetensutveckling. Bland annat gäller detta åtgärder för restaurering och kompetensutveckling inom naturreservat som Brånsjön, Hummelholm, Svanselse och Vindelfjällen där vi samordnat satsningar på markvård, skydd, information och byggnadsvård. I naturreservatet Koppsele, Malå kommun, har samarbete runt reservatets kulturvården påbörjats. Ett möte på plats under hösten -08 med fastighetsägare (Svea skog), Malå sameby och sameförening samt Länsstyrelsen (natur och kultur) ledde fram till att renovering av en del byggnader kommer att påbörjas under 2009 med finansiering från Svea skog och Länsstyrelsen. Samarbetet för skötsel av kulturelement i naturreservat skulle kunna vidareutvecklas, likaså informationen om natur- och kulturmiljövården.

Miljöskydd

Inom sakområdet kulturmiljö finns en särskild tjänst som miljömålsantikvarie, vilket är en förutsättning för att kulturmiljöaspekten överhuvudtaget ska kunna integreras i miljömålsarbetet.

Samhällsplanering

En påtaglig framgångsfaktor är de organisatoriska förutsättningarna på Länsstyrelsen Västerbotten där sakområdet Kulturmiljö är nära knutet till sakområdet Hållbar samhällsplanering. Funktionen för Samhällsplanering innefattar sakområdena Hållbar samhällsplanering, kulturmiljö och kommunikationer.

I funktionsmöten, verksamhetsplanering och det dagliga arbetet skapas goda förutsättningar för samverkan genom nära personkännedom och tvärasektoriell insyn i berörda sakområdets verksamhetsfält.

- vilka svårigheter som finns och vilket stöd som behövs för att förbättra kunskapsuppbyggnaden.

Naturvård

Miljömålen har tydliggjort gemensamma frågor och genom extra resurser gett möjligheter till gemensamma projekt. Fortfarande finns en obalans när det gäller underlagsmaterial och tidigare inventeringar vilket gör att kulturmiljö- och naturmiljöfrågorna inte kan hanteras på ett likvärdigt sätt. Bristerna gäller särskilt kulturmiljöfrågorna i beslutsunderlag och strategier. Samma obalans gäller för förvaltning och skötsel av kulturmiljöer inom befintliga reservat och inom kulturresevat där det saknas resurser för kulturmiljöerna. Rutiner för samverkan kan utvecklas mer.

Samhällsplanering

En av svårigheterna att få gehör för kulturmiljöaspekter i samhällsplaneringen är att kommunerna ofta saknar resurser och kompetens för att hävda samhällsbyggandets och landskapens kulturmiljövärden. Kulturlandskapets kulturvärden är nära knutna till ett aktivt jordbruk och pågående struktumvandling inom jordbrukssektorn medverkar i hög grad till att det småskaliga jordbrukets värden i kulturlandskapet är på stark tillbakagång och utpekade riksintressen kan i vissa fall inte hävdas. En annan svårighet är knuten till länets stora yta och glesa struktur där tillsynen över enskilda kulturmiljöer blir hämmad av långa reseavstånd och för små personella resurser.

Ett sätt att förbättra kunskapsuppbyggnaden kan vara att organisera Hållbar samhällsplanering med en vidare tvärssektoriell sammansättning, exempelvis med närmare koppling till regional utveckling för att påverka RUP-arbetet, lantbruk för att ge bättre insyn i kulturlandskapets förändringar, rättsenheten för att knyta prövningsförfarandet närmare samhällsplaneringens kulturmiljövärderingar. Ett annat sätt kan vara en närmare samverkan med länets museer för att kompensera långa avstånd och bristen på personella resurser, vilket i sin tur kräver tillskott till resurser för museerna. Ytterligare ett sätt skulle kunna vara att utveckla det digitala arbetet via webbplatsen, dels för att ta emot influenser från länet, dels för att göra sakområdets kunskapsunderlag tillgängligt för länets aktörer.

Mål 3: Ett aktuellt och samordnat underlag om hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt ska finnas tillgängligt och på ett samlat sätt användas i länsstyrelsernas verksamhet inom olika sakområden. Länsstyrelserna ska genom tidiga kontakter och samråd verka för att de nationella och regionala perspektiven får genomslag i kommunernas fysiska planering enligt plan- och bygglagen (1987:10) (PBL) och att planeringen samordnas så att den främjar en hållbar utveckling i länet.

Redovisas separat till Boverket med kopia till regeringen (Miljödepartementet). **2008-11-30**
Rapport: "Länsstyrelsens återrapportering till Boverket 30 november 2008"
Dnr: 400-5254-2008.

Mål 5: Länsstyrelsen ska bidra till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen i länet. Samverkan ska sökas med strategiska statliga myndigheter och andra viktiga aktörer i länet.

Länsstyrelsen ska redovisa

- vilka insatser som gjorts för att övergripande stödja viktiga aktörer i länet när det gäller jämställdhetsintegrering, samt

Viktiga aktörer

I Västerbottens län har viktiga aktörer i huvudsak definierats som länets kommuner och det under 2008 bildade Regionförbundet. Också olika aktörer som finns inom näringslivet har prioriterats. Samtliga organisationer som ingår i Länsdelegationen i jämställdhet deltar i samverkan gällande jämställdhetsintegrering som strategi och metod.

Övergripande insatser för jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsen leder och kallar samman Länsdelegationen i jämställdhet¹ ca 2-3 gånger per år. Landshövdingen är ordförande och länsrådet vice ordförande i delegationen. Särskilt sakkunnig i jämställdhet är sekreterare. Särskilt sakkunnig har under början av året träffat varje representant i delegationen enskilt för att stämma av förväntningar och behov inom jämställdhetsområdet. Årets sammanträden har präglats av nystart eftersom både landshövding och särskilt sakkunnig tillträtt sina uppdrag under året. Två nya aktörer har också anslutit. Dessa är Företagarna i Västerbotten samt Västerbottens Handelskammare. En annan förändring är att Kommunförbundet upphört och sedan 1/1 2008 är det Regionförbundet Västerbotten som representerar länets kommuner och därmed ingår i delegationen.

En programförklaring för 2008-2010 har beslutats och fokuserar två saker:

1. Vidareutveckla kunskapsunderlaget JämLYS – en jämställdhetsanalys av Övre Norrland
2. Varje år genomföra en aktivitet som uppmärksammar frågor kring Mäns våld mot kvinnor

Landshövdingen har under året bjudit in representanter för länets kommuner och för statliga myndigheter på regional nivå för att informera om Länsstyrelsens verksamhet och aktuella frågor. Vid dessa tillfällen har jämställdhet varit en punkt på dagordningen. I första hand har informationen handlat om rapporten JämLYS – en jämställdhetsanalys av Övre Norrland.

Jämställdhet är en del av hållbar utveckling i Västerbotten

Region Västerbotten har deltagit i utbildningsinsatser inom jämställdhetsområdet. Dessa har fokuserat både på jämställdhetsintegrering av den egna organisationen och på jämställd medborgarservice. Också när det gäller utformning av strategiska dokument har särskilt sakkunnig bistått med kunskap om jämställdhet utifrån ett länsperspektiv. Såväl förbundets politiska ledning som regiondirektören har uttryckt vikten av jämställdhetsarbete på alla nivåer.

Lokalt jämställdhetsarbete

Länsstyrelsens syfte med att i flera olika sammanhang redovisa rapporten JämLYS – en jämställdhetsanalys av Övre Norrland har bland annat varit att uppmuntra länets kommuner att göra lokala JämLYS, dvs att sätta den egna verksamheten i relation till de jämställdhetspolitiska målen.

Länsstyrelsen har bjudit in jämställdhetsstrateger eller motsvarande från varje kommun till en utbildningsdag om JämLYS-rapporten och hur den kan användas. Syftet är, förutom att delge information, också att etablera ett nätverk med dessa representanter från kommunerna.

Insatser i kommuner

Ett första steg är att inhämta kunskap om jämställdhet och undersöka vilka hinder och möjligheter det finns att arbeta med jämställdhetsintegrering. I sammanhanget har den sk ”triangeln” använts då den på ett pedagogiskt sätt förmedlar basen i ett aktivt jämställdhetsarbete. Några kommuner i länet har utbildats i triangeln samt en del metoder inom jämställdhetsområdet.

---

¹ I länsdelegationen i jämställdhet ingår följande organisationer: Västerbottens läns landsting, Umeå universitet, Regionförbundet Västerbotten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Företagarna, Handelskammaren, LO, TCO, Svenskt Näringsliv, SACO samt Länsstyrelsen.

I första hand har insatserna riktats till de mindre inlandskommunerna och i dagsläget har representanter från Lycksele, Norsjö, Malå, Vindelns och Bjurholms kommuner tagit del av utbildningen.

Insatserna har anpassats efter varje kommun och varierar därför. Gemensamt för samtliga är deras fokus på vikten av ledningsstyrt jämställdhetsarbete. I Lycksele har politiker och tjänstepersoner i chefsposition samt kommunens jämställdhetsgrupp haft jämställdhet som tema och anlitat särskilt sakkunnig som föreläsare. Norsjö och Malå kommuner samarbetar i stor utsträckning och har haft en gemensam utbildningsdag för tjänstepersoner samt fackliga företrädare; även här har särskilt sakkunnig planerat och föreläst. Vindelns kommun samarbetar också en del med nämnda kommuner. Länsstyrelsen och ett företag i Vindelns län håller på att producera en informationsfilm om framgångsrikt arbete med jämställdhetsintegrering. Bjurholms kommun startar ett jämställdhetsarbete och får stöd i den orienterande och kartläggande fasen samt aktuell kunskap om vad jämställdhetsintegrering är och betyder.

Umeå kommun är den enda kommunen i länet som har en jämställdhetsstrategi på heltid. Tillsammans med jämställdhetsstrategen har särskilt sakkunnig deltagit i strategiska samtal och möten, exempelvis om Kulturhuvudstad 2014, samhällsplanering, arbetsmarknadsfrågor och även gällande internationella kontakter.

Länsstyrelsen arbetar tvärsektorielt och jämställdhet finns till exempel med i arbetet med Bostadsmarknadsenkäten vilket inneburit att särskilt sakkunnig också inom ramen för det arbetet besökt de flesta kommunerna.

Kommunicera mera

Länsstyrelsens upphandlade reklambyrå har använts i det strategiska arbetet för att förbättra det sätt som jämställdhetsfrågorna synliggörs och kommuniceras på.

Jämställdhet i näringslivet

På uppdrag av Länsdelegationen i jämställdhet har särskilt sakkunnig närmat sig näringslivet i frågor gällande jämställdhet. Det har handlat om att undersöka behov/förutsättningar för att göra en rapport motsvarande JämLYS också av det regionala näringslivet. Arbetet kommer att fortsätta under 2009. Länsstyrelsen har också besökt de två företagskuvöser som finns i länet.

Kvinnor på ledande positioner

Landshövdingen leder ett nätverk bestående av närmare 100 kvinnor på ledande positioner inom både offentlig och privat sektor. Syftet med nätverket är att förmedla kunskap om jämställdhet, få ta del av kvinnornas kunskaper om ledarskap och hur de upplever villkoren för den egna karriären samt att kraftsamla och visa att det finns många kompetenta kvinnor i länet. I nätverket ingår de kvinnor som av regeringen blivit utsedda till Ambassadörer för kvinnors företagande. I länet finns det 31 ambassadörer och en koordinator. Länsstyrelsen och koordinatören har kontinuerlig kontakt för att stärka jämställdhetsperspektivet i satsningen.

Mäns våld mot kvinnor – ett resultat av ojämställdhet

Länsstyrelsen anser att Mäns våld mot kvinnor är en jämställdhetsfråga och har arrangerat utbildningstillfällen inom det området. En samverkansdag har genomförts som riktade sig till alla kommunchefer i länet och genomfördes i samarbete med Centrum mot våld i Umeå. Syftet var att visa ett konkret exempel på verksamhet som vuxit fram genom samverkan mellan flera aktörer i länet. Länsstyrelsen har även besökt några av länets kvinnojourer. Med anledning av det uppdrag som länsstyrelserna har i fråga om prostitution och människohandel för sexuella ändamål har vi bjudit in några regionala aktörer till en Regional samordningsgrupp.

- *omfattningen och resultatet av dessa insatser.*

Arenor för jämställdhet

Länsstyrelsen är angelägen om att identifiera och initiera arenor för jämställdhetsfrågor. Därför har vi aktivt medverkat i olika regionala nätverk varav ett med särskilt fokus på jämställdhet. Vi anser också att det är angeläget att arbeta internationellt. Under 2009 finns det förhoppningar om att än mer aktivt vara delaktig i ett svenskt jämställdhetsnätverk i Bryssel.

I syfte att upprätthålla god kvalitet och ta del av senaste nytt inom jämställdhetsområdet och även främja samverkan har särskilt sakkunnig deltagit i något av Umeå universitets högre seminarium som arrangeras av Umeå Centrum för Genusstudier.

Skyltfönster för jämställdhetsfrågor

Länsstyrelsen förmedlar kunskap om jämställdhet på flera olika sätt för att nå ut till så många som möjligt. Därför har vi varit representerade vid ett antal konferenser och temadagar och också arrangerat sådana själva i samarbete med andra aktörer.

En välbesökt konferens var projekt Jämvikts spridningskonferens som hölls på Länsstyrelsen och som vi genomförde tillsammans med Näringslivets ledarskapsakademi (projektägare). Där presenterades goda exempel på ledningsstyrt jämställdhetsarbete och metodutveckling.

Särskilt sakkunnig har i stor utsträckning föreläst och/eller deltagit i möten tillsammans med flera olika grupper och ambitionen har varit att starta och/eller vidareutveckla pågående arbete. Detta har i huvudsak skett i länet men också nationellt. Två aktiviteter som kan nämnas är dels Länsstyrelsens medverkan i en workshop på InterregForum i Stockholm med rubriken "Den demografiska utmaningen", dels att de båda sakkunniga i Norr- och Västerbotten genomfört en utbildningsdag i det nationella nätverket av särskilt sakkunniga.

Webben visar vägen

I viss mån har jämställdhetssidorna på Länsstyrelsens externa webb setts över för att underlätta för besökare att hitta information och kontaktuppgifter.

Resultat

Jämställdhet som mål och medel

Det samarbete kring jämställdhetsfrågor som påbörjats med Region Västerbotten har resulterat i att förslaget till ett nytt Regionalt tillväxtprogram har ett tydligare jämställdhetsperspektiv samt att förbundets egen regionplan har reviderats utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Västerbotten satt samman en grupp som har för avsikt att undersöka förutsättningarna för ett jämställdhetsprojekt samt eventuellt skriva fram ett projekt som handlar om att bryta (köns)mönster på arbetsmarknaden. Jämställdhetsintegrering är metoden och det är riktat mot länets så kallade traditionella näringar.

Nytt nätverk för kommunerna

Nämnda utbildningsdag för kommunerna har resulterat i ett nytt nätverk bestående av tjänstepersoner som på något sätt arbetar med jämställdhet inom ramen för sin tjänst. Nätverket kommer att träffas ett par gånger per år och utbyta erfarenheter men framförallt fokusera på strategiskt jämställdhetsarbete kopplat till regional hållbar utveckling.

Utbildningsdagen har också resulterat i att fler kommuner tagit kontakt för handledning och att några kommuner kommer att ha jämställdhet som tema vid kommande sammanträden i kommunfullmäktige där bland annat särskilt sakkunnig ska medverka. Noteras kan att det finns ett stort behov både av strategiska samtal om jämställdhet och konkret handledning.

Samverkan mot våld

Nämnda samverkansdag om mäns våld mot kvinnor för kommuncheferna har satt frågan på agendan och vi planerar för en uppföljande dag under 2009. Dagen i sig var ett samarbete med Centrum mot våld (CMV). Länsstyrelsen har sedan länge engagerat sig i dessa frågor och samarbetar med CMV i flera sammanhang.

Som ett resultat av den i regleringsbrevet tydliga samverkanstanken går både särskilt sakkunnig och samordnare för frågor kring mäns våld mot kvinnor en uppdragsutbildning vid Umeå universitet kallad Mäns våld mot kvinnor och barn i nära relationer – samhällsansvar och samverkan.

Synliggöra strukturer

Ett gott exempel

Länsstyrelsen lägger stort värde i att kunna lyfta fram framgångsrikt jämställdhetsarbete inom olika områden i länet. Ett sätt är genom film. Länsstyrelsen har under 2008 påbörjat ett arbete med att göra en kortare film om hur ett företag i länet arbetar strategiskt och framgångsrikt med jämställdhet. Filmen kommer att användas i föreläsningssammanhang och på mässor. Företaget som tjänar som gott exempel är en av deltagarna i det nationella projektet Jämvikt och kommer att fortsätta sitt jämställdhetsarbete i ytterligare projekt. Poängen och en framgångsfaktor för företaget är dock att jämställdhetsarbetet finns med i det vardagliga arbetet och har hög prioritet. VD framhåller vikten av ett aktivt jämställdhetsarbete samt kompetensutveckling inom området i rådande konjunkturläge. Jämställdhet ger konkurrenskraft!

Strategiska projekt

Länsstyrelsens sektorsövergripande arbete innefattar jämställdhet varför särskilt sakkunnig tillsammans med kollegor ger synpunkter på och fattar beslut om till exempel Leaderprogrammet. Ett projekt som beviljats medel från Leaderprogrammet och som efterfrågat kompetensutveckling inom jämställdhetsområdet är TrekomLeader där Skellefteå, Norsjö och Malå kommuner ingår. Det har resulterat i en utbildningsdag för projektets styrelse och fler dagar är inplanerade tillsammans med styrelsen samt tillträdande verksamhetsledare.

Verksamhetsgren Regional tillväxt

Tabell 1.2 - Fördelning av beslut per ändamål 2008 (tkr)	2008	2007	2006
1. Regionalt investeringsstöd	26 629	38 922	42 907
2. Regionalt bidrag till företagsutveckling	42 814	29 151	36 480
2a. Avgår beslut som finansieras genom EG:s Strukturfondsprogram ^{Not 1}	0	0	-9 800
3. Stöd till kommersiell service	4 960	3 341	4 787
4. Sysselsättningsbidrag	-	-	-
5. Såddefinansiering	1 950	2 630	1 823
6. Regional projektverksamhet (totalt)	30 831	70 485	41 921
<i>varav regionala tillväxtprogram</i>	<i>30 831</i>	<i>70 279</i>	<i>40 940</i>
<i>varav EG:s strukturfondsprogram</i>	<i>24 537</i>	<i>48 099</i>	<i>27 915</i>
<i>varav kommersiell service</i>	<i>57</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>varav övrigt</i>	<i>0</i>	<i>206</i>	<i>981</i>
7. Uppföljning och utvärdering	1 232	1 219	1 407
Totalt	108 416	145 748	119 525
Ändamål 1-5 (företagsstöd). Beslut som avser medfinansiering EG:s strukturfondsprogram	-	-	7 031

Med beslut avses beslut som fattas under året och som betalas ut under året eller något av de påföljande åren. Uppgifter fylls endast i avseende ändamål för vilka respektive länsstyrelse disponerar medel. Under regional projektverksamhet anges den totala summan beslut samt andel av den totala summan som avser medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtprogram samt projektmedel till kommersiell service (ej ändamål 3) och eventuella övriga områden (exklusive ändamål 7).

Kommentar Tabell 1.2

^{Not 1} Länsstyrelsen har kompletterat ovanstående tabell med en rad avseende EG:s finansiering av företagsstöd. Länsstyrelsen har inte fördelat de stöd som ska finansieras av EG mellan regionalt investeringsstöd och regionalt bidrag till företagsutveckling utan EG:s medfinansiering med avseende på stödform bestäms vid utbetalningstillfället.

Samtliga beslut fattade avseende projektmedel 2008 omfattar åtgärder inom det regionala tillväxtprogrammet. Projektet "Utveckling av lokal service i samverkan", som avser raden kommersiell service, är även medfinansierat av EU via landsbygdsprogrammet. Raden Övrigt avser sådana projekt som inte omfattas av något av tillväxtprogrammets insatsområden. Inga sådana projektbeslut fattades under år 2008.

Tabell 1.3 - Fördelning av beslut fattade mot bemyndigande avseende stöd till ekonomiska föreningar (t.ex. kooperativ verksamhet) (tkr)	2008	2007	2006
Företagsstöd	345	255	937
Regional projektverksamhet	0	1 020	743
Totalt	345	1 275	1 680

Redovisade belopp ska inkludera ev. medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram

Kommentar Tabell 1.3

Beslut om företagsstöd grundar sig på efterfrågan och de möjligheter till beviljande som finns enligt förordningarna.

Tabell 1.4 - Fördelning av beslut fattade mot bemyndigande avseende stöd till lokala och regionala resurscentra för kvinnor (tkr)	2008	2007	2006
Lokala och regionala resurscentra för kvinnor	0	0	0

Kommentar Tabell 1.4

Länsstyrelsen har inte specifikt uppmärksammat lokala och regionala resurscentra i det regionala tillväxtarbetet förutom genom programmet "Främja kvinnors företagande".

Mål 1b: (län med regionala självstyrelseorgan eller samverkansorgan)

Länsstyrelsernas medverkan i samordningen av det regionala tillväxtarbetet ska bidra till en hållbar regional tillväxt och utveckling genom effektiv statlig samverkan samt lokal och regional förankring.

Länsstyrelserna ska redovisa

- vilka aktiviteter som har vidtagits,
- måluppfyllelse, samt
- eventuella hinder för denna.

Vidare ska länsstyrelserna redovisa

- hur statliga insatser har samordnats,
- hur länsstyrelsen främjat statlig finansiering av de regionala tillväxtprogrammen,

Länsstyrelsen har bl.a. under året bjudit in länets statliga myndigheter för information och samverkan. Vi deltar även tillsammans med andra statliga myndigheter i det regionala tillväxtprogrammets organisation, den s.k. samsynsgruppen. I samsynsgruppen sker den regionala förankringen. En av samsynsgruppens uppgifter är att prioritera verksamheter som ska genomföras inom det regionala tillväxtprogrammet. Bildandet av samverkansorganet Region Västerbotten den 1 januari 2008 medför en ny roll- och ansvarsfördelning för Länsstyrelsen i det regionala tillväxtarbetet. Länsstyrelsen har till exempel engagerat sig i det nationella uppdraget om tematiskt myndighetsarbete. Syftet är att tydliggöra statens gemensamma roll och att utveckla samverkansformer mellan myndigheter samt mellan myndigheter och regionala/lokala aktörer. Förutom Länsstyrelsen Västerbotten deltar även Länsstyrelsen Norrbotten, Region Västerbotten, Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Energimyndigheten, VINNOVA, Innovationsbron, Sveriges Miljöteknikråd (SWENTEC), Invest in Sweden (ISA) och Nutek.

Länsstyrelsen anser att samordning av de statliga myndigheterna ska bygga på samarbete, baserat på frivillighet och egenintresse. Förutsättningarna är mer gynnsamma då det skapas forum för dialog och erfarenhetsutbyte. Ett konkret exempel på samordning av statliga insatser sker genom projektet "Bioenergiårdar i ett nytt landskap" där både finansiering och verksamhet har samordnats. Länsstyrelsen har under året påbörjat ytterligare en statlig samverkan inom energiområdet, det gäller utveckling av vindkraft. Vi har främjat statlig finansiering av det regionala tillväxtprogrammet genom dessa initiativ och även skapat möjligheter för statliga myndigheter att delta i olika insatser genom vår medfinansiering.

- hur det regionala tillväxt- och miljöarbetet stödjer utvecklingen av miljövänlig och effektiv teknik och förnybar energi, samt stimulerar företag till miljödriven affärsutveckling och att använda miljö som medel för att stärka sin konkurrenskraft.

Länsstyrelsen har i sitt beslut om medelsfördelning och prioriteringar för år 2008 (dnr 300-2153-2008) för företagsstöden angett sex prioriteringsgrunder, däribland miljödriven affärsutveckling.

Särskilda satsningar har gjorts inom projektverksamheten på utvecklingen av miljövänlig och effektiv teknik och förnybar energi som exempelvis Gröna Gruvor, Bioenergigårdar i ett nytt landskap, Vindkraft i Kvarken och Ökat utnyttjande av skoglig biomassa.

- kvinnors respektive mäns inflytande, som representanter för regionala och lokala organ, över genomförandet av det regionala tillväxtarbetet, samt

Länsstyrelsen har under året bevakat organiseringen av det regionala tillväxtarbetet vilket Region Västerbotten ansvarar för. Ambitionen är även i framtiden att få en bred förankring och jämn könsfördelning bland representanter för de organisationer som deltar i Utvecklingsrådet (det s.k. Regionala partnerskapet).

- resultat av genomförda insatser för mångfald och en ökad jämställdhet med fokus på kvinnors företagande samt hur lokala och regionala resurscentra har uppmärksammats i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen har bidragit till ökad jämställdhet vid genomförandet av åtgärder i Nuteks program "Främja kvinnors företagande". Åtta projekt har under året beviljats medel ur programmet och 33:1 anslaget. Ett resultat av detta är att insatser för kvinnors företagande bedrivs i hela länet. Av de projekt som beviljats medel enligt det Regionala tillväxtprogrammet har 41 procent bedömts bidra till att förbättra jämställdheten och 12 procent till att förbättra integration/mångfald. Länsstyrelsen har inte specifikt uppmärksammat lokala och regionala resurscentra i det regionala tillväxtarbetet förutom genom programmet "Främja kvinnors företagande".

Mål 2: Hållbar tillväxt i stödföretagen som bidrar till en hållbar regional tillväxt. (Målet gäller inte Länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län).

Länsstyrelserna ska redovisa hur stödgivningen medverkat i genomförandet av de regionala tillväxtprogrammen.

De styrdokument som har betydelse för vår hantering av företagsstöd är:

- Länets regionala tillväxtprogram,
- Stödförordningar,
- Länsstyrelsens beslut om ramar för beslut om företagsstöd och om vilka prioriteringar som ska gälla under året.

Tillväxtprogrammet, Insatsområde 3.1 Innovation och förnyelse, Åtgärd 4 Entreprenörskap, innehåller bl a kapitalförsörjning till företag. I insatsområdet ingår Länsstyrelsens medel för regionala företagsstöd, totalt 76 milj kr för år 2008.

Länsstyrelsens hantering av företagsstöden bygger på bred samverkan, såväl internt som med externa aktörer. Finansiering beviljas till innovationer, särskild uppmärksamhet ägnar vi ungdomar, kvinnor och invandrare liksom insatser för miljö- och kvalitetscertifiering, marknads- och exportsatsningar. Företagsstöden möjliggör tillväxtskapande investeringar i ett stort antal företag och ger tillsammans med projektstöden förutsättningar för förnyelse av länets näringsliv, ökad produktivitet och sysselsättningstillväxt.

Tillväxtprogrammet, Åtgärd 5 Landsbygdsutveckling, innehåller insatser som genomförs i länets Landsbygdsprogram 2007-2013. Åtgärden utgår ifrån landsbygdens resurser, lokala utvecklingsförutsättningar och mikroföretagande/småföretagande.

Inom Axel 1 lämnas stöd till företag inom jord- och skogsbruk (startstöd och moderniseringsstöd) samt livsmedelsproduktion och förädling (förädlingsstöd) och inom Axel 3 till jordbruksföretag som diversifierar sin verksamhet.

Mål 3: En god tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet. (Målet gäller inte Länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län).

Länsstyrelserna ska redovisa

- vilka insatser som genomförs för att stödja utvecklingen av kommersiell service, hur de genomförs, vilka aktörer i länet som under året haft inflytande över genomförandet och i vilken utsträckning kvinnor respektive män varit representanter för dessa,
- en övergripande bedömning av vilken effekt dessa insatser har haft på utvecklingen av tillgången till kommersiell service för kvinnor respektive män,
- vilket finansiellt stöd inklusive regionala projektmedel, uppdelat på kvinnor respektive män som företagare, som har beviljats för utveckling av kommersiell service, samt
- på vilket sätt arbetet med kommersiell service samverkar med arbetet för en god tillgång till offentlig service.

Länsstyrelsen har tagit fram ett Lokalt utvecklingsprogram för kommersiell service för år 2008. I programmet finns kommunernas planer för serviceförsörjning som är uppdaterade 2007/2008.

I Västerbotten finns ett informellt nätverk mellan aktörerna inom området kommersiell service. Vanligen sker kontakterna mellan aktörerna när det uppstår behov av insatser. Berörd kommun liksom handelns organisationer yttrar sig över samtliga ansökningar om investeringsstöd och servicebidrag till dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar. Planer har funnits att genomföra ett partnerskapsmöte under året men det kommer att genomföras senare. Samtliga kommuner i Västerbotten har utsett en kontaktperson respektive kontrollant för kommersiell service. Könsfördelningen bland dessa är jämn. Våren 2008 genomfördes ett möte med kommunernas kontrollanter/kontaktpersoner. Tio personer deltog från kommunerna varav två kvinnor och åtta män.

Särskild uppmärksamhet har under året ägnats ett antal tankställen i länet som hotats av nedläggning. Länsstyrelsen kommer att fortsatt vara aktiv i frågan för att hitta lösningar som ger en tillfredsställande drivmedelsförsörjning i länets gles- och landsbygder. Länsstyrelsens aktiva roll i samband med sådana försörjningsfrågor och ekonomiska stödinsatser bedöms betydelsefulla för att utveckla och bevara servicen. Statistik saknas som visar hur insatserna påverkat tillgången till kommersiell service för kvinnor respektive män.

Länsstyrelsen har med utgångspunkt i länets Lokala utvecklingsprogram för kommersiell service och kommunernas serviceförsörjningsplaner beviljat investeringsstöd och lån med sammanlagt drygt 2,9 miljoner kr till sju butiker under året. Stödet har fördelats till fyra manliga och en kvinnlig företagare samt till två företag som ägdes av både en man och en kvinna.

Servicebidrag har lämnats till två butiker med sammanlagt 210 tkr, båda har drivits gemensamt av en man och en kvinna. Vid beredningen av ansökningarna har särskild vikt lagts på butikernas nuvarande eller framtida förutsättningar för samordnade servicefunktioner.

Stöd i form av hemsändningsbidrag till butiker har beviljats till samtliga länets kommuner. Stödet per hemsändningstillfälle varierar mellan 50 och 150 kronor. Regionala projektmedel har beviljats med 57 tkr till ett projekt under året. Projektledaren är kvinna.

I Landsbygdsprogrammets Axel 3 finns en åtgärd som heter ”Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden”.

Målet med åtgärden är att förbättra tillgången till lokal service för konsumenter och företagare så att förutsättningarna för en hållbar samhällsutveckling ökar. Länsstyrelsen har under året beviljat medel till två projekt inom åtgärden.

- Föreningen Landsbygdshandelns Främjande (FLF) genomför projektet ”Landsbygdshandeln i bygden – service och samverkan”. Projektet syftar till att i samverkan med privata, offentliga och ideella aktörer förstärka och utveckla den lokala servicen i Västerbottens län med dagligvarubutiken i fokus.
- Åsele kommun genomför ett projekt som heter ”Utveckling av lokal service i samverkan”. Det är ett utvecklingsprojekt som initierats i det pågående regeringsuppdraget ”Myndighetssamverkan vid lokala servicekontor” och syftar till att lysa upp glesbygdens serviceskuggor med hjälp av lokala servicepunkter och nya samverkansformer i Åsele och Dorotea kommuner.

Länsstyrelsens handläggare för kommersiell service (kvinna) är kontaktperson mot regeringens utredare Lars Högdahl i utredningen ”Myndighetssamverkan vid lokala servicekontor”.

Mål 4: Länsstyrelsernas arbete med fiske- samt jordbruks- och landsbygdsåtgärder ska bidra till fastställda mål och strategier för fiskeåtgärder i de EU-finansierade programmen för fiskerinäringen samt Landsbygdsprogrammet för Sverige år 2007–2013. Vidare ska länsstyrelsernas arbete bidra till målet för den regionala tillväxtpolitiken. Länsstyrelserna ska även aktivt medverka till en positiv utveckling av fisketurismnäringen.

Länsstyrelserna ska redovisa

*- översiktligt väsentliga insatser inom området fiske- samt jordbruks- och landsbygdsåtgärder,
- hur länsstyrelserna verkat för att uppnå synergieffekter mellan åtgärder inom landsbygdsprogrammet, de EU-finansierade programmen inom fiskerinäringen, strukturfondsprogrammen i berörda län, de regionala tillväxtprogrammen och övriga åtgärder för utveckling av landsbygden.*

Insatserna för jordbruket och fisket har bland annat planerats inom ramen för det regionala tillväxtprogrammet, RTP. Det arbetet syftar till att samordna insatserna inom strukturfondsprogram Mål 2 norra Norrland, Landsbygdsprogrammet och övriga åtgärder för utveckling av landsbygden.

Fiske

Länsstyrelsen har verkat för att stödja och utveckla länets fiskerinäring genom följande insatser:

- Lämnat stöd för utveckling och investeringar av sälsäkra fiskeredskap samt fördelat salskadeersättningar för den hårt skadedrabbade näringen.
- Verkat för en ökning av salskademeden samt för utökade jaktmöjligheter på gråsäl och skarv.
- Medverkat till insatser inom forskning och utveckling avseende rödingodling.
- Medverkat till investeringsinsatser för skydd och utveckling av akvatiska fiskeresurser, bl.a. till omfattande restaurering av lax- och havsöringförande vattendrag.
- Mycket aktivt arbetat på att söka lösningar på det stora problemet för fisk att passera Stornorrfor kraftstation.
- Tillsammans med Vilt- och Fiskeriforskningsinstitutet i Finland initierat och startat ett större projekt som behandlar resursen kustsik.

Åtgärderna har genomförts i samverkan med bl.a. Fiskeriverket, Naturvårdsverket, Västerbottens kustfiskarförbund, fiskevattenägarorganisationer, Sveriges lantbruksuniversitet, kommuner, vattenfall, andra länsstyrelser, samt enskilda fiskare/företag.

Rödingodlingen i länet är på stark tillväxt. En stor nyetablering och utökning av befintliga tillstånd har skett. Volymen på ökningen under 2008 är i storleksordningen 2 500 ton.

Länsstyrelsen har därför engagerat sig i arbetet med att vidareutveckla och stärka avelsverksamheten för röding, vilket är en förutsättning för en fortsatt positiv utveckling.

Länsstyrelsen är därför tillsammans med ett flertal aktörer, inklusive rödingodlarna själva, involverade i ett arbete att utveckla Fiskeriverkets forskningsstation i Kälarne, Jämtland, till ett avelscentrum för röding. Dessutom kan forskning och utbildning kopplas till verksamheten.

Länsstyrelsen har medverkat i initieringen och starten av ett projekt som ska arbeta med sik i kustområdet. Detta är ett interregionalt projekt mellan Finland och Sverige. Vidare har vi medverkat i utvecklingen av indexkontroll av lax i Sävarån och Vindelälven tillsammans med Fiskeriverket och Sveriges Lantbruksuniversitet. Länsstyrelsen har även deltagit i samförvaltningsprojektet för Vindelälven, ett av sex nationella försök med samförvaltning av fiskresurser.

Ett stort antal ansökningar om investerings- och projektstöd från Europeiska Fiskerifonden EFF 2007 – 2013 har samlats under 2007 och 2008. Beslutsprocessen har försenats på grund av sena centrala beslut om tilldelning av medel. Länsstyrelsen har arbetat aktivt för att prioriterade projekt inom främst vattenbruk, beredning och fiskvandningsprojekt ska kunna erhålla maximala stöd från Fiskerifonden. De första besluten om stöd fattades i november 2008.

Jordbruk

De insatser som dominerat under året har varit hantering av jordbruksstöd, miljöersättningar och företags- och projektstöd inom Landsbygdsprogrammet. Särskild kraft har lagts på att implementera det nya Landsbygdsprogrammet som ställt upp betydande administrativa svårigheter. Länsstyrelsen har strävat efter att nå målen om en hög anslutning till programmen genom att lämna information till jordbrukarna och andra aktörer på landsbygden, samt ge service i handläggningen. Vår ambition har också varit att olika åtgärder inom programmen ska förstärka varandra.

Intresset för investeringar i jordbruket är mycket stort. Länsstyrelsen har under året hanterat ansökningar om förprovning av 1 000 mjölkkoplatser, vilket är en mycket hög siffra sett till då antalet mjölkkor 2007 år var totalt 14 300.

För att stärka utbudet av kompetensutveckling för jordbrukare och landsbygdsföretagare medverkar Länsstyrelsen i ett nätverk mellan utbildningsanordnare i länet, Gröna Navet. Nätverket omfattar flertalet aktörer som har intresse för kompetensutveckling för jordbrukare, gröna näringar och landsbygden, och verksamheten har utvecklats mycket starkt sedan starten 2002. Den offentliga finansieringen till utbildningarna utgörs av medel från Landsbygdsprogrammet och uppgick 2008 till 2,9 miljoner kronor. Utbudet var brett – från effektivisering av driftsgrenar inom jordbruket till nya verksamheter, entreprenörskap och miljöfrågor. Samverkan omfattar även Norrbotten, vilket innebär att ett utbildningsutbud med ytterligare höjd kvalitet kan erbjudas i ett ännu större område.

Arealen betesmark i länet är mycket liten. Länsstyrelsen har arbetat för att öka denna genom restaurering av nedlagda beten i områden med goda förutsättningar för betesdrift. Största insatserna har tidigare gjorts inom projektet Vindelälvens naturbeten. Arbetet fortsatte under 2008 med projekt i Vindelälvens ändpunkter, ett projekt kom igång i Ammarnäs och fortsatta förberedelser görs för att restaurera odlingslandskapet runt fågelsjön Brånsjön. Dessa projekt syftar till att öka arealen värdefulla naturfodermarker och att skapa förutsättningar för långsiktig skötsel.

Tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten ger vi ut tidningen Norrbruk för jordbrukare och aktörer på landsbygden. Tidningen syftar till att informera om miljömålen och Landsbygdsprogrammet inklusive de horisontella målen, att ge kunskap och att påverka attityder.

Länsstyrelsen har initierat ett projekt för ökad produktion av biobränsleråvara i länet. Det är inriktat på att stimulera ökat biobränsleuttag i skog och på åker och omsluter 36 miljoner kr förutom deltagarnas insatser under en treårsperiod.

Projektet kommer också att stimulera till odling av energigräs på åker och att utveckla teknik, metoder och organisation för att energiodling på åker ska bli en lönsam driftsgren. På sikt kan effekterna bli ett aktivt nyttjande av åkermark som idag ligger som en relativt outnyttjad resurs.

Landsbygd

Under 2008 har ett omfattande förankringsarbete genomförts runt om i länet för att bilda Leaderområden, ta fram utvecklingsstrategier och bilda LAG-grupper. Två strategier är godkända och ett Leaderprogram har beviljats verksamhetsstart. Västerbotten omfattas av fyra olika Leaderområden som täcker hela länet; Leader Lappland –Åsele, Vilhelmina, Dorotea (oklart om deltagande), Lycksele, Storuman, Sorsele samt Arvidsjaur och Arjeplogs kommuner i Norrbottens län, Trekorn Leader –Malå och Norsjö samt delar av Skellefteå kommun (förutom tätorten), Mare Boreale –hela kustområdet i Norrbottens län samt kustområdet i Skellefteå kommun. Leader Urnära – omfattar Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå (förutom Umeå tätort), Vindeln och Vännäs.

Möjligheten att beviljas projektstöd för olika insatser i Landsbygdsprogrammet har under året blivit alltmer känt bland länets organisationer och aktörer. Under året har ett 20-tal projekt beviljats medel för verksamhet som syftar till att utveckla landsbygden. Här kan nämnas bl a projektet ”Utveckling av turism- och naturvårdsföretag” med Sorsele som projektägare. Projektets syfte är att vidareutveckla jordbruksföretag med naturvårdsinriktning och vidareutveckla turistföretag i Ammarnäsområdet.

Inom kommersiell service och åtgärden ”Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen” har två projekt beviljats medel, bland annat FLF (Föreningen Landsbygdshandelns Främjande) för att genomföra projektet ”Landsbygdshandeln i bygden”. Projektet ska pågå 2008-2010 och bedrivs i samverkan med privata, offentliga och ideella aktörer.

Landsbygdsprogrammet har reviderats under året och kompletterats med bl a energifrågor, skogsåtgärder, integration och jämställdhet. Arbetet har genomförts i samverkan med ett regionalt partnerskap bestående av ett 15-tal representanter från ideell, privat och offentlig sektor.

Det Regionala tillväxtprogrammets (RTP) intentioner och mål, likväl som strukturfondsfinansierade program (t ex Mål 2 Övre Norrland och Botnia-Atlantica) syftar i likhet med Landsbygdsprogrammet till att skapa förutsättningar för bl a utveckling av landsbygden. Synergier mellan RTP, strukturfonds- och Landsbygdsprogram finns bl a beträffande företagande, tillväxt och innovationer i syfte att stärka konkurrenskraft och sysselsättning. Även inom axel 3 i Landsbygdsprogrammet finns skärningspunkter mot de regionala strukturfondsprogrammen inom områden som berör bl a ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv samt en ökad livskvalitet.

Regionförbundet Västerbotten (RV) har ansvaret för det regionala tillväxtprogrammet i länet. För att säkerställa en samordnad styrning av verksamheter som genomförs inom olika EU-program har en samsynsgrupp bildats med ledamöter i styrkommittéer och strukturfondspartnerskap i länet samt företrädare för olika finansiärer.

Till samsynsgruppens uppgifter hör t ex att inför beslut i olika EU-program prioritera i enlighet med RTP:s inriktning och hålla sig väl underrättad om vad som händer i olika EU-program. Regelbundna träffar hålls också med tjänstemän från RV för information och diskussion av aktuella projektansökningar.

Den regionala utformningen av åtgärder inom landsbygdsprogrammet har anpassats till övriga insatser för landsbygden, t ex bidrag för kommersiell service och regionalt bidrag till företagsutveckling. Syftet har varit att åtgärderna ska komplettera varandra och att så långt möjligt underlätta för de sökande.

Exempel på arbetssätt för att nå synergier mellan åtgärder i Landsbygdsprogrammet:

- Stöd för skötsel av betesmarker följs upp systematiskt med utbildningsinsatser
- Stöd för ekologisk odling och djurhållning följs upp med individuell rådgivning
- Företag som deltagit i axel 3 – projekt för näringslivsutveckling följs upp med företagsstöd och kompetensutveckling. T ex är brukare som fått investeringsstöd eller startstöd också prioriterade för särskilt anpassade insatser för kompetensutveckling.

För att nå samverkansfördelar och en rationell hantering av stöden i Landsbygdsprogrammet i förhållande till övriga regionalpolitiska stöd, företags- och projektstöd, har genomförandet samordnats mellan olika funktioner inom Näringslivsavdelningen. Lantbruksfunktionen har ansvarat för jordbruks- och miljöstöden samt kompetensutvecklingsinsatser till jordbrukare. Företagsfunktionen har handlagt startstöd, modernisering av jordbruksföretag, diversifiering/företag och förädlingsstöd.

Projektfunktionen har i huvudsak ansvarat för projektstöden; diversifiering/projekt, affärsutveckling i mikroföretag, främjande av turistnäringen, grundläggande tjänster för ekonomin, förnyelse och utveckling i byarna, bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet samt genomförandet av Leader. Projektfunktionen handlägger samtliga projektstöd inom regional utveckling (regionala projekt, medfinansiering till bl a Mål 2, Botnia-Atlantica m fl) vilket garanterat att ingen dubbelfinansiering skett samt att sökanden i övrigt fått god hjälp att hitta finansiering till sina projektidéer.

Verksamhetsgren Miljömålsarbete

Tabell 1.5 - Länsfakta inom fiskeområdet	2008-12-31	2007-12-31	2006-12-31
Antal fiskevårdsområden	174	175	175
Antal yrkesfiskelicenser	24	25	24
Antal fartygstillstånd	47	45	44
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	27	16	9

Kommentar Tabell 1.5

Antalet fiskevårdsområden samt yrkesfiskelicenser har minskat med 1 stycken jämfört med 2007, och antalet inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram är 11 fler än 2007.

Tabell 1.6 - Länsfakta kulturmiljö	2008-12-31	2007-12-31	2006-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	19 826	19 815	18 400
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturminneslagen	77	76	76
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturminneslagen	69	69	69
Riksintresseområden för kulturmiljövården, <i>antal</i>	52	52	52
<i>yta (ha)</i>	153 690	153 690	153 690
Kulturresevat, <i>antal</i>	2	2	2
<i>yta (ha)</i>	972,5	972,5 ¹	966,4
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	47	40	40

Kommentar Tabell 1.6

Differensen i kulturresevatens yta beror på Länsstyrelsens omdigitalisering 2007

Tabell 1.7 - Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2008	2007	2006
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	8 720	9 043	7 546

Kommentar Tabell 1.7

För år 2008 har en minskning av bidrag, vilka Länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen skett med 323 tkr jämfört med år 2007.

Mål 1: Länsstyrelserna ska verka för att de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen med tillhörande delmål och de sektorsmål som har beslutats inom särskilda politikområden såsom landsbygdspolitiken, livsmedelspolitiken, kulturpolitiken, skogspolitiken och transportpolitiken nås. Länsstyrelserna ska i bred förankring i länen utveckla regionala åtgärdsprogram för att nå miljö kvalitetsmålen och i övrigt bedriva det regionala mål- och uppföljningsarbetet så att det ger underlag för arbetet inom denna och andra verksamhetsgrenar.

Länsstyrelserna ska särskilt

- verka för att miljömålsarbetet, inklusive arbetet med naturvård, fiskevård, kulturmiljövård, friluftsliv samt natur- och kulturturism, samordnas med det regionala tillväxtarbetet och med arbetet för energiomställning,
- verka för att samordningen mellan miljömålsarbete, tillsynsarbete och miljöövervakning utvecklas, samt
- bidra till Naturvårdsverkets arbete med en vägledning för arbete med regionala landskapsstrategier enligt vad som aviserades i Strategin för hushållning med mark och vatten i proposition 2004/05:105 Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag

Länsstyrelserna ska särskilt redovisa

- *insatser och resultat när det gäller att samordna miljömålsarbetet, inklusive arbetet med naturvård, fiskevård, kulturmiljövård, friluftsliv och natur- och kulturturism, det regionala tillväxtarbetet och arbetet för energiomställning,*

Insatser för miljömål, energiomställning och regional tillväxt

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att ta fram en regional strategi för klimat och energi. Arbetet har skett i en tvärsektorieell arbetsgrupp. Den har under året gjort en samlad kartläggning och tillståndsbeskrivning av klimat- och energiarbetet i Västerbottens län och i vår omvärld. Rapporten "Globala klimatförändringar och behovet av energiomställning" lämnades till regeringen den 31 oktober. Vi har också sammanställt och tryckt informationsfoldern "Hotet, utmaningen och möjligheterna – Om de globala klimatförändringarna och vad de kan innebära för människor, miljö och ekonomi i Västerbotten".

Länsstyrelsen har i samarbete med åtta av länets kommuner initierat och genomfört en enkätundersökning inriktad på energi inom de tillståndspliktiga A- och B-anläggningar som Länsstyrelsen och kommunerna har tillsyn över enligt miljöbalken. Syftet var att få en översiktlig bild av hur energianvändningen ser ut och potentialen för att göra den effektivare inom dessa verksamheter.

Inom ramen för samverkansarbetet för genomförandet av miljömålen och helhetsstrategierna för hållbar utveckling som antogs 2003 har Länsstyrelsen och samverkansorganen under året satsat mycket på att lyfta fram möjligheterna till energieffektivt och miljöanpassat byggande. Vi har skrivit och tryckt broschyren "Energismart & kretsloppsanpassat byggande i kallt klimat" och i samverkan med Umeå kommun, Kretsloppsrådet och Nolia Livsstil arrangerat konferensen "Klimat- och kretsloppsanpassat boende med helhetskvalité" den 7 november. Bland konferensens dryga 70-tal deltagare fanns ett stort antal fastighetsägare, bygg- och miljökonserter, byggherrar, mäklare och banktjänstemän. Miljömålssamordnaren har också hållit föredrag om energismart och kretsloppsanpassat byggande vid ett par tillfällen, under Boverkets "Plan- och Bostadsdagar" i Umeå, och vid ett seminarium med byggnadsnämnden i Skellefteå. Hon har också deltagit i en av Umeå kommun bildad "Samverkansgrupp för Energismart byggande i kallt klimat" och energinätverket "Energicentrum Röbäck" med ett 50-tal aktörer från näringsliv, myndigheter, SLU och Umeå universitet.

Länsstyrelsen har medverkat aktivt i planering och genomförande av andra årets upplaga av "Nolia Livsstil" den 6 – 8 november. Nolia Livsstil är en mötesplats för att skapa medvetenhet, ge inspiration och visa möjligheter till en dynamisk och hållbar livsstil. Länsstyrelsen har tillsammans med Miljömålsrådet, Sveriges kommuner och landsting samt Svenskt Näringsliv arrangerat konferensen "Miljömålen – med fokus på näringsliv och kommuner" samt ovan nämnda konferens om "Klimat- och kretsloppsanpassat boende med helhetskvalité". Länsstyrelsen har också haft en välbesökt monter under den besöksmässas för allmänheten den 8 november.

Länsstyrelserna har i samverkan med länsstyrelserna i Gävleborg, Jämtland, Norrbotten och Västernorrland arrangerat konferensen "Norrländ i Europa och världen" med fokus på energi-, klimat- och hållbarhetsfrågor.

Länsstyrelsen har sammanställt ett "Planeringsunderlag för vindkraftsutbyggnad", gett ut foldern "Hotet, utmaningen och möjligheterna", som kortfattat beskriver klimatförändringarna och dess inverkan på människor, miljö och ekonomi.

- insatser för att utveckla arbetsformerna för samordning av miljömålsarbete med miljötillsynsarbete och miljöövervakning, samt

Uppföljning av miljömålen

Länsstyrelsen har kontinuerligt uppdaterat de nationella indikatorerna med regional upplösning som finns på miljömålsportalen. Västerbotten har särskilt arbetat med indikatorn Föryngring av flodpärlmussla och ett antal indikatorer som bygger på miljöövervakningens data för taxering av häckfågel.

Under året har revisionen av det regionala miljöövervakningsprogrammet integrerats i miljömålsarbetet och man har särskilt utrett möjligheterna att använda miljöövervakningen för att följa upp miljömålen och beskriva miljötillståndet i länet.

Rapportering av miljötillståndet sker med hjälp av alla berörda avdelningar och med bred representation från olika kunskapsområden inom Länsstyrelsen. Bedömningar av hur vi når miljömålen genomförs i samma gruppering och en rapport om miljötillståndet har tagits fram. De regionala miljömålsbedömningarna och uppdatering av de regionala indikatorerna förmedlas varje år till miljömålsportalen, www.miljomal.nu.

Länsstyrelsen deltar också i förvaltningen av RUS (Regionalt Uppföljnings System). De områden vi har särskilt ansvar för på nationell nivå är Storslagen Fjällmiljö, Myllrande Våtmarker, Ett rikt odlingslandskap, Säker strålmiljö, Levande skogar samt Biologisk mångfald.

Inom miljöområdet Storslagen fjällmiljö och Programområde fjäll inom miljöövervakningen bedrivs ett samordnat arbete med de andra fjäll-länsstyrelserna. Flera gemensamma delprogram har tagits fram som ska bidra till och uppväga brister inom miljömålsuppföljningen och miljöövervakningen och göra det möjligt att se klimatförändringar i fjällen och beskriva miljötillståndet i den svenska fjällkedjan.

Under 2008 har vi i samband med tillsynen av miljöfarlig verksamhet bedrivit ett projekt för att öka kompetensen hos företag att göra energikartläggning.

I november hölls för andra gången Mötesplats för en hållbar Livsstil på Nolia. I arrangemanget ingick en nationell miljökonferens för politiker, tjänstemän och företag i syfte att öka kunskapen kring miljöarbetet och miljömålen.

I Livsstil ingick också konferensen - Kretsloppsanpassat byggande i kallt klimat – där både företag och myndigheter deltog samt en mässa för allmänheten om Hållbar utveckling och vad man som individ kan bidra med för att nå miljömålen.

Länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens samverkar med Banverket och Vägverket i nätverket ”Regional MaTs – miljöanpassade transportsystem. Nätverket har under 2008 gett ut en miljötillståndsbeskrivning som redovisar trafikrelaterade luftutsläpp från väg, järnväg, flyg och sjöfart i Norr- och Västerbotten under 2006. Rapporten beskriver också buller, vibrationer och föroreningar till mark och vatten från dessa trafikslag.

- väsentliga insatser rörande minskade risker vid användning av bekämpningsmedel inom jordbruks- och trädgårdsnäringen, minskade växtnäringsförluster, bevarande av biologiskt mångfald och för utveckling av ekologisk produktion.

Länsstyrelsen har genom sitt eget kompetensutvecklingsprojekt i landsbygdsprogrammet inom ämnesområdet Ett Rikt Odlingslandskap producerat tidningen Norrbruk, arrangerat kurser, fältvandringar, slätterdagar samt genomfört individuell rådgivning till jordbrukare och andra landsbygdsbor. Insatserna för kompetensutveckling har riktats specifikt mot satsningar inom Utvald Miljö dvs restaurering av värdefulla natur- och kulturvärden i odlingslandskapet som våtmarker, betesmarker, slätterängar och överloppsbyggnader.

Vi har stöttat ett större projekt som startade under 2008 i Landsbygdsprogrammet; ”Naturvårdande jordbruk i Västerbotten”. Det är inriktat mot långsiktig hävd av slätterängar och restaurering av lador i Ammarnäs med omnejd. Vi har även i samverkan med markägare, jordbrukare, ortsbor m fl. arbetat fram ett förslag till ny skötselplan för naturreservatet och fågelsjön Brånsjön där ett större restaureringsprojekt inom Utvald Miljö planeras 2009-10. Ett planeringsunderlag för restaurering och anläggning av våtmarker i odlingslandskap har arbetats fram i god samverkan med andra organisationer och myndigheter.

Under året har vi genomfört aktiviteter som till exempel temadagar och individuell rådgivning till lantbrukare för att peka på hur viktigt det är med mekanisk i stället för kemisk bekämpning mot ogräs. Flera kurser har hållits i länet hur lantbrukare kan övergå från konventionell till ekologisk produktion.

Mål 2: Länsstyrelsernas arbete med skydd och skötsel av värdefulla områden och hotade arter ska bedrivas så att biologisk mångfald bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt.

Länsstyrelserna ska särskilt

- verka för att naturvårdsarbetet bedrivs så att friluftslivet främjas och att arbetet bedrivs med stärkt dialog med medborgarna och ökad lokal delaktighet i skydd och skötsel av naturvärden,
- verka för att genomföra den nationella strategin för formellt skydd av skog i samverkan med berörda organisationer och aktörer, samt
- öka användningen av avtalslösningar i naturvårdsarbetet för att på så sätt säkerställa bevarandet av de skyddsvärda produktiva skogar av reservatsklass som identifierats i den nationella strategin för formellt skydd och som hotas av avverkning.

Länsstyrelserna ska särskilt redovisa

- insatser i naturvårdsarbetet när det gäller stärkt dialog med medborgarna och ökad lokal delaktighet i skydd och skötsel av naturvärden, samt

Länsstyrelsen arbetar aktivt med lokal förankring och deltagande i naturvårdsfrågor. För att de nationella och regionala miljömålen ska uppnås krävs deltagande och engagemang från hela samhället.

Länsstyrelsen har 2008 träffat kommunledningarna i länets fjällkommuner för att förstärka samverkan i förvaltningsfrågor gällande naturreservat, leder i fjällen, jakt och fiske på statens mark. Intresset från kommunerna har varit stort, dialogen och samverkan kommer att fortsätta under 2009.

Länsstyrelsens arbete med naturreservat bedrivs så att närboende ska kunna se dem som en resurs för bygden som bidrar till att höja livskvaliteten, skapa arbetstillfällen samt öka områdets attraktionskraft och locka turister. För att göra länets naturreservat tillgängliga för det rörliga friluftslivet har Länsstyrelsen under 2008 färdigställt nya anläggningar, bl a i Umeälvens delta (t.ex. hängbro till Stora Tuvan). Vi hade arrangemang i fem naturreservat och naturum på naturreservatens dag den 24 augusti och lockade 500 besökare att delta. Under sommarmånaderna visades en reklamfilm i tre av länets biografer. En enklare koja för rast och övernattnings har ställts i ordning i Västermarks naturreservat i Umeå kommun. Naturum Vindelfjällen i Hemavan och Ammarås har förutom de fasta utställningarna haft två tillfälliga utställningar om Linnés lappländska resa och om samer i Sverige, producerad av svenskt same- och fjällmuseum Ajtté i Jokkmokk. Naturumen har också genomfört flera olika programaktiviteter, t.ex. fågelskådning, vandring, barnaktiviteter, forskarseminarier och berättarkvällar.

Länsstyrelsen har under 2008 inlett samverkan med Kompetenscentrum för tillgänglighet för att förbättra tillgängligheten för personer med funktionshinder. Samarbetet har dels tagit sig uttryck i en utbildningsdag för dem i Länsstyrelsens personal som arbetar med reservatsförvaltning, dels i information om reservaten i tillgänglighetsdatabasen på webben. Till fyren i naturreservatet på Bjuröklubb i Skellefteå kommun finns sedan tidigare en rullstolsanpassad ramp. Den har i år försetts med temaskyltar i lagom höjd för rullstolsburna.

Reservatsarbetet bedrivs sedan flera år tillbaka med lokalt deltagande och samverkan, från inledande inventeringar och reservatsbildning till praktiska skötselåtgärder och informationsinsatser. Länsstyrelsen har under året träffat representanter för regionala markägareorganisationer så som LRF och Skogsägarföreningen i syfte att utveckla dialogen med markägare och lokala representanter i samband med genomförandet av det regionala skyddsarbetet. Vidare har vi fört diskussioner med representanter för regionala virkesköpare om hur Länsstyrelsen ska kunna utöka dialogen och ha en större öppenhet kring skyddsvärda områden. Länsstyrelsen har också under 2008 slutfört arbetet med att ta fram tre regionala strategier: Skydd av havs- och kustmiljöer, Skydd och restaurering av sjöar och vattendrag samt Skydd och restaurering av våtmarker. Inom ramen för detta arbete har vi haft en omfattande dialog med representanter för lokala intresseföreningar, markägareorganisationer, ideella föreningar, lokala näringsidkare med flera.

Under året har vi också haft ett stort antal möten med markägare och lokala intresseorganisationer i samband med pågående skydd för enskilda områden. Här har synpunkter samlats in och diskussioner förts om genomförande, utformning och framtida möjligheter inom skyddade områden. Länsstyrelsen har också träffat lokala turistföretagare för att diskutera utformning av skyddsområdet utifrån deras behov. I samarbete med Skogsstyrelsen och lokala företrädare för skogsnäringen gjorde vi en exkursion med syfte att skydda värdefulla våtmarker i kombination med pågående skogsbruk.

Flera kommuner, byaföreningar, hembygdsföreningar, ideella organisationer m.fl. har visat ett stort intresse att delta aktivt i olika naturvårdsåtgärder i länets skyddade områden, dels i form av aktiv skötsel, t.ex. slåtter, dels i planering och iordningställande av anläggningar för friluftsliv och turism.

I Svansele naturreservat (Norsjö kommun) och Hummelholms naturreservat (Nordmaling) har byaföreningarna arrangerat slätterdagar, och ladorna i Svansele restaureras efter samråd med Skellefteå museum. I Bjuröklubbs naturreservat (Skellefteå) bedriver föreningen Arena Bjuröklubb café i fyrvaktarbostaden och hyr ut bäddplatser i fyren. Fyrbostäderna på Stora Fjäderägg vid Holmöarna (Umeå) är ett vandrarhem. Länsstyrelsen nyttjar i många fall lokala föreningar eller lokalt boende för tillsyn och underhåll av anläggningar i naturreservat t.ex. på Holmöarna och i Mårdseleforsens naturreservat (Vindeln).

- hur arbetet fortlöper med genomförandet av länsvisa strategier med utgångspunkt i den nationella strategin för formellt skydd av skog.

I juni 2005 fastställde Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen Nationell strategi för formellt skydd av skog. I december 2005 fastställdes den regionala strategin Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län. Strategin utgör styrdokument för det fortlöpande regionala skyddsarbetet för formellt skydd av skog. Under 2008 har ca 8 600 ha produktiv skogsmark säkerställts genom köp och avtal. Detta innebär att 63 procent av det regionala målet (34 000 ha) för värdefull skogsmark som skyddas som naturreservat är uppfyllt. Vid årets slut hade vi fattat beslut om 20 nya naturreservat med värdefull skog. Inom ramen för den regionala strategin har ett flertal träffar med samtliga större skogsbolag, inklusive Sveaskog, genomförts angående ansvarsfördelning och skydd av värdefulla skogar samt angående samordning mellan formellt och frivilligt skydd. Länsstyrelsen har fortlöpande under året haft kontakt med Skogsstyrelsen angående planering och genomförande av det formella skyddet i länet.

Länsstyrelserna ska till Naturvårdsverket, enligt verkets anvisningar, redovisa hur användningen av avtalslösningar ökat för att säkerställa bevarandet av skyddsvärda produktiva skogar av reservatsklass som identifierats i den nationella strategin för formellt skydd. Redovisningen ska även innehålla uppgifter om antalet avtal och areal som omfattas.

Länsstyrelsen informerar regelmässigt markägare om de olika verktyg som står till buds för att säkerställa höga naturvärden, naturvårdsavtal är ett av dessa verktyg. För ett antal objekt där naturvårdsavtal titt sig som en särskilt god idé har vi tagit med oss representanter från Skogsvårdsstyrelsen ut i terrängen för att mera utförligt berätta om naturvårdsavtal som möjlighet för att skydda och vårda skog med höga naturvärden. Intresset från markägarna för denna lösning har dock inte varit stor, inga avtal med syftet att skydda skog har ännu skrivits. Däremot har vi skrivit ett antal avtal rörande skötseluppdrag i befintliga naturreservat. Länsstyrelsen har nu fått anvisningar om redovisning av naturvårdsavtal från Naturvårdsverket och kommer att följa dessa.

Mål 3: Länsstyrelsernas arbete med vattenmiljön ska ske på ett samordnat sätt.

Länsstyrelserna ska särskilt verka för att

- arbetet med vattenrelaterade miljökvalitetsmål, havsmiljöarbetet, miljöövervakningen och arbetet enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön samordnas och så långt som möjligt sker på ett integrerat sätt,
- delmålet om minst 15 fiskefria vattenområden i varje vattendistrikt nås till 2010,
- delmålet om att minst hälften av de skyddsvärda miljöerna har ett långsiktigt skydd nås till 2010,
- delmålet om att ytterligare 19 marina områden ska vara skyddade som naturreservat nås till 2010, samt
- delmålet om att buller och andra störningar från båttrafik ska vara försumbara nås till 2010.

De länsstyrelser som ingår i Västerhavets, Södra Östersjöns och Norra Östersjöns vattendistrikt ska genom att vidareutveckla sitt arbete med samordning och stödjande insatser förbättra förutsättningarna för kommuner och fastighetsägare att minska utsläppen från enskilda avlopp.

Länsstyrelserna ska särskilt redovisa

- insatser och resultat när det gäller att samordna och integrera vattenmiljöarbetets olika delar,

Intern tvärsektoriell vattengrupp

Interna vattengruppen är en tvärsektoriell arbetsgrupp med syfte att samverka kring vattenfrågor och förverkliga integrering av vattenförvaltningen i hela Länsstyrelsens verksamhet. Gruppen består av representanter från olika sakområden och verksamhetsgrenar som Natur och miljö, Regional utveckling, Samhällsplanering, Kulturmiljö, Rättsavdelning och Näringsliv. Under år 2008 har vattenförvaltningens arbete stått i fokus och gruppen har informerats om underlag, resultat och produkter från karakterisering och statusklassificering. Gruppen har också lämnat synpunkter på översiktsrapporten Väsentliga frågor som beskriver vilka vattenproblem som kommande åtgärdsprogram fokuserar på fram till 2015. Informations- och erfarenhetsutbytet inom Interna vattengruppen är också betydelsefullt inför extern samverkan. Vid träffar med exempelvis Vattenråd, markägare, allmänhet, verksamheter och kommuner är det av stor vikt att veta vad som händer inom andra arbetsområden på Länsstyrelsen som berör vattenfrågor.

Vattenråd - vattensamverkan i länet

I samarbete med Länsstyrelsen i Norrbotten och Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt samt Regionförbundet Västerbotten och Kommunförbundet i Norrbotten bedrivs sedan 2006 projektet "Vattensamverkan Norr". Projektet syftar till att stödja utvecklingen av samverkansorgan (vattenråd) för det lokala och regionala arbetet med vattenförvaltning inom Bottenvikens vattendistrikt. Idag har totalt 5 av 6 planerade vattenråd bildats. I vattenråden deltar representanter från stat och kommun, näringsliv, organisationer och intresseföreningar. Väl fungerande vattenråd kommer att kunna bidra till bättre beslut i den nya vattenförvaltningen, god prioritering av åtgärder med hänsyn till samhällsliga och ekonomiska konsekvenser samt att målet om god vattenstatus till år 2015 nås. Väl fungerande vattenråd tar vara på lokal kunskap, stimulerar lokala initiativ och ökar kunskapen och medvetenheten om vattenfrågorna.

Skydds- och restaureringsstrategier

Länsstyrelsen har under 2008 fastställt tre strategier som kommer att ligga till grund för det framtida natur- och kulturvårdsarbetet med vattenmiljöer i länet.

Dessa strategier är ”Skydd och restaurering av våtmarker”, ”Skydd av havs- och kustmiljöer” och ”Skydd och restaurering av sjöar och vattendrag”. Strategierna innehåller riktlinjer för hur vi ska uppnå miljömålen om skydd och restaurering av länets finaste sjöar och vattendrag, våtmarker samt kust- och havsmiljöer.

Arbetet har bedrivits med en organisation bestående av en styrgrupp, arbetsgrupper och referensgrupper. Styrgruppen har haft det övergripande ansvaret för att ta fram strategin medan arbetsgrupperna har ansvarat för det praktiska genomförandet och att producera strategidokumentet. Styrgruppen och arbetsgrupperna har varit sammansatta av representanter från berörda verksamhetsområden på Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Referensgrupperna, har haft en rådgivande funktion och tillfört synpunkter och sakkunskap från externa grupper som på olika sätt berörs av strategin.

Revision av den regionala miljöövervakningen.

På uppdrag av Naturvårdsverket har det regionala miljöövervakningsprogrammet reviderats under året. Revisionen har skett med utgångspunkt från behovet av bättre underlag för uppföljning av miljömålen samt en anpassning till krav från olika EU-direktiv (bland annat vattendirektivet). Det nya länsprogrammet kommer att gälla under perioden 2009-2014. Revisionen har bland annat inneburit en förstärkning av övervakningen för att följa effekter av klimatförändringar samt förändringar av den biologiska mångfalden. Arbetet har skett i samverkan med olika sakområden inom Länsstyrelsen som naturskydd, naturförvaltning, fiske, kulturmiljö och miljöskydd samt även externt med kommuner.

Översyn av recipientkontrollen

En översyn har inletts av den recipientkontroll som bedrivs av verksamhetsutövare med miljöfarlig verksamhet. Det är ett samarbete mellan vattenförvaltningen och miljöskyddstillsynen som ska fortsätta under kommande år. Recipientkontrollen måste utvecklas för att bli ett bättre underlag för uppföljning av miljö kvalitetsnormer och för att öka möjligheten att utvärdera verksamhetens påverkan. I samarbete med verksamhetsutövare och vattenråd pågår även insatser för att samordna den övervakning som sker inom avrinningsområden.

Samordning av den biologiska återställningen

En intern samverkansgrupp för åtgärder i vattenmiljöer har varit verksam sedan 2006. Syftet är att samordna arbetet med biologisk återställning i vattenmiljöer, att utveckla gemensamma strategier och riktlinjer samt att föra en enad dialog mot externa aktörer. Gruppen har samlat berörda sakområden, som vattenförvaltning, biologisk återställning av kalkade vatten, skydd och restaurering av värdefulla vattenmiljöer, fiske, naturförvaltning, odlingslandskap samt kulturmiljö. Resultatet har hittills bestått i ett värdefullt fortlöpande informationsutbyte och en ökad samordning kring åtgärdsfrågor. Ett konkret resultat är länets fiskeplan, där länets plan för biologisk återställning i kalkade vatten ingår som en del. Under kommande år förväntas gruppen få en viktig roll i samband med miljömålsarbetet, den slutliga utformningen av vattenförvaltningens åtgärdsprogram och förvaltningsplan samt i att samordna Länsstyrelsens del i implementeringen av dessa planer.

När det gäller den externa samverkan är framförallt kommunerna viktiga aktörer. De agerar ofta huvudmän i projekt som rör biologisk återställning. Andra aktörer, som i vissa fall även fungerar som huvudmän, är Skogsstyrelsen, Vägverket, skogsbolag och fiskevårdsområden. Ett konkret exempel på den externa samverkan är en vägtrumme-grupp, där förutom Länsstyrelsen Västerbotten ingår Länsstyrelsen Norrbotten, Skogsstyrelsen i Norr- och Västerbotten, Vägverket Region Norr och Fiskeriverket. Gruppen bjuder ibland in andra aktörer och planer finns på att låta skogsbolagen ingå i den ordinarie gruppen.

Vägtrummegruppen har bl a. byggt upp en gemensam databas för vägövergångar i Norr- och Västerbotten. Inom kort kommer en projektansökan till EU att lämnas in, den bygger på att åtgärda vandringshinder vägtrummor. Medverkande i projektet är Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten och Gävleborgs län, Skogsstyrelsen region nord, Vägverket region nord (projektägare), Svea Skog, SCA, och Holmen. Naturvårdsverket går in som finansiär och intressenter i projektet är Fiskeriverket och Vattenmyndigheten med flera.

Kortfattat beskrivs de viktigaste insatserna för några insatsområden:

Delmålet om minst 15 fiskefria vattenområden i varje vattendistrikt nås till 2010

Länsstyrelsen har under året tittat på möjligheterna att inrätta fiskefria vatten i länet. Eftersom länet ingår i två stycken vattendistrikt har vi inte låst oss vid något fast antal utan tittat i stort på vilka – och vilken typ av vatten – som kan vara möjliga. I detta har även typ av aktuellt ägande och förvaltning av vattnen diskuterats, dessutom om det är enskild eller samfällad fiskerätt. En diskussion med andra län om hur de avser att arbeta med uppdraget har också skett för att på så sätt hitta en länsvis gemensam metod för arbetet. Då inga extra medel ställts till förfogande för uppdraget har det under året inte funnits erforderliga resurser att avsätta för arbetet. Dessutom måste uppdraget definieras betydligt bättre så att de konkreta syftena och typer av områden som bör undantas för fiske blir tydligt. Resurser bör också avsättas för t.ex. eventuella inlösen och arrenden av fiskerätter. Medel måste också avsättas för kommande förvaltning av områdena, inte minst för tillsyn.

Delmålet om att minst hälften av de skyddsvärda miljöerna har ett långsiktigt skydd nås till 2010

Länsstyrelsen utför fördjupade kartläggningar i ca tio olika sötvattensmiljöer. Målsättningen är att identifiera värdefulla miljöer och utreda skyddsbehov och för huvuddelen av dessa utforma långsiktiga bevarandeplaner före utgången av 2010. Under 2008 har riktade inventeringar bl.a. utförts i Örån, Baksjöbäcken, Kvarnbäcken, Skäljetjärnsbäcken och Giertsbäcken. För flera av de utpekade områdena pågår en dialog med berörda markägare och sakägare.

Delmålet om att ytterligare 19 marina områden ska vara skyddade som naturreservat nås till 2010

Länsstyrelsen har som mål att besluta om minst ett marint naturreservat före utgången av 2010. Under 2008 har vi kompletterat underlagsmaterialet för beslut genom riktade inventeringar av strandvegetation och kulturmiljövärden i ett område och av undervattensvegetation i ett annat område. Länsstyrelsen har därmed tillräcklig kunskap för att avgränsa och motivera två nya marina naturreservat. En aktiv dialog med sakägare har även inletts under året för att kunna ta beslut om minst ett nytt marint naturreservat till 2010.

Delmålet om att buller och andra störningar från båttrafik ska vara försumbara nås till 2010.

Det finns idag inga indikationer på att buller och annan störning från båttrafik upplevs som ett problem i Västerbottens kustområden. Länsstyrelsen har under 2008 hållit sig à jour med de försök med hänsynsområden som pågår ute i skärgården i Stockholms och Västra Götalands län. Erfarenheterna av hänsynsområdena är goda och många på sjön verkar vara positiva till att inrätta hänsynsområden. Sådana kan bli aktuella även i Västerbottens län ifall behovet uppstår.

Vattenförvaltning

Under året har arbetet med att förbättra statusbedömningarna inom den fördjupade kartläggningen fortsatt genom verifieringsstudier av de modeller som ligger till grund för statusbedömningen. Verifieringen har bestått i provtagning av näringsämnen och växtplankton i kustvatten samt vattenkemi, påväxtalger och växtplankton i vattendrag och sjöar. Dessutom har arbetet med expertbedömningar fortsatt i samarbete med andra verksamheter inom Länsstyrelsen. Alla bedömningar på vattenförekomsternas status och påverkan kommer att lagras i databasen VISS (VattenInformationssystem Sverige) som även är tillgänglig för allmänheten.

Utfallet från påverkansanalysen och statusbedömningen har sedan använts för att ta fram förslag till åtgärdsprogram i de vatten som riskerar att inte uppnå god status till 2015.

Åtgärdsprogrammen består av planerade och pågående åtgärder samt förslag på fler.

Åtgärdsförslagen har tagits fram i samarbete med medarbetare på Länsstyrelsen inom t.ex verksamheter som biologisk återställning, restaurering, kalkningsverksamhet, miljöskydd, lantbruk, samhällsplanering och fiske. Externa aktörer som t.ex kommuner, industrier och fiskevårdsorganisationer har också varit delaktiga och bidragit med förslag på åtgärder.

- *en sammanställning av vattenmyndigheternas insatser i respektive vattendistrikt.*

Länsstyrelsen i Västerbotten berörs ej av denna åiterrapportering.

Beträffande tillsyn och vägledning avseende enskilda avlopp samt tillsyn enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de länsstyrelser som ingår i Västerhavets, Södra Östersjöns och Norra Östersjöns vattendistrikt rapportera till Naturvårdsverket enligt verkets anvisningar.

Länsstyrelsen i Västerbotten berörs ej av denna åiterrapportering.

Mål 4: Länsstyrelserna ska bidra till att delmålen om efterbehandling av förorenade områden nås. Länsstyrelserna ska särskilt verka för att andelen privatfinansierade åtgärder när det gäller efterbehandling av förorenade områden ökar.

Länsstyrelserna ska översiktligt redovisa viktigare insatser.

Arbetet med förorenade områden styrs av miljömålet: att utreda och vid behov åtgärda akuta objekt senast 2010 och att åtgärder vidtas på de mest angelägna objekten så att miljöproblemen i huvudsak är lösta 2050. Prioritering av tillsynen sker i huvudsak utifrån miljö- och hälsorisk där objekt och ämnen med akuta, stora och mycket stora risker blir föremål för egeninitierad tillsyn. Länsstyrelsen har en utarbetad strategi för att öka andelen privatfinansierade åtgärder.

Målsättningen är att få till stånd frivilliga överenskommelser genom att i dialog med den som ansvarar för efterbehandling skapa insikt och förståelse för ansvaret. I de fall där detta inte varit möjligt har ärendena drivits vidare via förelägganden. Arbetet har under året resulterat i att två områden sanerats samt att undersökningar kommit igång på ett flertal objekt. Vidare har tre mål som rör privatfinansierade åtgärder avgjorts i enlighet med Länsstyrelsens yrkanden i miljödomstolen (inget av målen fick prövningstillstånd i Miljööverdomstolen). Arbetet bedrivs både inom den ordinarie tillsynen (pågående verksamheter) och inom EBH-gruppens arbete (avslutade verksamheter).

Övrig åiterrapportering:

Beträffande områdesskydd, skötsel av skyddade områden, restaurering av vattendrag, kalkning och efterbehandling av förorenade områden ska länsstyrelserna rapportera till Naturvårdsverket i enlighet med verkets anvisningar.

Det regionala mål- och uppföljningsarbetet samt resultatbedömning angående miljö kvalitetsmålen redovisas till Miljömålsrådet inom Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen har rapporterat till Naturvårdsverket enligt verkets anvisningar och redovisat det regionala mål- och uppföljningsarbetet samt resultatbedömning till Miljömålsrådet.

VO Tillsyn och vägledning

Mål 1: Genom att bedriva tillsyn ska länsstyrelsen säkerställa efterlevnaden av de föreskrifter som riksdag och regering beslutat.

Länsstyrelserna ska redovisa

- inom vilka områden tillsynsplaner saknas och skälen till detta, samt

Länsstyrelsen har tillsynsplaner inom alla områden. I början av året samlas alla tillsynsplaner in från verksamheten.

- hur de mest omfattande bristerna i länsstyrelsernas egen tillsynsverksamhet har åtgärdats och, om inga åtgärder vidtagits, orsakerna till detta.

Länsstyrelsen arbetar för att främja en hållbar utveckling i länet. Lagstiftningen och miljömålen styr det arbetet.

Tillsynens uppgift är att säkerställa syftet med lagstiftningen och att uppnå miljömålen. Länsstyrelsens tillsynsroll skiljer sig mellan verksamhetsgrenarna social tillsyn, miljötillsyn, djur- och livsmedelstillsyn och övrig tillsyn. Miljötillsynen är avgjort mest resurskrävande.

Utgångspunkten för miljötillsynen är tillsynsobjektets farlighet för människors hälsa och för miljön. Vi gör en analys av objekten för att kunna prioritera våra insatser och göra största möjliga miljönytta med tillgängliga resurser. Nya och gamla gruvor är exempel på verksamheter som kräver mycket tillsyn. Exempel på andra prioriteringsgrunder är hur verksamhetens egen kontroll fungerar, hur den varit tidigare, innehållet i miljörapporter och liknande, och andra signaler på att allt inte står rätt till, inklusive anmälningar från enskilda och rapporter i media, m m.

Länsstyrelsens egen tillsynsverksamhet är med andra ord alltid under förändring, såväl till omfattning som till innehåll. Det pågår ständigt ett arbete för att förbättra resursanvändningen så att vi gör största möjliga nytta. Förebyggande tillsyn blir allt viktigare. Länsstyrelsen har till exempel branschvisa träffar för information om regelsystemet, handläggningstider och annat som verksamhetsutövare och blivande sådana kan ha nytta av.

Under året 2008 har Länsstyrelsen utfört tillsyn av samtliga överförmyndare i länets 15 kommuner. Detta har skett i enlighet med det utökade kravet att Länsstyrelsen årligen ska göra tillsyn av kommunernas överförmyndare. Tillsynen har resulterat i ett antal anmärkningar som sammanställts i en promemoria som ligger till grund för tillsynen under 2009. För att möta upp de ökade kraven på Länsstyrelsen tillsyn av överförmyndarna har en insats att öka kompetensen för en medarbetare initierats. Denna insats har bestått av praktik hos överförmyndaren i Örnsköldsvik. Ambitionen är att öka kompetensen för att utveckla en effektiv metod för tillsyn.

Övrigt se Länsstyrelsens återrapportering på sidorna 51 tom 75.

Verksamhetsgren Social tillsyn

Tabell 2.1 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2008 för verksamhetsgren Social tillsyn	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader VG Social tillsyn (exkl. OH)	5 523	7,49
varav Tillsyn och rådgivning m.m. (701, 709)	2 940	4,99
varav Enskild vårdverksamhet (702)	69	0,12
varav Individärenden (703)	100	0,18
varav Fördelning av statsbidrag (704)	1 661	1,18
varav Alkoholärenden (705)	753	1,02
	1 902	
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)		
Totala kostnader VG Social tillsyn (inkl. OH)	7 425	

Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Fakta i tabellen ska redovisas för 2008.

Kommentar:

Tabell 2.2 - Social tillsyn - fördelning av tillsynsinsatser			
Tillsynsinsats	Äldreomsorg	Stöd och service till funktionshindrade	Individ- och familjeomsorg⁴
Granskning ¹	60	60	65
Rådgivning, information ²	20	35	30
Kartläggningar m.m. ³	20	5	5
Summa	100%	100%	100%

Definition till tabell 2.2

¹ Med granskning avses inspektioner, kontroller och liknande som genomförs i syfte att se till att verksamheter bedrivs målinriktat, lagenligt, med god kvalitet och framförhållning i planeringen där granskningen resulterar i ett beslut eller en rapport där verksamheten bedöms. Återföringen av resultatet är en del av denna tillsyn liksom uppföljningar av brister.

² Med rådgivning och information avses insatser som genomförs i syfte att främja socialtjänstens arbete och som inte är en del av någon granskning, t.ex. nätverksarbete, informationsinsatser, seminarier, konferenser där inte granskningsresultat redovisas etc.

³ Kartläggningar och liknande som inte är en del av en granskning samt annan tillsynsverksamhet som inte är granskning eller rådgivning och information.

⁴ Med IFO avses barn- och familj, missbruk, ekonomiskt bistånd samt familjerätt

- Uppskatta hur social tillsyn fördelar sig i procent mellan granskning, rådgivning och information samt kartläggningar och andra uppgifter som inte hör till någon av de andra två kategorierna.

Procentfördelningen framgår av tabell 2.2 .

Kommentarer**Äldreomsorg**

Handläggningen av ärenden utifrån kommunernas skyldighet att till länsstyrelsen redovisa ej verkställda beslut enl. 16 kap. 6 f-h §§ SoL har inneburit att det krävt en stor del av socialkonsulenternas arbetstid vilket har medfört att verksamhetstillsyner har prioriterats i mindre utsträckning. Den nya arbetsuppgiften har samtidigt inneburit att vi fått stor kännedom om kommunernas sätt att handlägga biståndsärenden enl. socialtjänstlagen, vilket i sin tur medfört att kommunerna efterfrågat rådgivning i ökad utsträckning.

Stöd och service till funktionshindrade

Under hösten har en ändring i LSS-lagen inneburit att kommunerna även blivit skyldiga att redovisa ej verkställda beslut om insatser till Länsstyrelsen. Vi har då tagit emot uppgifter om ca 150 sådana ärenden samtidigt, vilket givetvis starkt påverkat vår arbetssituation.

Individ och familjeomsorg

Inom IFO har verksamhetstillsynen under våren bestått av att slutföra det nationella HVB-uppdraget. Under hösten har en stor del av arbetet ägnats åt den nationella tillsyn som avser kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Utöver detta har en stor del av socialkonsulenternas arbete ägnats åt att granska kommunernas redovisning av ej verkställda beslut, individtillsyn och rådgivning.

- Redovisa och kommentera de viktigaste rådgivande tillsynsinsatserna under året inom ovan angivna områden.

Konferens om ensamkommande barn 2008-04-15. Konferensen som riktade sig till kommuner i Norrland som tar emot ensamkommande barn genomfördes på Arlanda och anordnades av SKL i samverkan med Migrationsverket och Socialstyrelsen. Två socialkonsulenter från Länsstyrelsen Västerbotten deltog och berättade om länsstyrelsernas tillsynsroll.

Utbildningsdag i handläggning och dokumentation för HVB för ensamkommande barn, 080521. Kursdagen arrangerades av Länsstyrelsen och riktade sig till HVB som tar emot ensamkommande barn i Västerbotten. 31 personer deltog från kommunerna Sorsele, Storuman, Umeå, Åsele, Luleå, Skellefteå, Norsjö och Lycksele.

Socialtjänstens handläggning av adoptionsärenden. Konferens med presentation av Socialstyrelsens nya handbok och allmänna råd, 2008-09-11. Vid konferensen som arrangerades av Socialstyrelsen och MIA i samverkan med Länsstyrelsen deltog handläggare från alla länets kommuner och tre kommundelar. Även handläggare utanför länet, från Örnsköldsvik, Kramfors och Hudiksvall deltog.

Socialtjänstens äldreomsorg. Länsstyrelsen har vid verksamhetstillsyn uppmärksammat brister i kommunernas dokumentation inom äldreomsorgen. Därför anordnade vi i samverkan med Socialstyrelsen en temadag om dokumentation i verkställighet inom äldreomsorgen. Samtliga kommuner i länet var representerade, från de mindre deltog även personal från LSS-verksamheter.

Kommunerna har de senaste åren kunnat söka stimulansmedel för att vidareutveckla stödet till anhöriga som hjälper och vårdar närstående. Mot bakgrund av detta anordnade Länsstyrelsen en konferens med syfte att sprida information om aktuell forskning och för erfarenhetsutbyte på regional nivå. Konferensen vände sig till politiker, chefer, anhörigkonsulenter, biståndshandläggare och andra intresserade. Fjorton av länets femton kommuner deltog.

Länsstyrelsen kartlägger årligen tillämpningen och anmälningar enl. 14 kap. 2 § socialtjänstlagen (Lex Sarah) inom kommunernas äldreomsorg. Av länets kommuner har sju redovisat att de totalt har arton anmälningar enl. Lex Sarah. Länsstyrelsen har under året kartlagt i vilken utsträckning som länets kommuner erbjuder servicetjänster och kundvalsmodeller inom äldreomsorgen. I Västerbotten erbjuder tre kommuner servicetjänster. Endast en kommun svarar att de har infört kundvalsmodell.

Socialtjänstens äldreomsorg och stöd och service till funktionshindrade.

I samverkan med Socialstyrelsen arrangerade vi två konferenser för tjänstemän och politiker inom socialtjänsten. Den ena konferensen handlade om social dokumentation och den andra handlade om anmälan om missförhållanden enligt LSS och SoL (Lex Sarah). Vi har haft nätverksutbildning för samtliga personliga ombud i länet. I samtliga kommuner och kommundelar har vi kartlagt om vissa s.k. beteendeterapeutiska metoder används i verksamhet enligt LSS eller SoL.

Tabell 2.3 - Social tillsyn - antal tillsynsobjekt				
Sakområde och del av sakområde	Antal tillsynsobjekt i länet¹	Antal tillsynsobjekt av dessa som varit föremål för någon form av verksamhetstillsyn	Antal tillsynsobjekt där lämnat kritik i verksamhetstillsynen	Antal ggr när läst beslutat om en tidsplan för när påtalade brister ska vara åtgärdade
Äldreomsorg	146	9	6	5
Handikappomsorg	235	20	12	5
Individ och familjeomsorg	166	21	7	6
<i>varav – barn och familj</i>	58	20	6	5
– missbruk	54	1	1	1
– ekonomiskt bistånd	18			
– familjerätt	18			
– familjerådgivning	18			
Summa:	547	50	25	16

Definition till tabell 2.3

¹ Med ett tillsynsobjekt avses t.ex. en institution (HVB), en särskild boendeform, en daglig verksamhet eller en öppenvårdsverksamhet i offentlig eller privat regi som länsstyrelsen har tillsyn över, oavsett om verksamheten står under löpande tillsyn av socialnämnden i den kommun där verksamheten bedrivs. Med ett tillsynsobjekt avses även myndighetsutövningen inom ekonomiskt bistånd, missbruk, familjer och barn samt familjerätt inom området individ- och familjeomsorg inom en kommun, en kommundel eller en stadsdel. Dessutom avses myndighetsutövningen inom handikappomsorg eller äldreomsorg i en kommun, en kommundel eller en stadsdel som ett objekt. Men inom de olika omsorgsgrenarna räknas verksamheter som egna objekt. Varje äldreboende är ett objekt, varje gruppboende ett objekt, hemtjänsten i en kommun eller en kommundel ett objekt, ekonomiskt bistånd i en kommun ett objekt o.s.v. Med tillsynsobjekt avses däremot inte ett individärende.

Kommentar Tabell 2.3Äldreomsorg

Objekt som varit föremål för tillsyn:

Skellefteå: 2 objekt (korttidsboenden) Lycksele: 1 objekt (korttidsboende)

Umeå: 2 objekt (ett korttidsboende och ett permanent särskilt boende)

Vilhelmina: 1 objekt (hemtjänsten) Vännäs: 3 objekt (två korttidsboenden, ett permanent särskilt boende) Vi har lämnat kritik vid sex tillfällen och beslutat om tidsplaner vid fem tillfällen.

Handikappomsorg

Antal tillsynsobjekt i länet gällande handikappomsorg är 235 objekt, varav 15 enheter för enskild verksamhet (10 med boendeenhets- samt 5 med daglig verksamhetstillstånd).

Objekt som har varit föremål för tillsyn: Antal kommuner 8 . Antal objekt 20. Antal kritik 12.

Antal tidsplaner 5.

Robertsfors: 3 objekt (gruppboende, daglig verksamhet, handläggning och verkställighet)

Vännäs: 1 objekt (gruppboende) Åsele: 2 objekt (gruppboende, daglig verksamhet)

Umeå: 9 objekt (gruppboenden) Malå: 1 objekt (gruppboende)

Skellefteå: 2 objekt (handläggning, verkställighet och planering, korttidsboende för barn),

Holmsund: 1 objekt (korttidsboende) Nordmaling: 1 objekt (handläggning samt samverkan internt och externt mellan kommun och landsting).

Individ- och familjeomsorg

Objekt som har varit föremål för tillsyn; Antal kommuner 6. Antal objekt 20. Antal kritik 6. Antal tidsplaner 5.

Sorsele: Vi har utfört verksamhetstillsyn vid tre objekt angående ensamkommande barn. Alla har resulterat i kritik och två tidsplaner har krävts. Skellefteå: Vi har utfört verksamhetstillsyn vid två objekt rörande ensamkommande barn, men något beslut är ännu inte fattat. Umeå: Vi har utfört en verksamhetstillsyn vid ett objekt rörande ensamkommande barn. Den ledde till kritik och krav på tidsplan. Vid två objekt har vi genomfört tillsyn angående våldsutsatta kvinnor men ännu inte fattat beslut. Åsele: Tillsyn vid ett objekt angående ensamkommande barn är utförd, med kritik och krav på tidsplan. Bjurholm: Tillsyn vid två objekt. Ett enskilt HVB-hem, med kritik och krav på tidsplan. Vid ett objekt har vi utfört tillsyn rörande våldsutsatta kvinnor, men beslut är ännu inte fattat. Robertsfors: Vi har utfört tillsyn vid ett objekt rörande våldsutsatta kvinnor, men beslut är inte fattat än.

Tabell 2.4 - Social tillsyn – antal inspektioner/kontroller Genomförda granskningar		Med inriktning barn och unga	Med inriktning missbruk	Med inriktning psykosociala problem
Antal granskade hem för vård eller boende (HVB)	Privata	1	0	0
	Offentliga	6	0	0
	Oanmälda besök ¹	0	0	0
Genomförda granskningar		Äldre	Funktionshindrade	varav psykiskt funktionshindrade
Antal granskade särskilda boendeformer	Privata	0	5	0
	Offentliga	8	11	0
	Oanmälda besök ¹	2	1	0
Antal granskningar	Hemtjänstenheter	1	0	0
	Boendeserviceenheter	0	0	0
	Missbruk	Barn och unga	Äldreomsorg	Stöd och service till funktionshindrade
Antal granskade kommuner	1	6	5	7
Antal granskade kommundelar	0	0	0	1

¹ Under oanmälda besök anges antal oanmälda besök, inte antal HVB eller särskilda boendeformer där man gjort oanmälda besök. Tabell 2.4 svarar mot de krav på återrapportering avseende verksamhetsgren Social tillsyn. Observera att det är antal inspektioner som skall anges - inte antalet tillsynsobjekt. Kommuner avser kommuner där länsstyrelsen mer ingående granskat ett eller flera områden

Kommentar Tabell 2.4 Individ- och familjeomsorg

Fem kommuner är granskade; Bjurholm, Umeå, Sorsele, Skellefteå och Åsele. Ett privat och sex offentliga HVB-hem är granskade.

Bjurholm: 1 inspektion (Privat HVB-hem, Mercy. Beslut: kritik med krav på tidsplan). Sorsele: 2 inspektioner (HVB-hem, Prästgården och Napoleongården. Beslut: kritik och krav på tidsplan). Umeå: 1 inspektion (HVB-hem för ensamkommande barn, Pangea. Beslut: kritik med krav på tidsplan). Skellefteå: 2 inspektioner (HVB-hem för ensamkommande barn, Origo och Falmark). Åsele: 1 inspektion (HVB-hem för ensamkommande barn, Fenix. Beslut: kritik och krav på tidsplan).

Äldreomsorg

5 kommuner är granskade: Umeå, Skellefteå, Lycksele, Vilhelmina och Vännäs.
8 offentliga särskilda boendeformer och en hemtjänst (Vilhelmina) är granskade.

Umeå: 2 inspektioner (särskilt boende, Dragonen och Haga. Beslut: kritik med tidsplan).
Skellefteå: 2 inspektioner (särskilt boende, Östergård och Brogården. Beslut: ingen kritik).
Lycksele: 1 inspektion (särskilt boende, Maskrosen. Beslut: kritik och tidsplan).
Vilhelmina: 1 inspektion (hemtjänsten. Beslut: ingen kritik). Vännäs: 3 inspektioner (Slussen, Jennybo, Hjorten. Beslut: 2 beslut med kritik och tidsplan, 1 beslut med kritik utan tidsplan).
Varav oanmälda besök: Totalt 2 st, Umeå (1) och Vännäs (1).

Funktionshinder

Verksamhetstillsyn är genomförd i åtta kommuner/kommundelar.

Robertsfors: 3 inspektioner (gruppboend, daglig verksamhet samt handläggning och verkställighet). Vännäs: 1 inspektion (gruppboend). Åsele: 1 inspektioner (enskild gruppboend samt daglig verksamhet). Umeå: 6 inspektioner (gruppboendäder varav en var oanmäld och fyra avsåg entreprenader). Skellefteå: 2 inspektioner (korttidsboende för barn och handläggning av ärenden avseende vuxna). Malå: 1 inspektion (gruppboend). Holmsund (kommundel): 1 inspektion (korttidsboende). Nordmaling: 1 inspektion (handläggning och samverkan inom och mellan kommun och landstinget gällande personer med dubbla diagnoser av psykiskt funktionshinder).

Tabell 2.5 - Ärenden enligt 16 kapitlet 1 § SoL			
Antal ärenden 2008	varav barn upp till 18 år	Antal ansökningar som beviljas	Antal ansökningar som avslås
2 ärenden	1 ärende	0	2 ärenden

Kommentar Tabell 2.5

Överflyttningsärenden är komplexa, varför generella slutsatser är svåra att dra.

Tabell 2.6 - Personal som arbetar med tillsyn, rådgivning, information och tillstånd inom de olika områdena						
	Ekonomiskt bistånd	Missbruk	Barn och unga	Familjerätt	Äldreomsorg	Stöd och service till funktionshinderade
Antal personal	4	2	3	2	2	2
varav antal på heltid	-	1	2	-	2	2
varav antal mer än 50 procent	-	1	-	1	-	-

Kommentar Tabell 2.6

Inom social tillsyn arbetar sju socialkonsulenter och en socialdirektör. Samtliga socialkonsulenter arbetar mer än 50 procent med tillsyn. Socialdirektören redovisar en stor del av sin tid på gruppen 700. En stor del av denna tid är övergripande tillsynsarbete. Nya tillsynsärenden diarieförs på gruppen 700 för granskning och bedömning av socialdirektören och förs därefter om till gruppen 701.

Mål 1: Länsstyrelserna ska tillse att socialtjänstens arbete bedrivs målinriktat, lagenligt samt med god kvalitet och framförhållning i planeringen. De brister och missförhållanden som påtalas i huvudmännens verksamhet ska åtgärdas enligt en tidsplan som beslutas och följs upp av länsstyrelsen.

Länsstyrelserna ska, inom verksamhetstillsynen (ej individtillsynen), redovisa

- en sammanfattning av tre granskande tillsynsinsatser inom socialtjänstens område som under året bedömts ha gett goda effekter, dvs. lett till att brister eller missförhållanden åtgärdats,

1. Uppföljning av tillsyn av socialtjänstens arbete vid mottagande av ensamkommande barn i Sorsele.

Länsstyrelsen har genomfört tillsyn av Sorsele kommuns mottagande av ensamkommande barn. Tillsynen har genomförts dels utifrån inkommen anmälan om missförhållanden, dels som en del i den nationella HVB-tillsynen.

Vid tillsyn av socialtjänstens handläggning delbeslut 2008-01-29 samt beslut 2008-05-12 dnr 701-17963-2007 framkom missförhållanden som ledde till allvarlig kritik:

- avsaknad av utredningar enl. 11 kap 1 § SoL för de ensamkommande barnen
- avsaknad av placeringsbeslut från socialnämnden gällande de ensamkommande barnen
- avsaknad av ansökningar av särskilt förordnade vårdnadshavare för minderåriga ensamkommande barn som fått uppehållstillstånd.
- omsorgschefen har trots vetskap om gällande lagstiftning medvetet hanterat handläggning av de ensamkommande barnen på ett felaktigt sätt

Samt missförhållanden som ledde till kritik:

- Flera exempel på ungdomar som farit illa och riskerat att fara illa p.g.a. Sorsele kommuns felaktiga handläggning i mottagandet av de ensamkommande barnen utifrån att de inte fått sina individuella behov utredda och tillgodosedda
- Ungdomar har ”lyfts ut” från kommunens boenden för att bo ensamma i sparsamt möblerade lägenheter med tillsyn av personal vid endast något tillfälle per dag.
- Omsorgschefen har sammankallat ett möte för att diskutera och fatta beslut angående en ungdoms boende utan att gode manen fått närvara

2. Tillsyn av Prästgården HVB i Sorsele kommun enl 16:7 (Barnuppdraget)

Prästgården i Sorsele är ett hem för ensamkommande asylsökand barn. Detta redovisas i beslut 2008-05-12, dnr 701-2068-2008.

Vid tillsynen iaktogs följande missförhållanden som ledde till kritik:

- Tillämpningen av verksamhetens regler kan inte fullt ut anses kännetecknas av god etik och ett respektfullt bemötande.
- Verksamhetens regler och arbetssätt är inte anpassade till ungdomarnas individuella behov och personliga mognad.
- Alla ungdomar har inte haft tillgång till alla måltider och mellanmål och utebliven mat har använts som bestraffning.
- Föreståndaren saknar adekvat högskoleutbildning vilket inte är tillfredsställande
- En låg andel av personalen har adekvat utbildning.
- Alla ungdomar har inte ett eget rum.
- Dokumentationen är bristfällig.

3. Verksamhetstillsyn vid Fenix, KFUM, Åsele kommun, enligt barnuppdraget 16:7 dnr 701-612-2008

Tillsynen vid Fenix har utförts med utgångspunkt i ett nationellt uppdrag. I detta ingår att utöva strukturerad och operativ tillsyn över enskilda och offentliga verksamheter där barn och unga ges insatser. Det övergripande syftet med tillsynen är att belysa och ytterst förbättra situationen för de placerade barnen och ungdomarna.

Fenix är ett HVB beläget i Umeå för ensamkommande ungdomar med uppehållstillstånd. Åsele kommun har skrivit avtal med KFUM i Umeå 2007-06-18 att på entreprenad erbjuda flyktingungdomar 14-21 år ett boende i lägenhet tillsammans med andra eller boende i eget rum i elevhem.

Verksamheten har bedrivits under ca ett års tid. Föreståndare och personal som intervjuats ger ett engagerat intryck och har ambitionen att genomföra ett gott arbete. De fäster stor vikt vid att utveckla verksamheten, regler och rutiner förändras efterhand för att kunna möta förändrade behov. De intervjuade ungdomarna förefaller nöjda med boendet. Verksamheten har ett väl genomtänkt omhändertagande vad gäller ungdomarnas känslomässiga behov.

Vid tillsynen har dock iakttagits brister varav vissa lett till kritik;

- avsaknad av personal i lokalerna mellan 07:00 och 16:00 lördag och söndag
- fyra olika verksamheter med olika inriktning varav vissa kan vara tillståndspliktiga bedrivs i samma byggnad utan att lokalerna är avskilda från varandra
- brist i dokumentation framförallt saknas individuella journalanteckningar för varje ungdom
- inga utdrag ur Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister har begärts in vid anställning av personal i verksamheten.
- namn och bild på ungdomarna i boendet har lämnats ut till polisen vilket Länsstyrelsen anser är ett brott mot tystnadsplikten i SoL

Kommunstyrelsen uppmanades att i samarbete med KFUM innan 2008-09-25 komma in med en skriftlig redogörelse för hur man avsåg att komma tillrätta med ovanstående punkter som lett till Länsstyrelsens kritik. Länsstyrelsen har genomfört en uppföljning av tillsynen genom en träff med representanter från Åsele kommun och KFUM.

- *vilka konkreta effekter dessa tre tillsynsinsatser lett till och vilka åtgärder som vidtagits för att förhindra att bristerna uppstår på nytt, samt*

Länsstyrelsen har efter muntlig och skriftlig återföring av tillsynen 2008-11-13 mottagit skrivelse från Sorsele kommun 2008-07-02 dnr 701-10620-2008 där de redogjort för hur de rättat till missförhållanden och ska göra det.

Länsstyrelsen har även genomfört besök för uppföljning i Sorsele 2008-11-18 då vi förde samtal med flyktingsekreterare, gode män samt med föreståndare, personal och ägare på Prästgården, HVB för ensamkommande barn. Utredningar, vårdplaner och placeringsbeslut finns nu för alla placerade ensamkommande barn. Ett par minderåriga barn med uppehållstillstånd ska snart få särskilt förordnad vårdnadshavare. De barn som lyfts ut ur kommunens boenden har placerats på HVB med möjlighet till behandling. Ytterligare en god man har anlitats. Socialtjänstens handläggning förefaller nu vara i enlighet med gällande lagstiftning.

Prästgården har förändrat sina regler från att ha varit detaljerade till att vara måluppfyllande regler. Några i personalen har slutat. Verksamheten har nu tillförts handledning i förhållningssätt och värdegrund. Flera utbildningar har anordnats där personal har deltagit.

Samarbetet mellan kommunens flyktingmottagande och BUP i Lycksele har förbättrats betydligt, boendet och socialtjänsten kan nu få rådgivning av BUP i enskilda ärenden och väntetiderna för bedömning och behandling har kortats. Alla ungdomar har nu eget rum. Flera i personalgruppen har deltagit i Länsstyrelsens kursdag i dokumentation och kvaliteten på dokumentationen har förbättrats. Vid samtalen framkom att samtliga punkter där Länsstyrelsen riktat kritik eller allvarlig kritik nu åtgärdats.

Sedan 2008-09-01 finns bemanning i Fenix, KFUM, dygnet runt. KFUM har lokalmässigt avskilt boendet för ensamkommande barn gentemot övriga verksamheter. KFUM har hos Länsstyrelsen ansökt om tillstånd för att bedriva HVB för ungdomar med sociala problem, "Brejk" som också ska hållas lokalmässigt avskilt från övrig verksamhet. KFUM har förändrat dokumentationen så att den följer Socialtjänstlagen, föreskrifter och allmänna råd.

En rutin har införts där utdrag ur Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister begärs inför anställning av ny personal i verksamheten. Utdrag har även begärts in för alla sedan tidigare anställda i verksamheten. Information till polisen angående ungdomar på boendet har inte lämnats ut efter tillsynsbesöket.

- *iakttagelser och bedömningar som gjorts i all tillsyn dels om olika personalkategoriernas kompetens, utbildning och utbildningsbehov, dels om personalkontinuiteten.*

I tillsyn av länets HVB framkommer att HVB i Umeå och Skellefteå har hög kompetens och utbildningsnivå hos sin personal. De som är belägna på mindre orter i inlandet har enligt Länsstyrelsens bedömning personal med låg utbildningsnivå och erfarenhet och övrig kompetensnivå hos deras personal och föreståndare varierar.

De flesta HVB vi haft tillsyn på uppger att de tillhandahåller handledning och genomför utbildningsdagar för sin personal. Länsstyrelsen anordnade under våren en välbesökt utbildningsdag om dokumentation vid boenden för ensamkommande barn. Vid de HVB som Länsstyrelsen granskat förefaller med enstaka undantag personalkontinuiteten vara god.

ÄO-kompetens och bemanning: Vi har i vår verksamhetstillsyn uppmärksammat att kommunerna saknar systematisk uppföljning för att fortlöpande kontrollera att de har den bemanning som behövs för att utföra socialtjänstens uppdrag och att personalen har den kompetens som krävs för att utföra uppgifterna. Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att ledarna inom äldreomsorgen har den kompetens som krävs för att leda personalens arbete inom social omsorg, exempelvis social omsorgsexamen på högskolenivå. Dagens situation innebär att personalen, dvs. undersköterskor och vårdbiträden, många gånger får ta beslut som rör den enskilde och som ibland medför en rättsosäkerhet för honom eller henne.

Vid tillsyn har framförts att undersköterskeutbildningen har brister när det gäller undervisning om olika funktionsnedsättningar inom personkrets 1, 2 och 3 LSS.

Vi har uppmärksammat problem och brister i kontinuiteten för personal och arbetsledning inom området personlig assistans. Vi har också iakttagit brister när det gäller samlokalisering av gruppboenden enligt LSS och särskilda boenden för äldre enligt SoL.

Mål 2: Samverkan mellan länsstyrelserna och Socialstyrelsen samt mellan länsstyrelserna ska leda till ökad samordning av tillsynen över socialtjänsten och hälso- och sjukvården samt till att tillsynen bedrivs på ett mer likvärdigt sätt över hela landet.

Länsstyrelserna ska redovisa

- inom vilka områden som tillsynen har samordnats med tillsynen av hälso- och sjukvården,

Vid tillsyn av länets HVB-hem, (hem för vård eller boende) har ifyllda mallar angående medicinhantering skickats till Socialstyrelsens RT-enhet i Umeå.

Samverkan har skett med tillsynen av hälso- och sjukvården och länsstyrelserna i de fyra nordligaste länen med syfte att undersöka kvaliteten i ett antal korttidsboenden inom äldreomsorgen enligt lagstiftningen i SoL och HSL (2005:12, 2006:11).

I länet har vi genomfört verksamhetstillsyn vid två tillfällen enligt denna metod. I individärenden där klagomålen avser både socialtjänst och hälso- och sjukvård samordnas tillsynen efter behov. Länsstyrelsen och Socialstyrelsen arbetar för närvarande gemensamt med att ta fram nationella bedömningskriterier inom tillsynen av äldreomsorg.

Vi har genomfört tillsyn gemensamt med RT-Umeå rörande personer med missbruksproblem och psykisk funktionsnedsättning. Det gällde samverkan och handläggning med utgångspunkt i om den enskilde får sina behov tillgodosedda, och hur samarbete/samverkan ser ut mellan socialtjänsten i Nordmaling och landstingets beroendepsykiatriska klinik.

- i vilken omfattning tillsynen har samordnats med tillsynen av hälso- och sjukvården under året,

Ovan nämnda tillsyn av korttidsboende inom äldreomsorgen, samt situationen för psykiskt funktionsnedsatta missbrukare i Nordmalings kommun.

- insatser som genomförts för att tillsynen ska bli mer likvärdig över landet, t.ex. inom vilka områden och i vilken utsträckning gemensamt framtagna bedömningskriterier använts, samt

Gemensamt framtagna bedömningskriterier har använts vid tillsynen av länets HVB-hem. Även vid tillsynen av hur socialtjänsten arbetar med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, användes gemensamt framtagna bedömningskriterier i de tre aktuella kommunerna (Umeå, Bjurholm och Robertsfors.)

- insatser som genomförts för att skapa en mer likvärdig hantering och bedömning av särskilda avgifter (s.k. sanktionsavgifter).

Länsstyrelserna har ett gemensamt datasystem, Kilen, vilket ingår i diariesystemet Platina. I Kilen rapporterar kommunerna ej verkställda beslut enl SoL. Intentionen är att även beslut om insatser enl LSS ska kunna rapporteras i Kilen, men det är ännu inte klart.

Länsstyrelserna har vidare en gemensam arbetsgrupp som ser över nuvarande handläggningsrutiner /bedömning av ej verkställda beslut enl SoL. Arbetsgruppen ska ta ställning till hur dessa kan tillämpas på ej verkställda beslut enl LSS.

Arbetsgruppen sammanställer de insatser som genomförs för att skapa en mer likvärdig handläggning av ej verkställda biståndsbeslut, samt bedömning av särskilda avgifter. Resultatet av detta arbete överlämnas till Socialdepartementet senast den 15 maj 2009.

Mål 3: Den operativa tillsynen inom missbruksområdet ska öka jämfört med 2007.

Länsstyrelsen ska redovisa vad som gjorts för att uppnå målet.

En gemensam tillsyn med Socialstyrelsens RT enhet i Umeå, rörande personer med både missbruksproblem och psykisk funktionsnedsättning har genomförts. Tillsynen hade fokus på samverkan och handläggning och om den enskilde får sina behov tillgodosedda. Vi granskade dels hur den interna samverkan mellan socialsekreterare och LSS-handläggare fungerar, dels hur samarbete/samverkan mellan socialtjänsten i Nordmaling och landstingets beroendepsykiatriska klinik fungerar. Vidare intervjuade vi socialtjänstens ledning respektive handläggare och granskade personakter och styrdokument.

Vid tillsynen framkom betydande brister avseende samverkan, dokumentation och handläggning. På grund av bristande dokumentation var det inte möjligt att bedöma hur målgruppen får sina behov tillgodosedda. Ovan nämnda tillsyn av verksamheten för psykiskt funktionsnedsatta missbrukare i Nordmaling, är ett exempel. Rekrytering av särskild personal för det nationella missbruksuppdraget är ytterligare ett exempel.

Mål 4: Länsstyrelserna ska se till att den kommunala tillsynen enligt såväl alkohollagen (1994:1738) som tobakslagen (1993:581) skärps och därigenom bidrar till en ökad samordning i tillsynen enligt dessa två lagar. Länsstyrelsernas samarbete med Statens folkhälsoinstitut (FHI) ska utvecklas.

Länsstyrelserna skall redovisa hur de har arbetat med att utveckla metoder för samordning av tillsynen enligt alkohollagen (1994:1738) och tobakslagen (1993:581).

Länsstyrelsen har inom ramen för projektet ”ansvarsfull alkoholservering” arbetat med att utveckla metoder för att samordna tillsynen enligt alkohollagen och tobakslagen. Vi har även arrangerat en utbildningsdag om tobak och folköl för länets alkohol- och tobakshandläggare samt beslutsfattare. Utbildningens tyngdpunkt låg på tillsyn av tobaks- och folkölsförsäljning på försäljningsställena. Länsstyrelsens initiativ i dessa avseenden har tagits emot med intresse och engagemang av länets kommuner. Merparten av dem har sedan några år tillbaka integrerat tobakstillsynen i annan tillsyn; på försäljningsställena gäller den kundernas ålder medan rökfriheten kontrolleras på serveringsställena.

Vidare skall länsstyrelserna redovisa

- *hur tillsynen avseende tobakslagens bestämmelser om handel m.m. och särskilt dess regler om 18 års åldersgräns för inköp av tobaksvaror har genomförts,*

Utbildningsdagen som nämns ovan fick gott genomslag hos deltagarna och kunskaperna tillämpas i kommunerna. Länsstyrelsen har även granskat de uppgifter som länets kommuner lämnat till Statens Folkhälsoinstitut avseende den kommunala tillsynen enligt tobakslagen.

- *hur länsstyrelserna har utövat tillsyn avseende tobakslagens bestämmelser i övrigt, hur länsstyrelserna följt kommunernas verksamhet och biträtt med information och stöd,*

Länsstyrelsen har följt kommunernas verksamhet genom att ställa frågor och genom återkommande erbjuda dem att ta kontakt när de önskar råd eller stöd för beslut i frågor som rör tobakslagen. Vi granskar de uppgifter som kommunerna lämnat om sin tillsyn enligt tobakslagen till Statens Folkhälsoinstitut. Även här har vi sett att utbildningsdagen haft betydelse

- *hur länsstyrelserna har utövat tillsyn avseende alkohollagens bestämmelser,*

Länsstyrelsen har granskat samtliga kommunala beslut om serveringstillstånd som kommit till vår kännedom under året. Till följd av denna granskning har vi funnit anledning att inleda tillsyn i ett par kommuner.

- *hur länsstyrelserna bistått kommunerna med råd om hur de kan höja medvetenheten om och uppmärksamma tillståndshavare på att överträdelser av gällande lagar mot diskriminering kan leda till indragning av serveringstillståndet,*

Under den utbildningsdag vi arrangerade för alkohol- och tobakshandläggare och beslutsfattare påminde vi särskilt om lagens krav på att innehavare av serveringstillstånd ska respektera och följa gällande lagar mot diskriminering och att kommunerna förväntas beakta detta vid såväl tillståndsprovning som i en tillsynssituation.

Diskrimineringsfrågan är även integrerad i utbildningarna som genomförs inom ramen för projektet "Ansvarsfull alkoholservice".

- *om och i vilken utsträckning kommunerna beaktar lagar mot diskriminering vid såväl lämplighetsprovning som tillsyn av serveringstillstånd, samt*

Vare sig vid tillståndsprovning eller vid tillsyn av serveringsstillstånd har Länsstyrelsen fått indikation på att någon kommun har undvikit att beakta lagar om diskriminering. Varken vi eller någon kommunal alkoholhandläggare har fått någon signal om att diskriminering har förekommit på något serveringsställe i länet. Länsstyrelsen har, trots det, uppmanat länets alkoholhandläggare att på lämpligt sätt informera tillståndshavare om att överträdelser mot gällande diskrimineringslagar kan leda till indragning av serveringstillstånd.

- *vilka åtgärder som har vidtagits för att införa riktlinjer för egentillsynsprogram för detaljhandel med, eller servering av, öl.*

Länsstyrelsen har under en utbildningsdag uppmanat länets alkoholhandläggare att se till att berörda handlare i kommunerna inför riktlinjer för egentillsynsprogram för detaljhandel eller servering av öl, i den mån de inte redan har gjort det.

Mål 5: Länsstyrelserna ska verka för att metoden Ansvarsfull Alkoholservice eller annan likvärdig evidensbaserad metod sprids i kommunerna i respektive län så att arbetet ska kunna ingå i kommunernas ordinarie arbete.

Länsstyrelserna ska redovisa

- *hur de har arbetat för att stödja kommunerna i arbetet med att införa metoden Ansvarsfull Alkoholservice, eller annan likvärdig evidensbaserad metod,*

Länsstyrelsen har genom en särskild projektledare utbildat krögare och kommunala alkoholhandläggare enligt STAD – modellen. Sex utbildningar har genomförts under året. Totalt har ca 150 personer blivit examinerade efter avslutad utbildning. Därutöver har 39 personer genomgått det särskilda tillsynsmomentet i utbildningen.

- *vilka kommuner som arbetar med metoden, samt*

Umeå, Skellefteå, Nordmaling och Norsjö kommuner arbetar med metoden i sin helhet, övriga kommuner arbetar delvis efter metoden.

- *vilka av dessa som har integrerat arbetet i den ordinarie strukturen.*

Enbart Umeå och Skellefteå kommuner bedöms ha integrerat arbetet i sin ordinarie struktur. Fler kommuner är på gång och bedöms integrera arbetet i sin ordinarie struktur under 2009.

Verksamhetsgren Miljötillsyn

Tabell 2.7 - Tillsyn inom Naturvård och miljöskydd	Antal tillsynsobjekt i länet¹	Antal tillsynsobjekt som varit föremål för tillsyn	Antal tillsynsobjekt med allvarliga brister som inte åtgärdats²
Sakområde och del av sakområde			
Naturvård och miljöskydd totalt (5)			
varav tillsyn av områdesskydd (515)	286	125	4
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	155	25	0
varav tillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd (526)	101 ³⁾	5	
varav tillsyn av skydd för djur- och växtarter (527)	36	25	1
varav tillsyn av övrig prövning avseende naturskydd (528)	38 ⁴⁾	33	1
varav tillsyn av vattenverksamhet (535)	165 ⁵⁾	165	11
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	168	85 ⁶⁾	0
varav tillsyn av kemiska produkter och biotekniska organismer (565)	63 ⁹⁾	39 ^{7) 9)}	0
varav tillsyn av avfall och producentansvar (566)	63 ⁹⁾	39 ^{8) 9)}	0
varav tillsyn av övrigt miljö- och hälsoskydd (567)			
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	100 ¹⁰⁾	6	0
Summa	1 175	547	17

Definitioner till tabell 2.7

¹ med tillsynsobjekt avses verksamheter, produkter eller anläggningar, dvs. de enheter som är föremålet för tillsyn enligt av staten fastställda normer. I de fall där tillsyn görs över andra tillsynsorgan (vanligtvis kommuner) kan tillsynsobjekt avse kommun. I övriga fall skall tillsynsobjekt EJ avse kommun eller kommundel, då denna är att betrakta som objektansvarig, dvs. den som ansvarar för att tillsynsobjektet uppfyller statens krav.

² brister som återrapporteras i tabellen skall avse brister i tillsynen där Länsstyrelsen beslutat förelägga om rättelse.

Kommentar Tabell 2.2.1

3) Antal handlagda dispensärenden

4) Avser Natura 2000-områden där verksamhet förekommit

5) Antalet objekt är = antalet inkomna ärenden

6) Avser faktiska besök, dessutom har samtliga objekts miljörapporter granskats

7) Tillsyn i frågor om skydd av den yttre miljön vid hantering av kemiska produkter m m (D2) vid de miljöfarliga verksamheter som Länsstyrelsen har tillsynsansvar för (B1) sker integrerat med den ordinarie miljötillsynen. (Bilagan till förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, punkt B1 och D2.)

8) Tillsyn i frågor om skydd av den yttre miljön vid hantering av farligt avfall (E2) vid de miljöfarliga verksamheter som Länsstyrelsen har tillsynsansvar för (B1) sker integrerat med den ordinarie miljötillsynen. (Bilagan till förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, punkt B1 och E2.)

9) Dessa tillsynsobjekt ingår i de objekten som redovisas för tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555).

10) Enligt uppskattning i regionala programmet.

Tabell 2.8 - Länsfakta inom miljötillsyn - rennäring	2008-12-31	2007-12-31	2006-12-31
Faktiskt antal renar i förhållande till tillåtet antal (%)	111 ¹	106 ¹	96 ¹
Antal slaktade renar/år	16 341	17 496	17 038
Produktion av renkött/år (ton)	465	493	504
Antal renskötsel företag	104	104	101
Antal samebyar	7	7	7

Kommentar Tabell 2.8

Not 1 2006 års siffror avseende renantal grundar sig på Länsstyrelsens beslut 2003 där det med högsta renantal avses "det totala antalet renar inom samebyn under april månad, efter slakt och före kalvning" Kammarrätten har i december 2006 återförvisat ärendet till Länsstyrelsen varför byordningarna för respektive sameby från 1946 gäller 2007.

I byordningarna definieras renantalet som 1 § "...I lappbyn må icke föras på bete mera än X renar, årskalvar däri ej inräknade...". Siffrorna är därför inte helt jämförbara.

Jämförs renantalet med Länsstyrelsens beslut 2003 får siffrorna för åren följande utseende: år 2008 96 procent år 2007 92 procent och år 2006 96 procent. Beslutet från 2003 är upphävt och återförvisat till Länsstyrelsen av Länsrätten december 2006. Arbete med nytt beslut pågår.

Mål 1: Länsstyrelsernas tillsynsarbete ska bidra till att nå miljökvalitetsmålen och till att miljöskador inte uppkommer. Genom en effektiv tillsynsvägledning ska länsstyrelserna förbättra förutsättningarna för det operativa tillsynsarbetet hos kommunerna. Länsstyrelserna ska i samråd med kommunerna bidra till genomförandet av Naturvårdsverkets vägledningsplan (Naturvårdsverket, dnr 190-1891-06 Rt). Senast den 31 december 2008 ska det finnas en plan för länsstyrelsens tillsynsvägledning för år 2009–2012 för att förbättra miljöbalkens tillämpning hos kommuner och länsstyrelser. Arbetet med tillsynsvägledning ska bland annat ske genom regional miljösamverkan.

Länsstyrelserna ska redovisa

- *på vilket sätt man har bidragit till genomförandet av Naturvårdsverkets vägledningsplan,*

Genomförandet har skett genom att i samverkan med bl.a. Region Västerbotten, länsstyrelser och kommuner, göra prioriteringar och implementera Naturvårdsverkets föreslagna teman. Det finns ett flertal forum för tillsynsvägledning inom olika ämnesområden. Ett exempel på insats i fråga om tillsynsvägledning är vårt deltagande i Miljösamverkan Sveriges projektgrupp som tagit fram ett informationsmaterial om mottagningskriterierna vid deponering. Vidare redovisning om tillsynsvägledning finns under kommande stycke nedan.

- *eventuella brister i den operativa tillsynen som kunnat identifieras och vilka vägledningsbehov som iakttagits,*

- *hur man bedömer att de brister och behov som identifierats bör åtgärdas,*

Miljöfarlig verksamhet (förutom täkter)

Kommunbesök har genomförts i Lycksele, Vindeln och Skellefteå. Vi granskade hur de planerat och genomfört sin tillsyn, deras resurser och kompetens och konstaterade att det fanns brister i den operativa tillsynen, att de behöver vägledning när det gäller att ta fram behovsutredning och tillsynsplan. I de rapporter vi sammanställde och skickade till respektive kommun finns kommentarer och vägledning för tillsynsverksamheten. I en kommun var bristerna så allvarliga att vi eventuellt beslutar att återta tillsynen.

Täkter

Länsstyrelsen har flera gånger behövt påminna vissa kommuner som övertagit tillsynen för täkter att de inte utfört de slutbesiktningar som krävs. Detta är viktigt så att täkten inte ligger öppen och inbjuder till t.ex. otillåten miljöverksamhet eller avfallsdeponering. Dessutom finns för varje täkt en säkerhet för efterbehandling som kan komma att förfalla och som verksamhetsutövaren också betalar för. Vid en träff med kommunerna påtalade vi vikten av att utföra operativ tillsyn. Länsstyrelsens uppfattning är att när tillsynen är omfattande sprids detta till verksamhetsutövarna som då bättrar sig i sin verksamhet (allmän preventiv effekt). Vi har även märkt att antalet åtalsanmälningar i samband med tillsynsbesök har minskat något jämfört med tidigare år. Några kommuner har också svårt att självständigt ta beslut om slutbesiktning. Detta pekar på behov av mer vägledning i samband med gemensamma fältbesök.

EBH

Ambitionsnivån inom den kommunala tillsynen över förorenade områden varierar kraftigt i länet vilket bl.a. visat sig i att endast hälften av kommunerna svarade på förfrågan om underlagsmaterial till det regionala programmet för förorenade områden. Det finns ett behov av att tydliggöra kommunernas roll i arbetet med förorenade områden. Bristerna inom den kommunala tillsynen riskerar att medföra att kravnivån varierar inom länet samt att objekt som borde prioriteras för undersökningar inte blir undersökta. Bristerna är sannolikt en konsekvens av att för lite resurser avsätts för miljötillsyn samt att förorenade områden är ett komplext område. Resursbristen kan bl.a. bero på att det är svårt att ta ut tillsynsavgift för förorenade områden eftersom ansvarsförhållandena ofta är komplexa.

Länsstyrelsen försöker motverka bristerna genom att ägna sig åt uppsökande tillsynsvägledning och, för att skapa goda exempel, stötta de kommuner som kommit långt..

- *sina tillsynsvägledningsplaner för år 2009–2012, samt*

Länsstyrelsen har tagit fram tillsynsvägledningsplan för perioden 2009-2012.

- *hur den regionala miljösamverkan har bedrivits. Tillsynsverksamheten ska kommenteras mot bakgrund av redovisningen i bilaga 3 (tabell 2.7) och i relation till tillsynsplanen.*

Miljöfarlig verksamhet (förutom täkter)

Länsstyrelsen bedriver regional samverkan inom flera områden och för olika målgrupper. Några återkommande träffar anordnade tillsammans med Region Västerbotten är miljö- och byggsamverkan, tjänstemannadagar och avfallsdagar. Förutom dessa finns återkommande miljöskydds dagar.

De anläggningar där Länsstyrelsen har tillsynen har vi besökt som planerat. Vid några besök har vi uppmärksammat brister som resulterat i krav på åtgärder. Generellt har verksamheter med störst risk för människors hälsa och miljön prioriterats genom tillsynsbesök. Prioriterade anläggningar finns inom ett flertal branscher, bl.a., gruvor, massaindustri och smältverk. Att vi övertagit tillsynen från en kommun har inneburit fler tillsynsobjekt. Tillsyn har bedrivits på varje tillkommande anläggning.

Täkter

Under året har vi haft samverkansträffar med Länsstyrelsen Norrbotten samt med alla länsstyrelser tillsammans med SGU och Naturvårdsverket. En utbildningskonferens har genomförts för kommunerna i Norr- och Västerbotten om de nya bestämmelserna för husbehovstäkter och vi har skickat en rapport om äldre husbehovstäkter inom skyddsvärda områden till kommunerna. Utbildning om husbehovstäkter har även genomförts för de tre stora skogsbolagen och vi har haft träffar med två av de tre största ballastföretagen.

Tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten deltog vi i en branschdag för Sveriges bergmaterialindustri. Slutligen har vi också haft en samverkansträff med miljöpolisen.

Insatserna innebär att viktiga samarbetsformer underhållits. Bättre samordning mellan länsstyrelser samt länsstyrelse och kommuner underlättar för verksamhetsutövarna. I huvudsak är kontakterna med branschen bra och den är nöjd med Länsstyrelsens arbete. Informationsmaterial om täkter och tillsyn av täkter har under året uppdaterats på Länsstyrelsens webbplats.

Vi har kontrollerat hur miljöbalken efterlevs i stort sett enligt upprättad tillsynsplan. Slutbesiktning av materialtäkter utfördes där tillstånd upphört att gälla. Vid tillsyn i fält besöktes 46 kommersiella täkter minst en gång. Under årets tillsynskampanj för uppföljning av husbehovstäkter i områden med höga naturvärden eller av vattenskyddsintresse besöktes ca 75 täkter. Länsstyrelsen har gjort fyra anmälningar till miljöåklagaren för misstänkta brott. Det är klart färre än tidigare år, främst beroende på nedprioriterad tillsyn av tillståndspliktiga täkter. Vi arbetar dock med ytterligare ett halvdussin anmälningar. Vi har behövt påminna vissa kommuner som övertagit tillsynen eftersom de inte utfört de slutbesiktningar som krävs. I november kvarstod 14 täkter, där kommunerna inte anmält slutbesiktning och där verksamhetsutövaren inte ansökt om förlängt tillstånd.

EBH

Länsstyrelsen deltar i flera nätverk för att stärka den regionala samverkan inom arbetsområdet förorenade områden. Under året har Länsstyrelsen anordnat en regional träff för alla Norrlandslänen samt deltagit vid nätverket Renare Mark Norr:s aktiviteter. Utöver detta pågår ett omfattande dagligt arbete med tillsynsvägledning i länets kommuner.

Inom arbetsområdet förorenade områden skiljer sig tillsynsmetodiken från den ordinarie miljöskyddstillsynen. Detta visar sig bl.a. i att det inte genomförs så många tillsynsbesök. Istället drivs ärendena i stor utsträckning via förelägganden, meddelanden och granskning av genomförda undersökningar. Detta framgår av att det endast genomförts tillsynsbesök på sex av de tio objekt som Länsstyrelsen har tillsyn över. För att ge en bättre bild av det tillsynsarbete som genomförs kan följande aktiviteter nämnas. Under 2008 har sju ansvarsutredningar gjorts eller omarbetats. Vid åtta av de nedlagda verksamheter där Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet pågår arbetet med att få till stånd eller utvärdera undersökningar. Under året har två saneringar genomförts på objekt där Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Flertalet av de åtgärder som genomförts under året har skett genom så kallade frivilliga överenskommelser. Under året har samtliga av de tre domstolsärenden som rört förorenade områden i länet avgjorts i enlighet med Länsstyrelsens yrkande, inget av dem fick prövningstillstånd i Miljööverdomstolen. På Länsstyrelsens egna tillsynsobjekt där verksamheten pågår har ebh-handläggare väglett och deltagit vid ordinarie miljötillsyn.

Vidare ska länsstyrelserna redovisa

- på vilket sätt miljömålen inverkar på planeringen och genomförandet av tillsynen och tillsynsvägledningen,

Miljöfarlig verksamhet (förutom täkter)

Miljömålen ligger till grund för prioritering och påverkar strategin för tillsyn och tillsynsvägledning. Mer resurser läggs på aktiviteter som bedöms göra stor miljönytta. För de anläggningar där Länsstyrelsen har tillsynen används en prioriteringsmodell för att bedöma verksamhetens miljö- och hälsorisker samt tillsynsbehov. Prioriteringsgrunder är faktisk miljöpåverkan, nationella och regionala miljömål samt hur verksamhetens egenkontroll fungerar. Tillsynsobjekten delas in i olika grupper beroende på vilken risk som finns för människors hälsa och miljön. Utifrån prioriteringen har tillsynsbesök gjorts på de anläggningar som har störst risker vilket bör ge stor miljönytta och kunna bidra till miljömålsuppfyllelse.

Täkter

Miljömålen beaktas vid tillsynen av täkter, både i fält och vid granskning av t.ex. miljörapporter. Det är främst "God bebyggd miljö" och "Grundvatten av god kvalitet" som styr tillsynens inriktning. I år har ett tillsynsprojekt riktat mot husbehovstäkter i områden med höga naturvärden genomförts. Besiktningarna har koncentrerats till områden med höga naturvärden (värdefulla naturgrusåsar) och vattenskyddsområden.

EBH

Arbetet med förorenade områden styrs av miljömålet: att utreda och vid behov åtgärda akuta objekt senast 2010 och att åtgärder vidtas på de mest angelägna objekten så att miljöproblemen i huvudsak är lösta 2050. Prioritering av tillsynen sker i huvudsak utifrån miljö- och hälsorisk där objekt och ämnen med akuta, stora och mycket stora risker blir föremål för tillsyn.

- *viktiga insatser i vägledande syfte och effekter av tillsynsarbetet i övrigt,*

Förutom den regionala samverkan och den tillsynsvägledning som beskrivits tidigare är direkta frågor från kommunerna och remissvar viktiga insatser inom den tillsynsvägledning som bedrivs. Eftersom resurserna är begränsade måste regel- och utifrånstyrd tillsyn prioriteras framför egeninitierad tillsyn. För att frigöra resurser till egeninitierad tillsyn läggs mindre tid på ärenden som inte bedöms vara betydelsefulla ur miljösynpunkt.

- *vilka tillsynsvägledningsinsatser som har föranletts av den nya bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, samt*

Länsstyrelsen har tillsammans med kommunerna klassat om länets anläggningar utifrån den nya bilagan. De kommuner som har flest anläggningar besöktes och med övriga förde vi diskussioner via telefon och e-post. Länsstyrelsen har även väglett i enskilda fall när miljöinspektörer efterfrågat detta.

- *insatser för att verksamhetsutövarna ska iaktta Naturvårdsverkets föreskrifter avseende avloppsreningsverk för att minska kväveutsläpp, samt resultaten av dessa insatser.*

När det gäller de nordliga länen krävs inte kväverening. Länsstyrelsen avser att se över de verk som berörs om framtida krav kommer på kväverening.

Mål 2: Länsstyrelserna ska inom sitt verksamhetsområde ta initiativ till omprövning av tillstånd för att se till att villkoren för miljöfarliga verksamheter är anpassade till miljöbalkens krav. Alla tillstånd som meddelats med stöd av miljöskyddslagen (1969:387) ska, om de är av särskild betydelse ur miljösynpunkt, vara anpassade till miljöbalkens krav senast 2009 och i övrigt senast 2015.

Länsstyrelserna ska redovisa genomförda insatser och effekter av omprövningsarbetet i enlighet med regeringsbeslut den 13 juli 2006, Förtydliganden av redovisningskrav för arbetet med att anpassa gamla miljötillstånd till miljöbalkens krav (dnr M2006/3074/R-M2006/3094/R). Redovisningen ska även beskriva vilka prioriteringar som gjorts.

Redovisningen nedan följer uppställningen och svarar på frågeställningarna i regeringsbeslut M2006/3094/R.

1. Antalet mål och ärenden under 2008 som Länsstyrelsen har initierat eller deltagit i och där prövningsprocessen inneburit att ett gammalt tillstånd anpassats till miljöbalkens krav.

Svar: Tre avslutade prövningar under år 2008 varav två gäller B-anläggningar och en C-anläggning (Seveso – högre kravnivån), tre pågående prövningar varav en gäller A-anläggning och två B-anläggningar och åtta pågående samrådsprocesser varav fem gäller A-anläggningar och tre B-anläggningar.

2. Hur Länsstyrelsen genom att delta i prövningsprocesser, ansöka om omprövning eller vidta tillsynsåtgärder beräknas nå målen i regleringsbrevet samt i förekommande fall förslag till åtgärder och hur dessa ska finansieras.

Svar: Länsstyrelsen har under 2008 inte klarat målsättningen att initiera och/eller delta i cirka tio omprövningsprocesser om man ser till antalet avslutade ärenden (se fråga 1). Det fungerar relativt bra att inom ramen för tillsynen initiera omprövningar vid prioriterade miljöfarliga verksamheter men det tar ofta lång tid att genomföra dessa fram till nytt beslut. I föregående års redovisning klagjordes också att målsättningen inte skulle komma att klaras utan permanent resursförstärkning för prövningsverksamheten vid Länsstyrelsen. Cirka 12 omprövningsprocesser per år var den takt som vi inför år 2008 bedömde vara nödvändig för att klara regeringens målsättning att gamla tillstånd av särskild betydelse från miljösynpunkt ska vara anpassade till miljöbalkens krav år 2009.

Det totala antalet kvarvarande tillstånd enligt miljöskyddslagen har dock minskat något tack vare den ändrade klassningen av miljöfarliga verksamheter som trädde i kraft 1 januari 2008.

Takten för omprövningsarbetet är också beroende av att Miljödomstolen har tillräckliga resurser för att klara av dels de ansökningar om tillstånd för nya verksamheter som pågår och förväntas, dels ansökningar om ändringstillstånd, dels de omprövningar av gamla tillstånd som är önskvärda och även nu i flera fall planeras inför 2009. Flera bolag med A-anläggningar har inlett samråd med Länsstyrelsen inför kommande omprövning av sina gamla tillstånd. Miljödomstolen i Umeå har uppgett att de har mycket stor belastning för närvarande, samtidigt som de har tappat resurser under de senaste åren. Detta påverkar naturligtvis också möjligheterna att nå regeringens mål liksom det tryck som finns i Västerbottens län när det gäller nya gruvetableringar.

Den prioritering som Länsstyrelsen har gjort av egna tillsynsobjekt tillsammans med de bedömningar kommunerna gjort resulterade år 2006 i bedömningen att 8-9 A-verksamheter samt cirka 20 B-verksamheter borde prioriteras för omprövning av gamla tillstånd t o m år 2009. De verksamheter som har prioriteras är bl a ett metallsmältverk, en massaindustri, flera gruvor, tre Sevesoverksamheter, ett skjutfält samt flera andra verksamheter med tillstånd äldre än tio år. Efter 2009 skulle, enligt den bedömning som gjordes då, fortfarande ett 60-tal verksamheter ha tillstånd enligt miljöskyddslagen och dessa borde då omprövas under perioden fram till 2015. Den gjorda prioriteringen kvarstår i allt väsentligt men alla de prioriterade verksamheterna kommer inte vara omprövade och klara vid slutet av år 2009 även om prövningsprocessen kommit igång vid alla.

Tack vare ändringarna av klassningen av miljöfarliga verksamheter i den nya FMH-bilagan är flera av de lägre prioriterade miljöfarliga verksamheterna inte längre tillståndspliktiga efter den 1 januari 2008. Länsstyrelsens nuvarande bedömning är att ca 55 verksamheter kommer att kvarstå för omprövning från och med 2010 till och med 2015. Den genomförda ändringen av klassningen påverkar dock i mycket liten utsträckning bedömningen av de mest prioriterade verksamheterna.

Prioriteringsgrunderna har främst varit att en omprövning ska ge stor miljönytta och att det gamla miljötillståndet inte motsvarar de krav som bör ställas enligt miljöbalken, t ex beträffande Best Available Technology (BAT). Företagens egenkontroll spelar också roll för bedömningen. Med tanke på att flera av de verksamheter som prioriterades för omprövning senast 2009 är stora och komplexa, samt att det pågår ett antal prövningar av miljöfarliga verksamheter som helt har saknat tillstånd, är vår bedömning att vi behöver minst en handläggare till som permanent resursförstärkning. Antalet prövningar av helt nya verksamheter, t ex nya gruvor, ansökningar om ändringstillstånd i samband med förändringar eller utökningar samt ansökningar om villkorsändringar, har varit relativt konstant parallellt med ovanstående omprövningsarbete och visar ingen tendens att minska i omfattning, snarare tvärtom, främst beträffande nya gruvor och återvinningsverksamheter.

3. Om Länsstyrelsen bedömer att målen inte kan nås ska skälen, konsekvenserna samt förslag till åtgärder och finansiering anges.

Svar: Utan resursförstärkning för prövningsverksamheten kommer regeringens målsättning inte att kunna uppnås. Resultaten för de senaste två åren visar att så blir fallet. Vi ser inte heller några möjligheter till omfördelningar inom verksamheten. Om prövningsprocesser startas utan att det finns tillräckliga resurser för handläggning ökar naturligtvis handläggningstiden avsevärt. För både prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter bör anslaget ökas i proportion till de avgifter som årligen tas in av verksamhetsutövarna. Dessa medel skulle kunna tillföras Länsstyrelsens förvaltningsanslag.

4. Om Länsstyrelsen bedömer att målen i regleringsbrevet kan nås även om färre prövningsprocesser initieras än under föregående år.

Svar: Länsstyrelsens bedömning är att målet att alla prioriterade verksamheter ska vara omprövade vid utgången av 2009 inte kommer att kunna nås fullt ut. Däremot kommer omprövningsprocessen förhoppningsvis att vara påbörjad för samtliga prioriterade verksamheter. Den nödvändiga takten för att klara omprövning av samtliga kvarvarande verksamheter med tillstånd enligt miljöskyddslagen till 2015 behöver nu uppgå till ca 9 omprövningar per år mellan 2010 och 2015.

Mål 3: Tillsynen över naturreservat, strandskyddsområden, kulturhistoriskt skyddade områden och andra skyddade områden ska bidra till bättre regelefterlevnad och till att miljö kvalitetsmålen nås. Tillsynen över kulturhistoriskt värdefulla miljöer, byggnader och fornminnen m.m. ska bidra till bevarandet samt förbättrade förutsättningar för hållbar förvaltning av kulturarvet.

Länsstyrelserna ska redovisa viktiga insatser i vägledande syfte och effekter av tillsynen som rör skyddade naturområden respektive kulturmiljön.

Kulturmiljö

Tillsyn har under året utförts av fem miljöer som ingår i länets fornvårdsprogram, ett fornlämningsområde samt av länets två naturreservat. Tillsynen har medfört en ökad kvalitet på markvården och ett större skydd för fornlämningarna. Tillsyn har därutöver utförts på åtta byggnadsminnen. Den planerade tillsynen av kyrkomiljöer har inte kunnat utföras.

Bland viktiga insatser i vägledande syfte kan följande nämnas. Vid beslut om tillstånd till ingrepp i fornlämningsområde vid skogsbruk bifogar vi ett informationsblad om den aktuella fornlämningens historik och vad som gäller enl 2 kap KML. Denna vägledning för tillsyn bidrar till bättre förståelse hos markägarna.

Byggnadsvård som utförs med bidrag från Länsstyrelsen kontrolleras antikvariskt, vilket innebär regelbunden vägledning på bidragsobjekten. Under år 2008 gjordes ca 30 kontroller. Resultatet blir en mer antikvariskt riktig genomförd byggnadsvård. Ett särskilt informationsblad ”Att söka bidrag för byggnadsvård” har tryckts under året.

Under 2008 trycktes informationsfoldern ”Byggnadsminnen – vägledning inför förändringar, vård och underhåll” samt informationsfoldern ”Förändringar i kyrkliga miljöer”, vilka också har skickats ut till berörda parter. I och med detta finns nu informationsblad för 2:a, 3:e och 4:e kapitlen i KML. Dessa är även publicerade på Länsstyrelsens webbplats. Till allmän tillsynsvägledning hör vägledningssparmen ”Antikvarisk medverkan” som riktar sig till våra samarbetspartners inom ärendegrupperna byggnadsminnen, kyrkomiljöer och byggnadsvård. Denna har under 2008 uppdaterats och skickats ut till länets museer och konsultföretag.

Under 2008 trycktes informationsfoldern Bonnstan/Skellefteå kyrkstad – riktlinjer och bestämmelser för underhåll”. Syftet är bättre förståelse för kulturmiljövårderna i kyrkstäderna och den kommer att nå ca 500 enskilda ägare. En liknande folder för Byske kyrkstad kommer att tryckas första kvartalet 2009. För Fatmomakke kyrkstad planeras motsvarande informationsmaterial. Under året har en s.k. visningskåta som ska tjäna som förebild för byggnadsvården i kyrkstaden byggts upp där med huvudsaklig finansiering från Länsstyrelsens 28:25-anslag (bidrag till kulturmiljövård).

Under året har vi i samarbete med Skellefteå museum, Västerbottens museum och Skogsmuseet i Lycksele fortsatt bygga upp det länsomfattande informationsmaterialet Hålla Hus. Det baseras på en webbplats, utställningar på respektive museum, informationsblad och mindre utställningar som nu finns i alla länets kommuner. Syftet är allomfattande vägledning till fastighetsägare, hantverkare m fl samt att underlätta respektive institutions informationsarbete när det gäller byggnadsvård och västerbottnisk byggnadstradition. Den treåriga uppbyggnadsfasen är därmed i princip avslutad och projektet övergår i fortsättningen mot utveckling och förvaltning.

Länsstyrelsen har i samarbete med ovan nämnda museer samt Vilhelmina museum och Umeå universitet genomfört det tredje och sista året av informationsinsatsningen ”Spår från 10.000 år” med inriktning mot kulturlandskap, fornlämningar och arkeologi. Även här syftar arbetet till att genom vägledande information, bl a utställningar, föreläsningsserier och uppbyggnad av en webbplats, öka förståelsen för och kunskapen om kulturlandskapet och fornlämningar hos allmänheten, fastighetsägare och skogsnäringen och därmed minska skador på dessa lämningar. Under 2008 har det huvudsakliga arbetet handlat om att skapa en webbplats med information kring arkeologi, forn- och kulturlämningar samt andra delar av kulturlandskapet. I början av 2009 ska den vara färdig.

Under 2008 har vi reviderat beskrivningen av riksintresset centrala Umeå i syfte att förtydliga och skapa ett bättre planeringsunderlag. Arbetet har utförts i samråd med Umeå kommun. Bakgrunden är att innebörden av riksintresset visat sig vara svårförståelig.

Naturvård

Tillsyn av naturreservat görs av såväl egen personal, naturbevakare som av polis och kustbevakning. Vägledande tillsyn bedrivs framför allt genom informationsskyltar i naturreservaten som informerar om gällande föreskrifter på svenska och engelska samt i vissa fall tyska eller finska. Under året har reservatsbesluten lagts ut på Länsstyrelsens webbplats vilket ökar möjligheterna för besökare att få kännedom om gällande föreskrifter före ett besök eller ansökan om dispens.

Länsstyrelsen producerar också foldrar med information om reservaten där föreskrifterna finns med. Vi informerar i samband med olika aktiviteter t.ex. det årliga arrangemanget ”Naturreservatens dag” allmänheten om naturreservat. De bemannade naturumen i Hemavan och Ammarnäs har också en viktig funktion när det gäller information till besökare i Vindelfjällens naturreservat.

Länsstyrelsen samarbetar med Skogsstyrelsen angående information om gällande regler och hantering av avverkningsanmälningar inom naturskyddade områden där det är tillåtet att avverka. I samband med yttranden i ärenden som berör naturreservat, t.ex. kommunernas översiktsplaner och vindkraftsärenden, framhålls bl.a. att varje naturreservat har egna föreskrifter anpassade efter syftet.

I år har fem skötselplaner reviderats. I samband med arbetet med nya skötselplaner och ökad lokal delaktighet i skötsel av naturreservat möter vi lokalbefolkning och intresseorganisationer. Det ger goda tillfällen att informera och öka intresset och förståelsen för länets fina naturskyddade områden hos en bredare allmänhet och kommuner. Naturbevakarna har också en viktig funktion att informera besökare de möter om gällande regler.

Verksamhetsgren Djur- och Livsmedelskontroll

Tabell 2.9 - Länsfakta inom Djur och livsmedelskontroll	2008-12-31		2007-12-31		2006-12-31	
Antal statligt anställda veterinärer	25		24		26	
varav män/kvinnor	9	16	8	16	9	17
Antal inspektörer inom djurskyddstillsynen, st/åa	17	5,42	22	6,25	23	4,5
varav män/kvinnor	8	9	11	11	11	12

Kommentar Tabell 2.9

Antalet statligt anställda veterinärer har ökat till 25 jämfört med 24 för år 2007. Antalet inspektörer inom djurskyddstillsynen har minskat från 22 stycken 2007 till 17 stycken 2008.

Mål 1: Djurskyddskontrollen ska bedrivas effektivt och likvärdigt i hela landet. En god djurhälsosituation, en fungerande veterinärsamverkan och ett gott djur- och smittskydd ska uppnås.

Länsstyrelserna ska särskilt verka för att

- den veterinära verksamheten är ändamålsenlig med bl.a. en väl fungerande samverkan mellan olika veterinära kategorier,
- djurhälsosituationen och djurskyddet bevakas och hålls på en hög nivå genom uppföljning av ställda smitt- och djurskyddskrav,
- djursjukdata rapporteras fullständigt och korrekt, samt
- insamling och transport av animaliska biprodukter sker på ett säkert sätt.

Redovisas separat till Jordbruksverket 1 februari 2009

Rapporter: "Återrapportering"

Dnr: 284-220-2009, 285-222-2009, 282-16024-2008, 283-223-2009, 283-227-2009, 283-232-2009, 283-230-2009

Mål.2: Länsstyrelserna ska bidra till en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet genom att

- utföra revisioner av kommunernas livsmedelskontroll,
- verka för att kontrollen bedrivs på effektivast möjliga sätt, samt
- tillhandahålla utbildning för berörda yrkesgrupper inom livsmedelskontrollen.

Redovisas separat till Livsmedelsverket 1 februari 2009

Rapporter: "Återrapportering"

Dnr: 281-233-2009

Verksamhetsgren Samhällets krisberedskap, tillsyn över plan- och byggnadsväsendet samt övrig tillsyn

Tabell 2.10 - Tillsyn enligt plan- och bygglagen (PBL)			
Sakområde och del av sakområde	Antal tillsynsobjekt i länet	Antal tillsynsobjekt som varit föremål för tillsyn	Antal tillsynsobjekt med allvarliga brister som inte åtgärdats ¹
Tillsyn över planväsendet enligt PBL (404)	15	15 ²⁾	5 ³⁾
Tillsyn över byggnadsväsendet enligt PBL (404)	15	2 ⁴⁾	-
Summa	30	17	5

Definitioner till tabell 2.10

¹ brister som återrapporteras i tabellen skall avse brister i tillsynen där länsstyrelsen beslutat att rikta kritik.

Kommentar Tabell 2.10

²⁾ Antal tillsynsobjekt kan definieras till länets 15 kommuner. Enligt vår tillsynsplan sker tillsynen huvudsakligen genom samrådsträffar med respektive kommun, där förebyggande rådgivning ges samt genom iakttagelser vid handläggning av planärenden. Även genom ärenden som överklagas fås information om läget. Av glesbygdskommunerna har fysisk planering träffat omkring hälften. De träffar som ägt rum har varit breda och uppskattade. Kulturmiljö deltog i flera av dem vilket också mötte god respons. Antalet detaljplanesamråd med de större kommunerna har minskat. Med Umeå har dock möten kring översiktsplaneringen ökat.

Vid ärendehandläggningen har iakttagits att detaljplanernas kvalitet har försämrats. Flera fall som lett till onödiga förseningar med överklaganden m m. Det gäller felaktigheter såväl i process som i planbestämmelser. Särskilda problem har uppkommit i Kittelfjäll p g a dåliga grundkartor i kombination med svåra mark- och vattenförhållanden i sluttande terräng. Generellt behöver kompetensnivån i länets kommuner förbättras och det är önskvärt att glesbygdskommunerna erbjuds ett vidare expertstöd. Ett generationsskifte inom planerarkåren pågår i hela landet. Detta har märkts tydligt i Västerbotten och medför svårigheter för såväl konsultföretag som kommuner att rekrytera erfaren och kompetent personal.

³⁾ Avser detaljplaner som länsstyrelsen beslutat ta in för överprövning enligt 12:1 (4 ärenden. För en DP har kommunens antagandebeslut upphävts, för en DP beslutades att inte upphäva kommunens antagandebeslut och för två Dp har beslut ännu inte fattats). Det femte ärendet avser ett initiativärende.

⁴⁾ Enligt regleringsbrevet för 2008 ska länsstyrelsen inrikta tillsynen på hur kommunerna vid tillståndsprövningen och vid kontroll och tillsyn enligt 9 kap. PBL, har uppmärksammat och arbetat för att kraven avseende energieffektivisering vid byggande får genomslag i den byggda miljön. Länsstyrelsen genomförde samma uppdrag under 2007 vilket medförde att det fanns en kunskapsbas att utgå ifrån.

Under året har vi genomfört två tillsynsbesök, Skellefteå och Dorotea, och skickat enkäter till nio kommuner. Tillsynsbesöken har samordnats med kommunbesöken inom ramen för det årliga arbetet med bostadsmarknadsenkäten.

Enkäten innehöll fem frågor för kommunerna att besvara;

1. Hur behandlas energifrågor i byggsamrådet?
2. Vad berättar byggherren, som rör energikraven?
3. Är man förtrogen med de energikrav som ställs?
4. Vad anser ni om de nya energiföreskrifterna i BBR?
5. Känner ni behov av att kräva särskilt sakkunnig?

Vid kommunbesöket i Skellefteå genomförde vi även ett platsbesök i syfte att kommunen önskade visa hur olika energilösningar har fått genomslag i ett slutfört bostadsrättsbygge. Under 2009 ökar vi vår ambition i detta uppdrag. Vi kommer att använda oss av samma metod, dvs. en kombination av kommunbesök som sker i samband med uppföljning av bostadsmarknadsenkäten och enkätsvar.

Mål 1: Länsstyrelsernas tillsyn över kommunerna, inom ramen för området skydd mot olyckor, ska bedöma och främja kommunernas förmåga att leva upp till de nationella målen, de verksamhetsmål och de särskilda skyldigheter som framgår av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynen enligt lagen om skydd mot olyckor ska inriktas så att den kan samordnas med den uppföljning som ska ske av kommunernas uppgifter i samhällets krishanteringssystem enligt avtalet mellan staten och Sveriges kommuner och landsting.

En sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor ska redovisas.

Länsstyrelsen bedömer att tillsynsverksamheten enligt lagen om skydd mot olyckor fortfarande är under utveckling i många kommuner. De flesta kommuner har genomfört tillsynsbesök avseende brandskyddet men i några fall har verksamheten främst varit inriktad på information och utbildning till enskilda och verksamhetsutövare. Eftersom riktlinjer saknas för vad som ska bedömas vara ”i skäligen omfattning” bedöms nivån på brandskyddet i flera kommuner inte utifrån fastställda kriterier utan utifrån den enskilda tillsynsföräntarens värdering. Vissa kommuner har påbörjat tillsynen av de anläggningar som omfattas av bestämmelserna i lagen om skydd mot olyckor, 2 kap 4 §, om farlig verksamhet. Länsstyrelsen bedömer dock att ytterligare kunskap behövs i kommunerna. Staten bör därför utveckla sin tillsynsvägledning för att kommunerna ska kunna bedriva 2:4-tillsynen på ett mer tillfredsställande och likvärdigt sätt.

Olycksutredningar genomförs i liten utsträckning i kommunerna. Dock finns ambitionen att lära sig mer och att utveckla metoderna för att genomföra sådana.

Länets kommuner arbetar i varierande omfattning med att uppfylla lagens krav att verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder. I vissa kommuner finns ett utvecklat samarbete mellan olika förvaltningar för att lyfta upp risker och förebygga olyckor. Ett mindre antal kommuner har ett utvecklat samarbete med externa aktörer.

För att underlätta för enskilda att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen genomför kommunerna utbildningar samt ger information vid tillsynsbesök och via hemsidor. Vissa kommuner informerar även via kommunens informationstidning eller motsvarande.

Sotning genomförs i stort sett tillfredsställande i kommunerna. Brandskyddskontroller utförs men i många fall hinner kommunerna inte nå upp till fastställda nivåer. Många kommuner har en upphandlad entreprenör som sköter sotning och brandskyddskontroll och i flera fall brister kommunerna i sin uppföljning av verksamheten.

Alla Västerbottens kommuner har handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor för föregående mandatperiod. Samtliga kommuner har påbörjat arbetet med handlingsprogrammen för mandatperioden 2007-2011.

Fem kommuner har trots påminnelser från Länsstyrelsen ännu inte lämnat handlingsprogrammen för remiss till oss. Två kommuner kommer att behöva göra ändringar i sina handlingsprogram utifrån styrkeförändringar i räddningstjänstens organisation.

Några kommuner upplever problem med att rekrytera personal till deltidskårerna. I ett par kommuner kommer detta troligen att resultera i neddragningar i styrkorna under 2009.

I övrigt har det inte genomförts några större förändringar i uttryckningsorganisationerna varför Länsstyrelsen tolkar det som att förmågan att genomföra räddningsinsatser i stort är oförändrad i länet.

Mål 2: Länsstyrelsernas tillsyn över planväsendet enligt plan- och bygglagen (1987:10) (PBL) ska bidra till en effektiv, ändamålsenlig och enhetlig tillämpning av lagen i syfte att medverka till en god kvalitet i planeringsprocessen och planläggningen.

Redovisas separat till Boverket med kopia till regeringen (Miljödepartementet). **2008-11-30**
Rapport: "Länsstyrelsens återrapportering till Boverket 30 november 2008"
Dnr: 400-05254-2008.

Mål 3: Länsstyrelsernas tillsyn över byggnadsväsendet ska medverka till en effektiv, ändamålsenlig och enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen (1987:10) (PBL), lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. samt Boverkets föreskrifter i syfte att uppnå en god kvalitet i byggande och förvaltning.

Redovisas separat till Boverket 2008-11-30

Rapport: "Länsstyrelsen ska särskilt inrikta tillsynen på hur kommunerna vid tillståndsprövning o vid kontroll och vid tillsyn enl 9 Kap PBL har uppmärksammat och arbetet för att kraven avseende energieffektivisering vid byggande får genomslag i den byggda miljön."
Dnr: 400-05254-2008.

VO Ärendehandläggning

Mål 1: Länsstyrelsernas verksamhet ska kännetecknas av en enhetlig rättstillämpning, god service och information samt en snabb och korrekt handläggning.

Länsstyrelserna ska i punktform redovisa de tre viktigaste insatserna som genomförts för att utveckla service, information och handläggning av ärenden

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att utveckla service, information och handläggning av ärenden. Länsstyrelsens utvecklingsgrupp har sedan 2003 haft i uppdrag att realisera det uppdrag som beskrivs i "En förvaltning i demokratins tjänst": *Medborgarna i fokus, Öppen förvaltning, Förändringsförmåga och kvalitet, Arbetsgivarföredöme och IT-föredöme.*

Mot bakgrund av detta kan utveckling av service definieras dels i relation till medborgare och andra partners i samarbets- och myndighetsrelationer dels mer entydigt i relation till handläggning av beslutsärenden. Med denna utgångspunkt är de tre viktigaste insatserna

- En fortsatt utveckling mot ett integrerat arbetssätt i relation till kommunerna, bl. a vad gäller kontakter inom området fjällförvaltning och samhällsbyggande/bostadsfrågor.
- Utökade möjligheter till tjänster via Internet, bl. a i systemen "e-finc", ansökningar beträffande stöd till lantbruket, rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen, rapportering av älgavskjutning mm
- Insatser för att sprida kunskap om och främja användningen av de framtagna e-handläggningssystemen inom körkort mm, t ex genom besök i gymnasieskolor, kontakter med optiker, trafikskolor m fl.

Den viktigaste informationsaspekten är, förutom vad som följer av det som nyss redovisats, är uppgraderingen av Länsstyrelsens egen och länsstyrelsernas gemensamma portal med länkar till samtliga tillgängliga e-förvaltningssystem.

Kvalitetsutveckling av ärendehandläggningen bedrivs efter följande huvudlinjer:

1. Tydlig uppgifts- och ansvarsfördelning
2. Kanaler för information
3. Kunskap och kompetens hos beslutsfattare och handläggare
4. Goda handläggningsrutiner
5. Bra stöd för handläggning och kunskapsinhämtande
6. Möjligheter för återföring av kunskap
7. Mäta och räkna
8. Värdera och lära

De viktigaste insatserna under året har avsett områdena 3 och 4. Inom område 3 har en Handbok i ärendehantering tagits fram. Utbildning av nyanställda i förvaltningsfrågor har skett vid två tillfällen under året och för den särskilda handläggningen hos miljöprövningsdelegationen har hållits två interna seminarier. Inom område 4 har arbetet med processkartläggningar fortsatt inom flera av Länsstyrelsens verksamheter.

Verksamhetsgren Omställning av energisystemet

Mål 1: Länsstyrelserna ska verka för god hushållning med energi i bebyggelsen och en ökad andel förnybar energi samt för att uppnå det nationella planeringsmålet för vindkraft. Länsstyrelserna ska även verka för en minskad användning av el och olja för uppvärmning av bostäder och lokaler.

Länsstyrelserna ska särskilt redovisa insatser för att främja de stöd för energiomställningen som länsstyrelserna administrerar.

Länsstyrelsen informerar kontinuerligt länets fastighetsägare om aktuella stöd för energieffektiviseringar och energiomställning genom att delta på mässor och med annonser i lokal media. Under kommunbesök informerar vi även kommunens fastighetsansvariga.

Under årets sista kvartal följde vi upp beviljade stöd genom strategiska besök till projekt av särskilt intresse.

Nedan listas de energirelaterade stöd som Länsstyrelsen informerar och fattar beslut om och administrerar;

- Konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus. (SFS 2005:1255)
- Konvertering till förnybara energikällor och energieffektivisering i offentliga lokaler. (SFS 2005:205)
- Installation av solfångare i bostäder och lokaler. (SFS 2000:587)
- Byten till energifönster samt installation av biobränsleanordning i småhus. (SFS 2006:1587)

Data är framtaget ur Boverkets statistikdatabas Svanen. Samtliga data som redovisas nedan gäller för 2008. Alla effekter av stödet är beräknat utifrån sökandens uppgifter.

Länsstyrelsen har under 2008 beviljat 8,3 miljoner kronor till stöd för konvertering från direktverkande elvärme till annan uppvärmning i bostadshus. Stöd har beviljats i 279 ärenden vilket bidrar till att minska elanvändningen i länets bostäder med ca 8 GWh/år. En bidragande orsak till att antalet beviljade ärenden sjunkit från fjolårets 739 är att fjärrvärmeutbyggnaden i länets större städer har avtagit.

Vi har beviljat stöd för investeringar i energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor i lokaler som används för offentlig verksamhet med 11,9 miljoner kronor till 44 ärenden. Totalt bidrar åtgärderna till en minskad energianvändning i länets offentliga lokaler med ca 1,1 GWh/år. Andelen beviljade ansökningar har sjunkit på grund av att pengarna tog slut redan i början av året.

Till stöd för installation av energieffektiva fönster i småhus har vi beviljat 2,3 miljoner kronor i 238 ärenden. Merparten av dessa är ansökningar som kom in under senare delen av 2007. Medlen för år 2008 tog slut redan i början av mars vilket har medfört att ca 300 ansökningar ligger på kö. Dessa ärenden kan beviljas under 2009 då riksdagen förhoppningsvis tagit beslut om de 80 miljoner kronor till denna stödform som utlovades i höstbudgeten. Till stöd för installation av solvärme har 0,6 miljoner kronor beviljats fördelat på 90 ärenden.

Länsstyrelserna ska även redovisa andra väsentliga insatser utifrån målet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har under våren 2008 arbetat med att ta fram ett underlag för en regional strategi för klimat och energi. Arbetet har haft ett starkt fokus på energiomställning.

Länsstyrelsen har under år 2008 tagit fram följande kunskapsunderlag:

- ”Globala klimatförändringar och behovet av energiomställning” (*underlagsrapport inför kommande strategi för klimat och energi i Västerbottens län*)
- Energikartläggning (*Länsstyrelsen har i samarbete med åtta av länets kommuner initierat och genomfört en enkätundersökning inriktad på energi inom de tillståndspliktiga A- och B-anläggningar som Länsstyrelsen och kommunerna har tillsyn över enligt miljöbalken. Syftet med projektet har varit att få en översiktlig bild av hur energianvändningen och potentialen för energieffektivisering ser ut inom dessa verksamheter.*)
- ”Norrländ – klimatet förändras och förändrar” (*samarbete mellan Länsstyrelserna i Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Norrbotten och Västerbotten*)
- ”Affärsmöjligheter inom klimat- och energiområdet i norra Sverige” (*samarbete mellan Länsstyrelserna i Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Norrbotten och Västerbotten samt Sveriges Miljöteknikråd, SWENTEC*)
- ”Energismart & kretsloppsanpassat byggande i kallt klimat”
- ”Regional MaTs – miljöanpassade transportsystem (*i samarbete med Banverket, Vägverket och Länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens län*)
- ”Planeringsunderlag för vindkraftsutbyggnad” (*bl.a. vindkartering*)
- ”Hotet, utmaningen och möjligheterna” (*kortfattad folder om klimatförändringarna och dess inverkan på människor, miljö och ekonomi*)

Länsstyrelsen har under år 2008 arrangerat följande konferenser/seminarier och utbildningar:

- ”Habitat Contact Forum” (*samarbete mellan Miljödepartementet, SLU och Länsstyrelsen kring internationell konferens om klimatförändringar i Barentsregionen*)
- ”Klimat- och kretsloppsmart boende med helhetskvalité” (*samarbete mellan, Länsstyrelsen, Umeå kommun och Byggsektorns lokala kretsloppsråd*)
- ”Norrländ i Europa och världen” med fokus på energi (*samarbete mellan Länsstyrelserna i Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Norrbotten och Västerbotten*)
- ”Plan- och bostadsmöte” (*nationell konferens i samarbete med Boverket*)
- ”BBR-dag” (*samarbete mellan Boverket och Länsstyrelsen kring Boverkets bygg-regler. Utbildningen vände sig till kommuner och byggbranschen i norra Sverige*)

Länsstyrelsen har under år 2008 deltagit i följande externa samverkansgrupper:

- Norra Sveriges regionala nätverk för energi, klimat och miljö (*samarbete mellan offentliga aktörer från Norr- och Västerbotten kring informations- och kunskapsutbyte med fokus på EU-arenan*)
- Tjänstemannagrupp för Europaforum Norr (*en mötesplats för politiker med syftet att öka kunskapen och medvetenheten om Europapolitiken i de politiska organen i de fyra nordligaste länen samt att påverka denna i de delar den berör norra Sverige*)
- Samverkansgrupp för energieffektivt byggande (*samarbete mellan Umeå kommun och Länsstyrelsen*)
- ”Energicentrum Röbbäck” (*ett nätverk med ett 50-tal aktörer från näringsliv, myndigheter, SLU och Umeå universitet*)
- ”Tematiskt myndighetsarbete inom cleantech, miljöteknik och förnybar energi” (*Förutom Länsstyrelsen i Västerbottens län deltar även Länsstyrelsen i Norrbottens län, Region Västerbotten, Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Energimyndigheten, VINNOVA, Innovationsbron, Sveriges Miljöteknikråd (SWENTEC), Invest in Sweden (ISA) och Nutek.*)

LÄNSSTYRELSEN I VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Syftet är tydliggöra statens gemensamma roll och att utveckla samverkansformer mellan myndigheter och mellan myndigheter och regionala/lokala aktörer.)

- ”Grönare näringsliv” (*Länsstyrelsen deltar tillsammans med andra myndigheter, forskning och företag i ett delprojekt som handlar om regional framsyn på temat ”Marknadsplats för gröna varor och tjänster i Norr- och Västerbotten”*)
- Tjänstemannagrupp för Samhällsplanering och boende (*samarbete mellan Region Västerbotten, länets kommuner och Länsstyrelsen*)
- Referensgrupp för projektet ”Clim-ATIC” (*ett internationellt samarbete kring behov av anpassning av samhällsbyggnaden som en följd av ett förändrat klimat*)

Länsstyrelsen har informerat, administrerat och beslutat om följande energibidrag för att främja energiomställningen i bostäder och lokaler:

- Konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus (SFS 2005:1255)
- Konvertering till förnybara energikällor och energieffektivisering i offentliga lokaler (SFS 2005:205)
- Installation av solfångare i bostäder och lokaler (SFS 2000:587)
- Byten till energifönster samt installation av biobränsleanordning i småhus (SFS 2006:1587)

Länsstyrelsen har under år 2008 finansierat följande projekt:

- ”Vindkraft i Kvarken” (*syftar till etablering av havsbaserad vindkraft*)
- ”Gröna gruvor” (*syftar till ökad andel vindenergi vid gruvsdrift och i lokalsamhällen*)
- ”Bioenergigårdar i ett nytt landskap” (*syftar till att producera mera biobränsleråvara*)
- ”Ökat utnyttjande av skoglig biomassa” (*internationellt samarbete mellan Sverige och Finland*)
- ”Invest in Västerbotten” (*där Länsstyrelsen tillsammans med ISA, Region Skåne, Business Region Göteborg och Stockholm Business Arena driver projektet Cleantech i syfte att attrahera utländska investeringar och företagsetableringar inom miljö-, energi- och klimatområdet*)

Verksamhetsgren EU-stöd

Tabell 3.1 - Kostnader för Strukturfondsadministration (tkr)	Ramanslag (32:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
- beredningssekretariat	2 653	1 092	4,8
- förvaltningsmyndighet	1 694	2 454	3,8
- utbetalande myndighet	2 702	101	3,8
- urvalskontroll	94	257	0,0

Kommentar Tabell 3.1

Ramanslagets kostnader för strukturfondsadministrationen har minskat med 4 181 tkr jämfört med år 2007, vilket huvudsakligen beror på avslutet av Mål1, Kvarken-Mittskandia och gamla Norra Periferin. Övrig finansiering har ökat med 2 171 tkr sedan år 2007, mestadels beroende på ändrad redovisningsprincip. Antalet årsarbetskrafter har minskat med knappt 6 sedan föregående år, ett resultat av de avslutade strukturfondsprogrammen.

Tabell 3.2 - länsfakta inom EU-stöd Utbetalade bidrag, summa (tkr)	2008	2007	2006
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut ^{Not 1}	68 355	97 758	64 900
<i>varav</i> Artikel 33 (inom mål 1-området)			
Bidrag, vilka länsstyrelsen inte fattar beslut om, men betalar ut			
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Jordbruksverket har gjort utbetalningen	327 745	313 955	289 219
<i>varav</i> Mål 1			
<i>varav</i> Leader +			
<i>varav</i> miljöersättningar	78 128	76 878	80 530
<i>varav</i> kompensationsbidrag	68 003	68 646	66 563
<i>varav</i> startstöd (Mål 1)	1 100	1 895	2 100
<i>varav</i> investeringsstöd (Mål 1)	14 653	29 920	21 041
<i>varav</i> investeringsstöd landsbygdsfonden	15 660		
<i>varav</i> gårdsstöd	137 270	131 332	108 274

^{Not 1} I ÅR 2007 angavs ” Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut” till 4 096 tkr (2006) och 5 286 tkr (2007). Dessa siffror är korrigerade med anledning av utbetalningar inom strukturfondsprogrammen Kvarken MittSkandia och Norra Periferin.

Kommentar Tabell 3.2

Investeringsstödet inom Mål 1 har slututbetalats under 2008. Det ersätts successivt av investeringsstöd ur landsbygdsprogrammet.

Mål 1: Länsstyrelserna ska i egenskap av förvaltningsmyndighet, beslutsmyndighet, utbetalande myndighet, beredningssekretariat och inom övrig handläggning säkerställa en effektiv handläggning av EU-stöden samt ett smidigt och korrekt avslutsarbete för programperioden 2000–2006.

Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ska redovisa
- *hur arbetet med att avsluta programperioden 2000–2006 genomförs, samt*

Avslutningsarbetet under 2008 för Kvarken-Mittskandia och Norra Periferin innebar att slutföra alla utbetalningar till projekt som pågått samt att göra slutredovisning på TA-kontot. Båda programmen har deltagit vid EU-kommissionens simuleringar av programmets avslut och där fått en indikation om att deras ekonomiska utfall ligger bra till i förhållande till den uppsatta budgeten.

- *de fall där finansiella korrigeringar/skadestånd enligt artikel 39 i Rådets förordning (EG) nr 1260/99 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna förekommer.*

Inget fall av finansiella korrigeringar/skadestånd finns att redovisa.

Mål 2: Länsstyrelserna ska i egenskap av programansvarig för de territoriella programmen verka för att programmets genomförande sker i ökad samverkan med länens övriga regionala tillväxtarbete.

Länsstyrelserna ska redovisa
- *måluppfyllelse,*
- *vilka aktiviteter som har vidtagits, samt*
- *eventuella hinder för måluppfyllelse.*

I syfte att verka för att de territoriella programmen ska genomföras i ökad samverkan med länets regionala tillväxtarbete har programadministrationen för Norra Periferin och Botnia-Atlantica deltagit i diskussioner kring och lämnat synpunkter på föreslagna justeringar i Västerbottens regionala tillväxtprogram.

Dessutom har de förvaltande myndigheterna fört diskussioner med Regionförbundet i Västerbotten som ansvarar för tillväxtprogrammet. Där kom man överens om att länets regionala samsynsgrupp¹ ska få information om vilka projekt som beslutas i båda Interregprogrammen. I vissa fall kan samsynsgruppen även komma med synpunkter till ledamöter i programmets styrkommittéer om vilka projekt som bör prioriteras. I vissa andra regioner som ingår i Botnia-Atlantica sker en liknande process inför programmets styrkommittémöten. I Norra Periferin finns rutiner som säkerställer att regionala representanter alltid deltar vid bedömningar av projektansökningar, vilket ökar möjligheten till samordning med länets övriga regionala tillväxtarbete.

Programadministrationerna för Botnia-Atlantica och Norra Periferin kan däremot inte (och har inte intention att) delta vid alla programområdets projektprioriteringar och heller inte i alla regioners respektive utvecklings-/tillväxtarbete då programmen sträcker sig över några regioner i flera länder.

¹ Samsynsgruppens uppgift är att vara rådgivande vid prioriteringar av ansökningar inom olika EU-program.

Verksamhetsgren Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning

Tabell 3.3 - länsfakta inom trafikområdet	2008-12-31	2007-12-31	2006-12-31
Antal fordon i trafik (enligt bilregistret)	237 190	231 474	227 795
Antal körkortsinnehavare	175 056	174 315	173 114
Antal innehavare av taxiförarlegitimation	2 786	2 725	2 613
Antal taxitillstånd	130	144	145
Antal busstillstånd	59	60	61
Antal godstillstånd	601	597	616

Kommentar Tabell 3.3

Infrastruktursatsning på Botniabanan samt nya bostadsområden kring Umeå påverkar positivt. Antalet taxiförarlegitimationer har ökat något. Fortfarande råder dock brist på taxiförare i Umeå/Skellefteå. Taxitillstånden har minskat men ant. bilar ökat vilket tyder på sammanslagning till större företag. Busstillstånden oförändrat men ökning av ant. bussar. Godstillstånd har en svag ökning liksom antalet lastbilar

Tabell 3.4 – länsfakta inom trafikområdet						
Ärendetyp (avser endast de ärenden som finansieras via Vägverket)	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnader, tkr (inkl. OH)	Netto, tkr	Kostnad per ärende	
					inkl. OH	exkl. OH
Taxiförarlegitimation, 244	148	97	128	-31	865:-	581:-
Körkortstillstånd i annat fall, 25100, 25101	5 507	1 016	1 542	-526	280:-	211:-
Körkortstillstånd efter återkallelse, 25102	336	536	385	151	1 146:-	864:-
Förlängning enl. 3 kap. 12 § kkl (1998:488), 2513	1 012	338	386	-48	381:-	272:-
Utbyte av utländska körkort, 2512	97	54	19	35	196:-	134:-
Summa	7 100	2 041	2460	-419		

Kommentar Tabell 3.4

I jämförelse med föregående år redovisar vi generellt högre kostnader och nettoresultatet är även lägre än föregående år. Orsakerna till detta går främst att hänvisa till de extrakostnader som är relaterade till de gemensamma E – och telefoniprojekten. Driftkostnader är något högre 2008 jämfört med tidigare år. Ökningen är relaterad till ett förändrat arbetssätt där handläggare från Länsstyrelsen jobbat mer aktivt med att informera olika grupper om vad som gäller för körkortstillstånd - och återkallelser. Intäkterna har även ökat som ett resultat av att avgifterna från de sökande betalas till Länsstyrelsen istället för till Vägverket samt att avgifterna höjdes något inför 2008.

Försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnade r tkr (inkl. OH)	Netto, tkr	Kostnad per ärende	
					inkl. OH	exkl. OH
Sökande (25311)	17	20	16	4	888:-	588:-
Deltagande (25312)	51	125	49	76	961:-	654:-
Summa	68	145	65	80		

Kommentar Tabell 3.5

Antalet sökande har minskat med 10 personer jämfört med 2007. Det är svårt att hitta någon särskild orsak till minskningen, men en tänkbar faktor kan vara den rådande situationen på arbetsmarknaden. Antalet deltagare har också blivit något färre under 2008 jämfört med 2007. I det totala antalet deltagare ingår även 34 personer som ansökte om deltagande 2007 och 2006.

Prövning av ansökan om handledarskap	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnader tkr (inkl. OH)	Netto, tkr	Kostnad per ärende	
					inkl. OH	exkl. OH
Prövning av ansökan om handledarskap, 2511	5 828	1 021	678	343	116:-	83:-
varav bifall	5 620					
varav avslag, avvisningar m.m.	208					

Kommentar Tabell 3.6

Intäktsökningen är kopplad till avgiftshöjningen från 2008-01-01. Kostandsökningen i förhållande till 2007 är kopplad till att funktionen har anställt ytterligare personal som arbetar med uppgifterna. Under 2007 var det en person som ansvarade för området, men under 2008 har det periodvis varit tre personer som arbetat med uppgifterna i syfte att underlätta övertagandet av arbetsuppgifterna i samband med en pensionsavgång.

Bidrag för vilka länsstyrelsen har fattat beslut, men där annan myndighet har gjort utbetalningen (tkr)	2008	2007	2006
Boverket: Engångsbidrag	92 654	75 500	36 086
Boverket: Periodiska bidrag totalt	24 975	32 064	56 556
Totalt	117 629	107 564	92 642
<i>varav Boverket: Nyutbet. periodiska bidrag respektive år</i>	<i>4 207</i>	<i>1 049</i>	<i>10 685</i>

Kommentar Tabell 3.7

Ökning av engångsbidrag är främst kopplad till den kommunala utbyggnaden av fjärrvärme. Troligtvis kommer andelen engångsbidrag att minska under kommande år pga. att kommunerna börjar ha tillräckligt många fastigheter med fjärrvärme. De periodiska bidragen handlar om räntebidrag. Räntebidragen kommer successivt att minska för att vara helt borta år 2011.

Genomsnittlig genomloppstid för första beslutet	2008	2007	2006
Kompleta			
Nybeviljade bidrag för ny- och ombyggnader enl. 1993 års regelsystem (dgr)	0	11	35
Andel ärenden med genomloppstid > 60 kalenderdagar (%)	0	0	20
Nybeviljade investeringsbidrag till hyresbostäder (dgr)	0	0	78
Andel ärenden med genomloppstid > 60 kalenderdagar (%)	0	1	50
Nybeviljade investeringsstimulans till hyres-/studentbostäder (dgr)	0	8	43
Andel ärenden med genomloppstid > 60 kalenderdagar (%)	0	1	25

Kommentar Tabell 3.8

Bidraget till ny – och ombyggnader är borttaget, därav vårt nollresultat.

Beslut om stöd (antal första beslut)	2008	2007	2006
Reguljära stöd			
Räntebidrag nybyggnad, 1993 års regelsystem	0	8	17
Räntebidrag ombyggnad, 1993 års regelsystem	0	6	12
Radonbidrag egnahem	79	60	33
Tillfälliga stöd			
Konvertering från direktverkande elvärme	279	739	1 088
Konvertering från oljevärme	0	103	375
Bidrag till solvärme	90	72	45
Investeringsstimulans till studentbostäder	0	0	1
Solvärme till kommersiella lokaler	1	0	0
Investeringsbidrag till hyresbostäder	0	0	15
Investeringsstimulans till hyresbostäder	0	8	16
Stöd för energieffektivisering m.m. (OFFROT)	44	80	160
Investeringsstöd äldreboende	4	3	
Stöd för installation av energieffektiva fönster och biobränsleeldade uppvärmningssystem i småhus	238	395	
Övriga beslut			
Beslut om omprövning	16	388	261
Beslut om avslag/avskrivning	114	132	155
Beslut om återkallande	38	35	6
Beslut om utbetalning	1340	1 599	574
Beslut om omprövning efter utbetalning	25	8	13

Kommentar Tabell 3.9

Radonbidragen har ökat med 19 ärenden eller 31 procent från föregående år. Sannolikt är ökningen till del kopplad till den förändrade arbetsmetod som funktionen använder sig av för att informera om aktuella bidrag. Länsstyrelsen har vid kommunbesök delat ut aktuellt radonläge, beskrivet på en karta, och samtidigt informerat om vilka stöd som finns tillgängliga för att hantera radonproblematiken.

Bidrag till konvertering från direktverkande elvärme minskade som ett resultat av att kommunerna börjar ha tillräcklig stor utbyggnad av fjärrvärme. Stödet kommer fortsättningsvis att finnas kvar men vi bör räkna med ett minskat antal ärenden under 2009.

Stödet för konvertering från olja är borttaget därav nollresultatet.

Bidrag till solvärme är ökande och kommer sannolikt att öka ytterligare under kommande år. Stödet till installation av energieffektiva fönster har minskat från föregående år vilket är kopplat till att pengarna för ändamålet var slut i mars 2008. Regeringen har tillfört extra medel för åtgärden vilket innebär att andelen fönsterärenden 2009 sannolikt kommer att vara i nivå med 2008.

Avgifter m.m. resultatområde/ärendegrupp	Ingående balans	Utgående balans	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnader, tkr (inkl. OH)	Netto, tkr
Ärenden enl. stiftelseförordningen, 206	9	9				
- tillsyn			104	55	88:-	-33
- registrering			38	88	58:-	30
Ärenden enl. förordning om bevakningsföretag, 212	26	11	141	42	69:-	-27
Kameraövervakning, 211	7	13	60	121	136:-	-15
Pantbanksärenden, 2051	0	0	1	4*	1:-	3
Lönegarantiärenden, 207	101	112	54	227	188:-	39

Kommentar Tabell 3.10

Under året har tillsynsansvaret varit prioriterade områden dock är inte ambitionsökningen synlig i årsredovisningen pga. att viss tillsyn har samordnats med andra tillsynsuppdrag som inte är redovisade i tabellen. Länsstyrelsen har genomfört tillsyn av länets samtliga överförmyndare och i samband med denna tillsyn har även tillsyn av kameraövervakningen skett.

Under kommande år gör vi bedömningen att tillsynsaktiviteterna kommer att nedgå något till förmån för aktiviteter kopplade till EP- valet och kompetensöverföring inför kommande pensionsavgång 2011.

Tabell 3.11 - Prövning enligt plan- och bygglagen (PBL)										
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Del av sakområde	Ingående balans 08-01-01	Antal inkomna/initierade ärenden under 2008	Antal beslutade ärenden under 2008	varav upphävda beslut enligt PBL 12:3	Utgående balans 08-12-31 (F=B+C-D)	Antal överklagade ärenden under 2008	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans	varav antal ändrade	Genomsnittlig genomströmningstid (dagar) ¹	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
Prövning av kommunens beslut enligt PBL 12:1 (402)	8	84	91 ²	1	1				27	0
Överklagande av beslut om detaljplan och områdesbestämmelser enl. PBL (403)	6	31 ³	29		8	7	5	1	29	0
Överklagande av beslut om bygglov och förhandsbesked enl. PBL (403)	9	109 ⁴	96		22	23	23	2	48	0

¹ Med genomsnittlig genomströmningstid avses tid från inkommen/initierat till beslutat ärende.

Kommentar Tabell 3.11

² Av de detaljplaner som antogs under 2008 tog länsstyrelsen in 6 st för prövning. (1 st upphävd)

³ En detaljplan kan överklagas av flera. Antalet överklagade detaljplaner under året var 16 st.

⁴ Ett bygglov/förhandsbesked kan överklagas av flera. Antalet till länsstyrelsen överklagade bygglov/förhandsbesked var 74.

Mål 1 Avgifter som tas ut enligt förordningen (2001:652) om avgifter inom vägtrafikområdet får öka med högst nettoprisindex (NPI).

Redovisa avgift per ärende jämfört med NPI.

Se Länsstyrelsens kommentarer till tabellerna 3.4 och 3.6.

Övriga mål och återrapporteringskrav

Mål (Barentssamarbetet) Länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län ska arbeta för att stärka Barentssamarbetet

Återrapporteringskrav

Från det under utgiftsområde 5 upptagna anslaget 5:11 Samarbete inom Östersjöregionen, av 4 respektive 5 finansieras länsstyrelsernas i Norrbottens och Västerbottens län Barentssamarbete. Länsstyrelserna ska redovisa dels sitt eget deltagande i Barentssamarbetet, dels de insatser som länsstyrelserna gjort för att stödja andra aktörers deltagande i Barentssamarbetet. Kostnader och finansiering för verksamheten ska särredovisas med en uppdelning på insatsernas huvudsakliga inriktning.

Länsstyrelsen Västerbotten har utpekats som ansvarig myndighet tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten för Barents regionala råd. Under verksamhetsåret 2008 har Länsstyrelsen beviljats 1 400 000 kr för att utföra detta arbete. Under 2008 har pengarna använts till eget och andra länsaktörers deltagande och till att ta fram konkreta projekt. En detaljerad ekonomisk redovisning av genomförd verksamhet sker i särskild ordning.

Arbetet har delats in i fyra huvudsakliga områden

- Deltagande i Barents regionråd och Barents regionkommitté
- Möjliggöra deltagande i de regionala arbetsgrupperna
- Projektstöd till framtagande av projekt samt stöd till övriga aktörer i länet
- Informationsinsatser samt bevakning av Östersjöfrågor

Barents Regionråd hade två möten under 2008: i Kuusamo 29 maj och i Umeå 19 november.

Barents Regionkommitté hade fyra möten: i Kaajani 14 februari, i Kuusamo 28 maj, i Kirkenes 24-25 september och i Umeå 18 november

Under 2008 har ett nytt Barentsprogram för åren 2007-2013 utarbetats. Det är det sjätte i ordningen och är en handlingsplan för de olika regionala delområdena. Tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten har vi aktivt deltagit i ta fram programmet.

Länsstyrelsen har på uppdrag av Regionkommittén varit huvudansvarig för att utarbeta ett förslag till ett gemensamt projekt för Barentsregionen. Till vår hjälp utsågs en arbetsgrupp med en representant från varje land. I början av året presenterades ett första förslag och arbetet att ta fram en projektansökan inom ramen för Östersjöprogrammet dvs. Interreg 4 B BSR påbörjades. Projektet går under arbetsnamnet Barents 2010 Plus.

Under arbetet med ansökan hölls en rad möten med arbetsgruppen. Dessutom har landsmöten med regionerna och andra regionala intressenter i Norge och Ryssland genomförts under året. Barents 2010 Plus blir därför ett viktigt instrument för att förverkliga intentionerna i Barents handlingsprogram, framför allt inom områdena miljö/klimat, mänskliga resurser och ekonomiskt samarbete. Samtliga regioner i Barents har förbundit sig att stödja projektet finansiellt.

I januari 2008 etablerades ett gemensamt Internationellt Barentssekretariat, IBS, som ett viktigt stöd för samarbetet. Länsstyrelsen har fortlöpande kontakter med sekretariatet med ambitionen att utveckla arbetsformer och informationsutbyte mellan det regionala Barentsarbetet och IBS.

För närvarande finns fyra regionala arbetsgrupper inom områdena miljö, kommunikationer, ungdomsfrågor respektive ekonomiskt samarbete. Länsstyrelsen har fortlöpande kontakt med de svenska representanterna i arbetsgrupperna för att vid behov föra fram frågor till behandling i Regionrådet och Regionkommittén.

I den regionala arbetsgruppen är Västerbotten för närvarande vice ordförande och vi deltar aktivt för att genomföra det regionala ungdomsprogrammet. Västerbotten är även representerat i Barents regionala ungdomsråd, BRYC som består av en representant från varje region samt en representant för ursprungsbefolkningarna. Enligt beslut i Barents regionala råd ges stöd varje år för att möjliggöra ungdomarnas deltagande.

Inom miljöområdet planerade och genomförde Länsstyrelsen det femte Habitat Contact forum i Umeå 15-16 oktober. Där samlades en mängd experter inom olika områden för att diskutera miljöproblem i Barentsregionen.

Utöver medverkan i de regionala arbetsgrupperna deltar Länsstyrelsen även i de gemensamma (nationella/regionala) arbetsgruppernas verksamhet inom områdena miljö/energi, hälsa och sociala frågor, forskning, utbildning och kultur. På ryskt initiativ har ytterligare en gemensam arbetsgrupp tillkommit för turismsamarbete. Länsstyrelsen har utsett en representant till arbetsgruppen.

Stödet till bilateralt och multilateralt projektsamarbete är av stor betydelse för det mellanfolkliga samarbetet och i många fall helt avgörande för västerbottniska aktörers deltagande i Barentssamarbetet. Näringslivs- och ungdomsfrågor är särskilt prioriterade områden.

Länsstyrelsen har under 2008 medverkat och deltagit i olika nätverksträffar och seminarier där Barentssamarbetet har behandlats, bl.a. Föreningen Nordens Barentsseminarier och Barents Framtidsseminarium i Uleåborg. Vi har informerat under ett Rysslandsseminarium arrangerat av Olof Palmes internationella center för informationsutbyte mellan myndigheter och organisationer i länet.

Genom att bevaka och medverka vid möten och konsultationer under året har Länsstyrelsen aktivt påverkat den kommande Östersjöstrategi som är under framtagande. Inom ramen för det regionala Barentssamarbetet har vi även gjort ett gemensamt ställningstagande som lämnats in till EU-kommissionen.

Länsstyrelsens representant har deltagit som en av de svenska deltagarna i referensgruppen för NSPA, Northern Sparsley Populated Areas och där särskilt lyft fram Barentsregionen och dess betydelse i Östersjösammanhang.

Utöver strategiarbetet har vi även varit drivande part i att ta fram ett Interregprojekt inom ramen för Östersjöprogrammet vilket nämnts tidigare.

Bilateralt samarbete Västerbotten- Karelen

Hösten 1994 undertecknades ett vänlänsavtal med ryska republiken Karelen. Samarbetet är ett led i Västerbottens strategi för att utveckla de öst/västliga förbindelserna och en tvärförbindelse från Mo i Rana, över Kvarken och Finland till ryska Karelen. Länsstyrelsen och Västerbottens läns landsting ansvarar numera gemensamt för Västerbottens läns samarbete med Karelen.

Länsstyrelsen agerar som sekretariat för de officiella kontakterna kring vänlänsavtalet.

Sedan 1998 finns ett kontor (Swedish Karelian Information and Business Centre) etablerat i

Petrosavodsk som bl.a. samordnar aktiviteter mellan Västerbottens län och Karelska republiken.

I april 2008 genomfördes konferensen Swedish business in Karelia tillsammans med länsadministrationen i Karelen. En delegation med representanter från bland annat näringsliv och organisationer deltog.

Inom energi- och infrastrukturområdet togs en projektansökan fram inom Mål 2 Industriell samverkan – Övre norrland/Karelen/Murmansk inom området förnybar energi och energieffektivisering.

Inom kulturområdet och folk till folksamarbetet har ett flertal samarbetsprojekt genomförts under 2008. Västerbotten deltog med en delegation på kulturministermötet i Arkhangelsk. Utöver detta har vi beviljat stöd till en rad länsprojekt för ökat kultur- och ungdomsutbyte.

På det sociala området har möjligheterna att starta ett projekt om socialt företagande undersökts och inledande möten har genomförts. Vidare har vi undersökt möjligheterna att ta fram ett nytt projekt med inriktning på folkhälsa.

Mål: (Samhällets krisberedskap)

Målet är att minska risken för och konsekvenserna av allvarliga störningar, kriser samt olyckor. Skulle en sådan händelse inträffa ska kvinnors, mäns och barns liv, personliga säkerhet och hälsa tryggas samt skador på egendom eller i miljö hindras eller begränsas. Målet är dessutom att medverka till att minska lidande och skadeverkningar av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder.

Verksamhetsområde Krisledningsförmåga

Målet är att myndigheter och aktörer ska ha en god förmåga att vid allvarliga störningar och kriser leda och fatta beslut inom eget ansvars- och verksamhetsområde samt sprida snabb, korrekt och tillförlitlig information. Vid behov ska berörda aktörer också kunna medverka i samordning och koordinering av åtgärder samt samverka med andra.

Verksamhetsområde Operativ förmåga

Målet är att aktörer med operativt ansvar vid en kris eller olycka ska ha en god förmåga att snarast påbörja åtgärder för att hantera, eller medverka i hanteringen av, allvarliga störningar och kriser och att genomföra de åtgärder som krävs för att avhjälpa och lindra effekterna av det inträffade. Förmåga ska också finnas att kunna samarbeta med och ge stöd till operativa aktörer och andra länder.

Verksamhetsområde Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar

Målet är att säkerställa en robusthet i samhällsviktig verksamhet för att kunna motstå och hantera såväl olyckor som allvarliga händelser och störningar i samhället.

Redovisas separat till regeringen (Finansdepartementet) 14 november 2008

Rapport: ”Regional risk- och sårbarhetsanalys för Västerbottens län 2008 ”

Dnr: 451-14321-2008.

Redovisas separat till Krisberedskapsmyndigheten 14 november 2008

Rapport: ”Remiss om förmågebedömning”

Dnr: 451-9161-2008.

Länsstyrelsen har sammanställt en förmågebedömning och en regional risk- och sårbarhetsanalys. Förmågebedömningen har redovisats till Krisberedskapsmyndigheten och den regionala risk- och sårbarhetsanalysen har redovisats till regeringen med kopia till Krisberedskapsmyndigheten den 14 november 2008.

Organisationsstyrning inom Politikområde Regional samhällsorganisation

Åtterrapporering 1

Länsstyrelserna ska redovisa

- *hur länsstyrelserna har bidragit till att andelen kvinnor på ledande befattningar ökar,*

Vi har definierat ledande befattningar som i första hand befattningar med arbetsledande uppgifter. Det har varit en medveten strategi att få en jämn fördelning kvinnor/män på dessa befattningar. Strategin finns uttryckt i vår chefpolicy.

Länsstyrelsen Västerbotten har en sammansättning på ledande befattningar som är väl balanserad avseende kvinnor och män. Ledningen består av två personer som regeringen tillsätter, landshövdingen som är kvinna och länsrådet som är man. Nivån närmast under ledningen är fyra avdelningar där avdelningscheferna är två kvinnor och två män. Slutligen har vi funktionsnivån med totalt 17 chefer varav 11 är kvinnor. En av avdelningar har en mellannivå med byråchefer som båda är män.

Länsstyrelsens ledning har till stöd ett "ledningsråd" med åtta medlemmar varav fem är kvinnor.

- *framgångsfaktorer i detta arbete, samt*

En viktig framgångsfaktor är kunskap om betydelsen av blandade ledningsgrupper och chefskollektiv. En annan är att ge bra förutsättningar och utrymme för chefer att göra ett bra jobb. Vi har haft ambitionen att begränsa "ledningsspannen" till max 20 personer vilket gör det möjligt för chefer att klara sitt ledarskap som förutom verksamhet och ekonomi också handlar om personalfrågor. För avdelningschefer innebär den direkta ledningen också ett begränsat antal funktionschefer.

En annan framgångsfaktor är också att ge stöd till chefer i form av utbildning och mentorskap. Vi har under de senaste åren genomfört ett antal utbildningar, bland annat i lönepolitik, arbetsmiljö och diskrimineringsfrågor. Idag deltar två chefer (en kvinna och en man) i det länsstyrelsegemensamma chefsutbildningsprogrammet.

Flera av våra chefer har minderåriga barn, och vi har inte krav på heltidsarbete för chefer och har också periodvis chefer som nyttjar möjligheten för småbarnsföräldrar att minska sin arbetstid.

Slutligen har vi tidsbegränsade förordnanden på samtliga chefsuppdrag vilket ger möjlighet att utan löneförlust för funktions- och byråchefer avsluta sitt uppdrag efter förordnandetiden.

- *svårigheter och eventuella hinder.*

De eventuella svårigheter som cheferna förmedlar är att hålla balansen mellan egna handläggande uppgifter och de uppgifter som är knutna till chefsuppdraget. Vi rekryterar flertalet chefer internt vilket innebär att man bär med sig handläggning och förutsätts också handlägga ärenden parallellt med chefskapet. Chefsuppdraget i sig innehåller allt mer administrativa uppgifter, nu senast hantering och attest av källrapportering av uppgifter som rör tidsdisponering för medarbetare.

Återrapportering 2

Länsstyrelserna ska redovisa

- hur länsstyrelserna har bidragit till att den etniska och kulturella mångfalden bland de anställda ökar på alla nivåer,

Vi genomför ingen kvantitativ mätning av mångfalden på myndigheten i form av antalet personer med annan etnisk eller kulturell bakgrund, dock kan vi göra skattningar om sammansättningen bland våra medarbetare. Här bedömer vi att den etniska mångfalden bland våra medarbetare har ökat till viss del under året.

Vid all platsannonsering har vi med texten *Länsstyrelsen arbetar för att vara en arbetsplats som är fri från all diskriminering*. Rekryteringsprocessen har under året granskats ytterligare utifrån reglerna i EDA.

Vår bedömning är vidare att arbetspraktikanter ofta har goda möjligheter till att senare få anställning vid myndigheten. Vi har därför löpande kontakt med Arbetsförmedlingen om att kunna ta mot praktikanter och vi är då öppna för att ta mot personer med annan etnisk eller kulturell bakgrund än svensk. Både goda erfarenheter och fortsatt öppenhet i dessa frågor gäller vid myndigheten.

Det är viktigt att visa sig som en ansvarstagande arbetsgivare och behålla attraktionskraft. Våra interna riktlinjer för mångfald betonar därför tydligt att diskriminering och trakasserier inte får förekomma. Riktlinjerna innehåller också en handlingsplan för att skapa goda förutsättningar för mångfald. Detta innebär att arbetstider, arbetsmiljö, ledigheter m.m. ska vara utformade så att hinder för mångfald undanröjs. Planen har också rutiner om trakasserier eller liknande handlingar ändå sker. Riktlinjerna revideras årligen av landshövdingen och fastställs med nya aktiviteter.

Vårt intranät har en särskild mångfaldssida som fungerar som en kunskapskälla för all personal. Här finns styrdokument, lagtexter, frågor & svar, aktuella händelser m.m.

- framgångsfaktorer i detta arbete, samt

Som nämnts ovan bedömer vi att den etniska mångfalden bland våra medarbetare har ökat under året. Vid höstens mätning av Nöjd-Medarbetar-Index så hade vi bra utfall på frågan om arbetsplatsen är fri från kränkningar och diskriminering. Vi har heller inga tecken på trakasserier i enskilda fall. Vår administrativa avdelning har haft en särskild utbildning om kränkande särbehandling under hösten.

- svårigheter och eventuella hinder.

Rekryteringen är den främsta vägen för oss att öka den etniska och kulturella mångfalden. En svårighet är att det sällan framkommer i en arbetsansökan om en person har annan kulturell bakgrund än svensk. Namnen är då den främsta indikationen på hur mångfalden ser ut bland de sökanden och vi får fortfarande in förhållandevis få ansökningar som tyder på en annan kulturell bakgrund.

En annan svårighet att öka den etniska och kulturella mångfalden vid rekrytering hör ihop med regelverket för statliga tjänstetillsättningar. För att anställas krävs sakliga grunder, där utbildning och erfarenhet är de främsta meriterna, och vi ser oftast att dessa krav inte räcker till bland de fåtal sökande vi har med annan etnisk bakgrund. Tillsammans med denna svårighet saknas också möjligheten till positiv särbehandling i den grad som är tillåten i jämställdhetssyfte. Slutligen har vi också varit i kontakt med DO angående tips på bredare annonsering. Det finns ingen samordnande invandrartidning att annonsera i, endast i enskilda förbund och

organisationer. Vi har därför valt att inte favorisera någon separat tidning, varav annonsering också fortsättningsvis skett allmänt via bl.a. anslagstavlan i entrén.

Återrapportering 3

Länsstyrelserna ska med utgångspunkt från gällande handlingsplan för jämställdhetsintegrering redovisa

- genomförda insatser,

Särskilt sakkunnig i jämställdhet finns med i ledningsråd vilket stärker jämställdhetsfrågornas koppling till ledningen. Kontinuerlig återrapportering görs kring Handlingsplan och andra aktiviteter inom jämställdhetsområdet. Detta sker framförallt vid tertialuppföljningarna, den årliga verksamhetsplaneringen samt i budgetunderlag.

Handlingsplan för jämställdhetsintegrering har reviderats under året. För att få en uppfattning om planens genomslag och funktion som förändringsverktyg har vi genomfört en enklare enkät. Avdelningschefer samt funktionschefer vid Länsstyrelsen har besvarat frågorna. Själva planen är legitimitetsskapande men det råder osäkerhet om vad målen betyder och hur de olika sakområdena ska verkställa dem. Det som i huvudsak efterfrågades var metodstöd direkt kopplat till den egna verksamheten. Dessutom önskades tydligare feedback från länsledningen om hur jämställdhetsfrågor prioriteras. Ett antal insatser har genomförts mot bakgrund av enkätsvaren och analys av dem.

En riktad insats har genomförts för en funktion inom Naturbyrån och dialog har förts med byrådirektör och samtliga funktionschefer. Några sakområden som Samhällsplanering och Kulturmiljö har arbetat för att ta fram lämplig metod för det egna jämställdhetsarbetet och särskilt sakkunnig har varit behjälplig i val av metod samt anpassning av densamma. I huvudsak har arbetet skett via faktiska ärenden som fungerat som konkreta ”case”. Särskilt sakkunnig finns också med i arbetet med bostadsmarknadsenkäten som bland annat inkluderar kommunbesök tillsammans med kollegor från olika verksamheter.

Vi gjorde en riktad insats i jämställt språk vid en avdelning inom Länsstyrelsen där man kommunicerar mycket utåt och språkbehandlingen därför är särskilt betydelsefull. Sammanfattningsvis har flera funktioner efterlyst sådant vardagsnära metodstöd.

Förutom riktade insatser som dels initierats av särskilt sakkunnig, dels av de olika verksamheterna så har mer allmänna informationer erbjudits alla anställda. Föreläsningar om Härskar- och främjartekniker har genomförts liksom information om aktuella jämställdhetsfrågor.

Särskilt sakkunnig har också medverkat i introduktionsutbildning för nyanställda för att informera om handlingsplanen. Hon har under året funnits med i arbetet med inrättande av HUT-sekretariat. Detta Hållbarhetssekretariat syftar bl.a till att skapa en tvärssektoriell arena för att bredda perspektiven inom länsstyrelsens olika verksamhetsgrenar.

Som ett led i arbetet med jämställdhetsintegrering bistår särskilt sakkunnig med synpunkter på remisser med mera, t ex gällande Regional systemanalys, integrationsfrågor och frågor kring Landsbygdsprogrammet. Jämställdhet är en av verksamheterna som ingått i den HKB som gjort under året. Webbplatsen för jämställdhet har setts över och gjorts mer överskådlig och uppdaterad.

- *uppnådda resultat, samt*

Den reviderade handlingsplanen är ett resultat av genomförd enkät. Enkätsvaren gav en bild av vilka goda resultat som uppnåtts men även inom vilka områden där arbetet måste stärkas. Flera funktioner har tillsammans med särskilt sakkunnig tagit steg framåt efter att ha identifierat utvecklingsområden med hjälp av enkätfrågorna. Naturbyrån, fältfunktionen, samhällsplanering och kulturmiljö har genomfört strategiska aktiviteter för att komma framåt i jämställdhetsarbetet. Detta har resulterat i att några av nämnda verksamheter nu har en strategi för det egna jämställdhetsarbetet som ligger i linje med planen.

- *eventuella svårigheter i arbetet.*

Kunskapsnivån är hög inom Länsstyrelsen men det är ett glapp mellan teoretisk förståelse och aktiva handlingar för jämställdhet. Särskilt ledningsnivåerna har ett ansvar som förebilder i sitt ledarskap utifrån jämställdhetsperspektiv. Jämställdhetsfrågor måste upplevas som prioriterade och efterfrågade, annars halkar de långt ner på dagordningen och integreras inte i det dagliga arbetet.

Återrapportering 4

Länsstyrelserna ska redovisa vilka insatser som har gjorts för att säkerställa att relevant personal som arbetar med barn eller vars arbete har konsekvenser för barn får utbildning och kompetensutveckling som är anpassad till arbetsuppgifterna och som säkerställer kunskap om barns rättigheter och synliggör barns behov och förutsättningar. Av redovisningen ska särskilt framgå på vilket sätt utbildningen kvalitetssäkras och hur kompetensen bibehålls över tid inom myndigheten.

Myndigheten har hittills identifierat två relevanta grupper med behov av kunskaper i fråga om barns rättigheter och behov:

Inom den sociala tillsynsverksamheten har under 2008 socialkonsulenter som arbetar med barnfrågor genomgått utbildning beträffande internationella adoptioner av barn. Inom ramen för det nationella barnuppdraget och dess nätverk förekommer en kontinuerlig process med kunskaps- och erfarenhetsöverföring mellan berörd personal i de olika länsstyrelserna.

Myndighetens särskilt sakkunniga i jämställdhetsfrågor genomgår nu, tillsammans med en projektanställd inom området, en universitetsutbildning på 7,5 högskolepoäng om mäns våld mot kvinnor och barn. Utbildningen behandlar bl. a barns utsatthet i samband med våld i nära relationer. Som ytterligare ett led i kompetensutvecklingen har personal inom jämställdhet och social tillsyn under året gjort studiebesök vid Centrum mot våld i Umeå som arbetar förebyggande och behandlande med våldsutsatta kvinnor och barn.

Under 2008 har Länsstyrelsen etablerat ett s k Hållbarhetssekretariat med uppgift att främja vårt tvärssektoriella arbete med ett perspektiv mot hållbar utveckling. Sekretariatet förväntas under 2009 kunna bidra till att underlätta fortsatt kompetensutveckling i frågor rörande barns rättigheter och behov.

Åtterrapporing 5

Länsstyrelserna ska redovisa vilka insatser som har gjorts för att säkerställa att relevant personal har goda kunskaper om de mänskliga rättigheterna. Länsstyrelserna ska därvid särskilt redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att genomföra myndighetens antidiskrimineringsstrategi. Under genomförandet av strategin ska samråd ske med Diskrimineringsombudsmannen, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Myndigheten för handikappolitisk samordning.

Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att genomföra den gemensamma antidiskrimineringsstrategi som länsstyrelserna tog fram under 2007. Under 2008 har början till ett mer långsiktigt arbete lagts upp.

Arbetet med att organisera en fungerande samverkan och ett strukturerat erfarenhetsutbyte mellan länsstyrelserna har varit en huvuduppgift under året. En kärngrupp bestående av sakkunniga från fem länsstyrelser (Jämtland, Östergötland, Västra Götaland, Stockholm och Skåne) koordinerar arbetet och fungerar som stöd. Varje länsstyrelse har en särskild kontaktperson för uppdraget, som ansvarar för att informera sina respektive organisationer, förankra beslut etc. Arbetet leds av Inger Eriksson, länsråd i Dalarnas län och ordförande i länsrådsgrupp 3, och förankring och beslut sker i länsrådsgruppen.

Under 2008 har ett enkelt analysredskap för att identifiera diskrimineringsrisker i handläggningen tagits fram och testats i ett tiotal ärendekategorier. Utifrån en checklista som togs fram av kärngruppen har respektive verksamhet analyserat risken för diskriminering. Samtliga länsstyrelsen har deltagit och varje ärendekategori har belysts av minst två länsstyrelser. Respektive länsstyrelse ansvarade för eventuell kompetensutveckling som behövdes för att genomföra analysen/kartläggningen på ett korrekt sätt.

Sammanfattningsvis visade denna analys att det kan finnas diskrimineringsrisker inom ramen för länsstyrelsens kärnverksamhet, både direkt i bemötande och information och indirekt genom de prioriteringar och satsningar som görs i verksamheten. I det fortsatta arbetet bör analyserna fördjupas och även andra redskap prövas. En bedömning är att till exempel JämStöd och HKB kan vara intressanta metoder i ett fortsatt arbete.

Under 2008 har två arbetsgrupper, en grupp med tre personalchefer och en grupp med tre informatörer, tillsatts. Deras uppdrag har varit att inventera det arbete som genomförts och pågå på länsstyrelserna inom antidiskrimineringsområdet, värdera detta och analysera bland annat vad som kan göras i samverkan mellan länsstyrelserna. Arbetet i dessa grupper pågår och resultatet av det kommer under 2009 att tas tillvara i arbetet med att formulera handlingsplan för antidiskrimineringsarbete.

Vidare har länsstyrelserna tillsammans med Handisam, Ombudsmännen och Delegationen för mänskliga rättigheter bildat en arbetsgrupp för samarbetet med att ta fram ett verksamhetsanpassat utbildningspaket för länsstyrelserna. Arbetsgruppen har tagit fram ett första idéförslag som bygger på resultat från en workshop med länsstyrelsernas kontaktpersoner 2007 och en uppföljning och fördjupning av denna under 2008. Inriktningen är att utbildningen ska vara både generell och anpassad specifikt för olika verksamhetsområden. Utbildningspaketet bör ha en inbyggd flexibilitet och anpassas till olika kunskaps- och ambitionsnivåer. Bedömningen är att det finns behov av utbildning på alla nivåer och inom alla verksamhetsområden. Det förslag till utbildningspaket som arbetsgruppen tagit fram under 2008 bygger på en rad moduler och har en inbyggd flexibilitet som tillåter att det används som en helhet alternativt i delar beroende på kunskaps- och ambitionsnivån i gruppen.

År 2009 kommer detta arbete inledningsvis att behöva stämmas av med DO inför den fortsatta planeringen.

Under 2008 har länsstyrelserna kommit överens om att under 2009 ta fram en gemensam handlingsplan mot diskriminering i stället för länsvisa. I detta arbete ska det kartläggnings- och analysarbete som gjorts och görs tas tillvara. Frågor som organisation, förvaltning och uppföljning kommer att behöva belysas ytterligare under 2009.

Länsstyrelsen Västerbotten har deltagit aktivt med analys av vårt tilldelade verksamhetsområde (Landsbygdsprogrammet), enligt den strategi som tagits fram av den centrala länsstyrelsegruppen.

Under året har vi slutfört en myndighetsövergripande aktivitet där ett antal kortfilmer ur serien Scener ur ett arbetsliv (framtagen av Rådet för Integration i Arbetslivet) har visats för all personal. Filmerna tog upp situationer där etnisk diskriminering/trakasserier i arbetslivet sker och en diskussion har därefter förts med alla över hur man bör agera i liknande situationer.

Vi har även haft en heldagsutbildning om funktionshinder för samtliga chefer, skyddsombud, personalhandläggare, säkerhetschef och lokalansvarig vid myndigheten.

Vår jämställdhetsdirektör och jämställdhetshandläggare deltog på MR-dagarna 13 – 14 november i Luleå för att inhämta ny kunskap kring MR-frågor kopplat till jämställdhet. Avsikten är att kunskaperna ska återföras till andra berörda på hemmaplan.

Tidigare har vi också haft en halvdagsutbildning om sexuell läggning för alla chefer, personalhandläggare och fackliga företrädare.

Vårt intranät har en särskild mångfaldssida som fungerar som en kunskapskälla för all personal. Här finns styrdokument, lagtexter, frågor & svar, information om aktuella händelser m.m. Samtliga anställda har tillgång till sidan som också marknadsförts i samband med tidigare aktiviteter.

Vid alla introduktionsutbildningar använder vi oss av en standardiserad presentation av myndighetens mångfaldsarbete som också innefattar en introduktion till samtliga diskrimineringslagar.

Avslutningsvis så har vi den mångkulturella almanackan upphängd i varje kopieringutrymme för att vår personal ska få information om andra högtider runt om i världen.

Återrapportering 6

Länsstyrelserna ska genom en regional samordnare för Ansvarsfull Alkoholservering

- stödja och samordna kommunerna i deras arbete med metoden Ansvarsfull Alkoholservering,
- vara kontaktperson för dessa frågor i förhållande till Statens Folkhälsoinstitut (FHI), samt
- fungera som en länk mellan de lokala, regionala och nationella nivåerna.

Länsstyrelserna ska genom en länssamordnarfunktion, på regional nivå, ansvara för att organisera och samordna arbetet för att:

- genomföra de nationella alkohol- och narkotikahandlingsplanerna samt arbetet för att nå målet för samhällets insatser inom tobaksområdet,
- fungera som en länk mellan lokal, regional och nationell nivå,
- fånga upp lokala och regionala behov av stöd och förmedla dem till regional respektive nationell nivå,
- bidra till uppbyggnaden av en hållbar och effektiv lännsstruktur för det alkohol-, narkotika- dopnings- och tobaksförebyggande arbetet, samt
- vara pådrivande i utvecklings- och förändringsarbetet av det alkohol-, narkotika- dopnings- och tobaksförebyggande arbetet i kommuner och landsting. Detta ska nås genom kunskapsförmedling och handledning av beslutsfattare, nyckelpersoner och samrådsorgan i kommuner och landsting.

Vidare ska länssamordnarfunktionen vid länsstyrelserna samverka med det civila samhället.

Länssamordnarfunktionen ska inte arbeta med tillsyn, handläggning av utvecklingsmedel eller med vård- och behandlingsinsatser. Länsstyrelserna ska verka för att samarbetet mellan länssamordnarna och de som arbetar med metoden Ansvarsfull Alkoholservering underlättas.

Länsstyrelserna ska beakta behovet av

informations-, erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan länssamordnarfunktionerna, landstingen, kommunerna och det civila samhället och verka för ett gott samarbete. Länsstyrelserna ska samarbeta med FHI både när det gäller länssamordning och Ansvarsfull Alkoholservering.

Länssamordnarfunktionen samt arbetet hos länsstyrelserna med Ansvarsfull Alkoholservering finansieras via det under utgiftsområde 9 upptagna anslaget 14:7 där FHI administrerar bidragshanteringen till länsstyrelserna för att täcka kostnaderna i enlighet med regeringens åtgärdsprogram.

FHI ska årligen senast den 1 oktober till regeringen (Socialdepartementet) inkomma med en folkhälsopolitisk lägesrapport. Länsstyrelserna ska förse FHI med underlag för denna årliga rapport.

Ansvarsfull alkoholservering

Länsstyrelsen har sedan flera år en projektledare anställd för uppdraget att sprida metoden ”Ansvarsfull alkoholservering” i länet. Projektledaren har arbetat med att utbilda och stödja kommunerna i deras arbete med metoden. Det har under året bl.a. skett genom att ett antal utbildningstillfällen genomförts i olika kommuner till såväl kommunala alkoholhandläggare, krögare, serveringspersonal, ordningsvakter och poliser. Vidare har projektledaren genom att anlita skådespelare genomfört berusningsstudier i ett par kommuner. Projektledaren för ansvarsfull alkoholservering har även fungerat som länets kontaktperson med Folkhälsoinstitutet, övriga länsorgan och den lokala nivån.

Länssamordning

Länsstyrelsen har en anställd länssamordnare för alkohol- och drogfrågor med ansvar att samordna och organisera arbetet med att genomföra de nationella handlingsplanerna för alkohol- och narkotika och för att nå målet för samhällets insatser inom tobaksområdet.

Samordnaren fungerar som en länk mellan den lokala, regional och nationella nivån och samlar upp lokala och regionala behov som förmedlas till nationell nivå.

Länssamordnaren bidrar vidare till uppbyggnad och vidareutveckling av en hållbar och effektiv struktur för det alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksförebyggande arbetet i länet. Detta sker bl.a. genom kunskapsförmedling och handledning.

Samverkan med FHI

Länstyrelsen samverkar med FHI både beträffande länssamordning och Ansvarsfull Alkoholservering. Det sker både genom spontana kontakter vid behov och genom kontinuerliga samverkansträffar mellan berörda befattningshavare i länet och ansvariga för resp. område inom FHI. Vid dessa kontakter redovisas situationen i länet som kan vara underlag för FHI inför deras folkhälsopolitiska rapport till regeringen.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ skall myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. I redovisningen skall det ingå en analys och en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till att nå verksamhetens mål. (F. 2005:797)

Redovisa en analys och en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till att nå verksamhetens mål.

Kompetensförsörjning

Utgångspunkterna för kompetensförsörjningen är att tillgodose Länsstyrelsens behov av personal med rätt kompetens ur ett verksamhetsperspektiv. Vi strävar efter att ha personal med god sakkunskap, god kunskap om förvaltningsrättsliga frågor och förmåga att samverka över sakområdesgränserna.

Förutom rena kunskaper förutsätts också medarbetare vara engagerade och vilja göra ett gott arbete med hög servicenivå till länets medborgare. Här ligger också medarbetarens uppfattning om länsstyrelsen som en bra arbetsgivare med en bra arbetsmiljö och förväntningar på ett modernt ledarskap.

Åtgärder och analys

Under hösten 2008 har Länsstyrelsen formulerat en vision och strategier för verksamheten som sträcker sig fram till år 2015. Den ger utgångspunkter för styrning av framtida kompetensförsörjning. Visionen pekar ut kompetensförsörjning som ett av de mest angelägna strategiområdena för att nå visionen. Ett annat område som pekas ut och som berör kompetensförsörjningen är Länsstyrelsen som arbetsplats, en attraktiv sådan.

Vi har under 2007 förbättrat rekryteringsarbetet genom att bättre nyttja IT. Därmed har vi ökat träffsäkerheten och snabbat på rekryteringsprocessen. År 2008 var ett implementeringsår för att värdera och göra justeringar.

En del i den externa servicen är att ha korta handläggningstider och att handläggningen sker på ett rättssäkert sätt. Under året har cirka 70 procent av samtliga medarbetare utbildats i ärendehantering. Utbildningarna har utgått från ett utbildningsmaterial "Handbok i ärendehantering" som Länsstyrelsen utformat. Vår bedömning är att detta kommer att leda till högre rättssäkerhet.

Medarbetarnas uppfattning om Länsstyrelsen som arbetsplats påverkar produktionsresultaten. Hösten 2008 genomfördes den första NMI-mätningen (nöjd medarbetarindex). Mätningar kommer tills vidare att genomföras två gånger per år och följas av handlingsplaner.

Länsstyrelsen har sedan flera år en låg sjukfrånvaro, för 2008 var den 1,9 procent. Vårt systematiska arbetsmiljöarbete med årliga revisioner bidrar till detta. Länsstyrelsen har också under 2008 arbetsmiljödiplomerat 70 procent av alla chefer för att säkerställa god kvalitet i arbetsmiljöarbetet. Under 2008 inleddes ett arbete för att hälsodiplomera Länsstyrelsen med sikte på att nå dit inom två år.

Lönesättande samtal genomfördes för andra gången. Erfarenheterna från föregående revision har inneburit omarbetning av lönepolitiska riktlinjer som bättre ska stödja verksamhetsbehoven.

”Bra chefer” är något som ofta framhålls som en viktig faktor för arbetstrivsel och resultat. Därför deltar två chefer i det länsstyrelsegemensamma utvecklingsprogrammet och Länsstyrelsen har kontinuerliga ”nätverksträffar” för chefskollektivet för att ge tillfälle till utbyte och reflektion.

Uppdrag som skall redovisas i årsredovisningen 2008

19. Länsstyrelserna ska, mot bakgrund av redovisningen enligt bilaga 3 (tabell 1.2) beskriva och motivera de prioriteringar som gjorts mellan ändamålen, samt beskriva och motivera de prioriteringar som har gjorts vid beslut om medel inom respektive ändamål. Vidare ska länsstyrelsen kommentera andelen beviljade medel under anslaget 33:1 Regionala tillväxtåtgärder som avser medfinansiering av de regionala tillväxtprogrammen respektive EU:s strukturfondsprogram. Slutligen ska länsstyrelsen beskriva inriktningen på eventuella insatser som bokförts under raden "varav övriga" i bilaga 3 (tabell 1.2).

Länsstyrelsen beslutade den 12 februari 2008 (300-2153-2008) om preliminärt beslutsutrymme, fördelning och prioriteringar under år 2008 för anslaget 33:1, Regionala tillväxtåtgärder. Efter beslut av Mål 2 Övre Norrland/Nutek om medel till ett Ramprogram för företagsstöd fastslog Länsstyrelsen den 16 juni 2008 (300-8392-2008) beslutsutrymmet för 2008 och ett reviderat beslut den 19 december 2008.

Det totala beslutsutrymmet 110 milj kr 2008 har fördelats enligt följande

-företagsstöd (regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering)	72 milj kr
-stöd till kommersiell service	5 milj kr
-projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken	31 milj kr
-uppföljning och utvärdering	2 milj kr
S:a	110 milj kr

Prioriteringen mellan ändamålen bygger på erfarenheter från tidigare år och en bedömning av förväntad efterfrågan. Fördelningen till projektverksamhet (31 milj kr) baserar sig på beräknade insatser inom Landsbygdsprogrammet, Mål 2 Övre Norrland samt Interregprogrammen Botnia-Atlantica och Norra Periferin. Beräkningarna är även gjorda utifrån den finansiering av bidrag för projektverksamhet som kan beslutas av Region Västerbotten som bildades i år. Totalt 57 projekt till ett belopp av 30,8 milj kr har beviljats medel ur anslaget. Av dessa medel har 80 procent avsett medfinansiering till strukturfonderna. Av denna medfinansiering avsåg 46 procent Mål 2 Övre Norrland, 27 procent Interregprogrammen Botnia-Atlantica och Norra Periferin, 5 procent Landsbygdsprogrammet och 2 procent övrig finansiering inom strukturfonder. Övrig projektverksamhet, 20 procent, avser finansiering av det regionala tillväxtprogrammet utan koppling till strukturfonderna. Vi har inga projekt inom kategorin "varav övriga".

Av de gjorda finansieringarna inom projektverksamheten kan särskilt nämnas satsningar inom energiområdet på totalt 3 325 000 kronor. Det gäller Gröna Gruvor, Bioenergiårdar i ett nytt landskap, Vindkraft i Kvarken och Ökat utnyttjande av skoglig biomassa. Länsstyrelsen har även under året beviljat bidrag med 7 500 000 kronor till bildande av en riskkapitalfond för att i regionen möjliggöra riskkapitalinvesteringar och därigenom främja nyföretagande samt tillväxt av små och medelstora företag. Riskkapitalfonden är ett samarbete genom Mål 2 Övre Norrland.

22. Länsstyrelserna ska utveckla det under år 2007 framtagna planeringsunderlaget med lämpligt verktyg innehållande den information om fysiska förhållanden och markanvändning som behövs för att närmare ange lämpliga områden för anläggning av våtmarker i odlingslandskapet. Länsstyrelserna ska vidare i samråd med berörda kommuner utveckla formerna för och bedriva uppsökande och samordnande arbete i områden som i planeringsunderlaget har pekats ut som särskilt betydelsefulla och lämpliga för anläggning och restaurering av våtmarker i enlighet med Nationell strategi för myllrande våtmarker och Aktionsplanen för havsmiljön (Rapport 5563, Naturvårdsverket). Länsstyrelserna ska i huvudsak ha försett ovan nämnda verktyg med nödvändiga data till den 31 december 2008. Länsstyrelserna ska i årsredovisningarna redovisa insatser och resultat.

Länsstyrelsen har under 2008 kompletterat listan över områden där restaurering av våtmarker skulle ge god naturvårdsnytta. Vi har också lagt till platser där anläggning eller restaurering av våtmarker skulle göra nytta för vattenkvaliteten i vattendrag, sjöar och havet (Miljömålet Ingen övergödning). För några platser har en enkel plan gjorts för hur restaureringen och kommande skötsel skulle kunna se ut. Syftet med detta är att visa på tänkbara former av våtmarksrestaurering.

En arbetsgrupp med representanter för LRF, SNF, kommunerna och Länsstyrelsen har under en serie möten diskuterat målet med och formerna för att skapa våtmarker. Speciellt samarbetsformerna mellan de olika aktörerna och finansieringen av framtida projekt har stått i fokus. En intern arbetsgrupp vid Länsstyrelsen har tillfört planeringsunderlaget uppgifter om kulturmiljövärden, brukningsförutsättningar, vattenkvalitet, m.m. Arbetsgruppen har också diskuterat samarbetsformer och organisationen för den kommande uppsökande och rådgivande verksamheten.

Länsstyrelsens personal har deltagit i två konferenser om våtmarker i odlingslandskapet och vi har gett råd om våtmarksrestaurering till sex markägare.

40. Länsstyrelserna (gäller inte Länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län) ska särredovisa de medel som erhållits från det under utgiftsområde 19 Regional utveckling upptagna anslaget 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006, samt anslaget 33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 för medfinansiering av bidrag avseende regionala företagsstöd i samband med utbetalning från anslaget 33:1 Regionala tillväxtåtgärder. Därutöver ska den del som i detta sammanhang utbetalats från länsstyrelsen i form av stöd redovisas. Utestående fordringar mot de myndigheter som disponerar anslaget 33:5 redovisas i not till balansräkning.

Länsstyrelsen har år 2008 erhållit 14 038 kr från det under utgiftsområde 19 Regional utveckling upptagna anslaget 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006 för medfinansiering av bidrag avseende företagsstöd. Länsstyrelsen har i motsvarande del utbetalat 10 807 tkr från det regionalpolitiska anslaget 33:01 Regionala tillväxtåtgärder.

När det gäller ramprogrammet för regionala företagsstöd i Västerbottens för perioden 2007-2013 län är projekttiden 1 januari 2009 tom 31 december 2011.

45. Länsstyrelserna i Västra Götaland, Värmland, Dalarna, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten ska årligen ge en övergripande redovisning av det gränsregionala samarbetet med angränsande regioner i antingen Norge eller Finland.

Länsstyrelsen har under 2009 tagit initiativ till ett fördjupat samarbete med Nordlands Fylke och Fylkeskommun. Syftet med arbetet är att underlätta samverkan över riksgränsen genom att verka för att minska de gränshinder som existerar mellan Sverige och Norge. Gränshinder kan exempelvis vara arbetskraftsförsörjning men också möjligheten för ett myndighetssamarbete genom det nya EGTC direktivet från Europeiska kommissionen. Både Nordland och Västerbotten har kontaktat de statsråd som ansvarar för Nordiska frågor för att kunna bli pilotlän i ett framtida samarbete över riksgränsen.

Uppdrag från regleringsbrev 2007 som skall redovisas i årsredovisningen 2008

Uppdrag nr 9 i länsstyrelsernas regleringsbrev 2007

Riksdagen har beslutat att förstärka länsstyrelsernas tillsyn av den sociala barn- och ungdomsvården 2007 och 2008 med 10 miljoner kronor årligen. Förstärkningen gör det möjligt för länsstyrelserna att utöva tillsyn av samtliga enskilda HVB för barn och unga samt för barn och familj under ifrågavarande period. Länsstyrelserna ska redovisa omfattningen och resultatet av denna tillsyn antingen samlat i samband med att pågående uppdrag för 2006 och 2007 (uppdrag 8) redovisas till regeringen (Socialdepartementet) eller senast i årsredovisningen för 2008.

Redovisad separat till regeringen (Socialdepartementet) 14 mars 2008

Rapport: ”Socialtjänsten och barnen Länsstyrelsernas granskning av den sociala barn- och ungdomsvården 2006-2007”

Sammanställning över väsentliga uppgifter
--

Sammanställningen skall göras enl. 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

		2008	2007	2006	2005	2004
Låneram	beviljad	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000
	utnyttjad	6 481	5 978	6 619	6 641	7 334
Kontokredit hos RGK	beviljad	6 200	6 200	6 200	6 200	6 200
	max. utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto	räntekostnader	0	0	0	0	0
	ränteintäkter	2 137	1 936	1 284	665	719
Totala avgiftsintäkter (ktogrupp 31-34, 7)	mynd. disponerar	17 769	15 505	15 236	16 121	15 452
	mynd. ej disponerar	40 907	46 675	43 724	36 970	36 925
Jämförelse med beräknade avgiftsintäkter (ktogrupp 31- 34, 7) enl. regleringsbrev		2 095	2 575	2 354	Not 3	Not 3
		40 795	49 097	37 547		
Anslagskredit	beviljad	16 450	19 017	16 972	0	20 894
	utnyttjad	0	157	0	0	287
Summa utg. reservationer (anslag)		0	0	0	0	0
Summa anslagssparande 32:1		1 358	3 880	1 692	1 538	- 287
Summa anslagssparande 32:2		-	-	-	-	-
Summa anslagssparande Övriga anslag		7 553	920	44 409	71 074	72 962
- därav in-tecknat av åtaganden med stöd av reservationer och anslagssparande		7 553	920	44 409	71 074	72 962
Bemyndiganden	tilldelat	200 000	270 500	387 000	442 000	382 000
	summa åtaganden	126 949	194 155	206 282	227 274	229 289
Årsarbetskrafter (åa) ¹		229,12	237,2	241,7	234,4	217,4
Medelantalet anställda ¹		269	281	287	271	258
Driftkostnad per åa tkr		829	805	773	736	783
Årets kapitalförändring		3 223	98	2 063	-1 750	- 3 612
Balanserad kapitalförändring		-7 528	- 7 626	- 9 689	-7 939	- 4 327

¹ Mätmetod skall finnas dokumenterad.

- Not 3 Huvuddelen av uppgifterna saknas i regleringsbrevet.

Finansiell redovisning

RESULTATRÄKNING (tkr)

2008-12-31

	Not	Utfall 2008-01-01 2008-12-31	Utfall 2007-01-01 2007-12-31
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	2	109 863	110 759
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	3	12 665	11 068
Intäkter av bidrag	4	70 340	71 608
Finansiella intäkter	5	2 363	2 106
Summa		195 231	195 541
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	6	-130 055	-130 386
Kostnader för lokaler		-12 608	-12 243
Övriga driftskostnader		-47 256	-48 322
Finansiella kostnader	7	-280	-251
Avskrivningar	14-16	-4 001	-5 405
Summa		-194 200	-196 607
Verksamhetsutfall		1 031	-1 066
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och ersättningar som inte disponeras av myndigheten	8	40 907	46 675
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamheten		-39 886	-44 051
Saldo		1 021	2 624
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	9	143 173	185 402
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	10	75 284	85 631
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	11	46 606	40 729
Finansiella intäkter		1 826	1 392
Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	25	6 739	-239
Lämnade bidrag	12	-272 457	-314 375
Saldo		1 171	-1 460
Årets kapitalförändring	13	3 223	98

BALANSRÄKNING (tkr)
2008-12-31

	Not	2008-12-31	2007-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	14	143	209
Summa immateriella anläggningstillgångar		143	209
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	15	859	1 302
Maskiner, inventarier, installationer mm	16	5 927	5 746
Summa materiella anläggningstillgångar		6 786	7 048
Utlåning			
Utlåning	17	5 257	5 438
Summa utlåning		5 257	5 438
Varulager mm			
Fastigheter		5	5
Summa varulager mm		5	5
Fordringar			
Kundfordringar		1 381	1 050
Fordringar hos andra myndigheter	18	13 773	8 412
Övriga fordringar		7 696	6 569
Summa fordringar		22 850	16 031
Periodavgränsningsposter	19		
Förutbetalda kostnader		4 201	3 593
Upplupna bidragsintäkter		8 113	26 593
Övriga upplupna intäkter		2 317	2 620
Summa periodavgränsningsposter		14 631	32 806
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	20	45 213	26 433
Summa avräkning med statsverket		45 213	26 433
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	21	35 934	41 570
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret		6 959	7 794
Kassa, plusgiro och bank	22	137 040	85 620
Summa kassa och bank		179 933	134 984
SUMMA TILLGÅNGAR		274 818	222 954

BALANSRÄKNING (tkr)
2008-12-31

	Not	2008-12-31	2007-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	23	7 667	7 848
Balanserad kapitalförändring	24	-7 528	-7 626
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	13	3 223	98
Summa myndighetskapital		3 362	320
Fonder			
Fonder	25	57 365	59 411
Summa fonder		57 365	59 411
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	26	788	413
Summa avsättningar		788	413
Skulder mm			
Lån i Riksgäldskontoret	27	6 482	5 978
Skulder till andra myndigheter		8 822	8 573
Leverantörsskulder		4 460	7 419
Övriga skulder	28	85 782	32 041
Depositioner		6 998	7 867
Summa skulder mm		112 544	61 878
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	29	12 756	14 363
Oförbrukade bidrag		88 003	86 018
Övriga förutbetalda intäkter		0	551
Summa periodavgränsningsposter		100 759	100 932
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		274 818	222 954
Omvända ansvarsförbindelser			
Avskrivningslån, landsbygdsbidrag	30	164 991	175 317

ANSLAGSREDOVISNING (tkr)	UTFALL								
	2008-01-01 - 12-31								
Anslag	Ingående överförings- belopp	Årets till- delning enl regle- ringsbrev	Omdisp- onerade anslags belopp	Utnyttjad del av medgivet överskridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp	Not
Utgiftsområde 01, Rikets styrelse									
01 32:01:020 Länsstyrelserna mm	3 880	107 556	-90		-653	110 693	109 335	1 358	31
Utgiftsområde 05, Internationell samverkan									
05 05:11:005 Samarbete inom Östersjöregionen									
Barentssamarbete	535	1 400			-493	1 442	1 120	322	32
Utgiftsområde 19, Regional tillväxt									
19 33:01:020 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	12	111 500				111 512	109 809	1 703	
19 33:05:003 Europeiska regionala utv fonden 00-06									
Interreg III KvarkenMittskandia	-157	39 000				38 843	33 845	4 998	33
Utgiftsområde 22, Kommunikationer									
22 37:07:016:001 IT Infrastruktur, adm	0					0	0	0	
22 37:07:016:002 IT Infrastruktur, ort	530					530	0	530	34
SUMMA	4 800	259 456	-90	0	-1 146	263 020	254 109	8 911	

BEMYNDIGANDEN 2008-12-31 (tkr)

Anslag/Benämning	Tilldelad bemyndiganderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	
19 33:01:020 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	200 000	153 803	126 949	
	Utestående åtagandens fördelning (infrianden) per år			
	2009	2010	2011	2012
	97 887	25 514	3 292	256

Ingående åtaganden har redovisats utan avdrag för kvarvarande anslag.

Utestående åtaganden har redovisats utan avdrag för kvarvarande anslag.

Åtaganden i fleråriga projekt beräknas beslutas till ca 24 500 tkr för 2009 och ca 26 180 tkr för 2010.

De beräknade besluten för 2009 avser 42,5 % mål 2 Övre Norrland, 29,8 % Interreg, 7,9 % Landsbygdsprogrammet och resterande övrigt. Av de beräknade besluten år 2010 avser 59,2 % mål 2 Övre Norrland, 34,8 % Interreg, 4,3 % Landsbyggsprogrammet och resterande övrigt. Dessa beslut gäller dock under förutsättning att Länsstyrelsen tilldelas tillräckligt med anslagsmedel samt att projekten uppfyller uppställda resultatkrav.

FINANSIELLA VILLKOR

01 32:1:20 Länsstyrelserna mm

Länsstyrelsen har enligt regleringsbrevet för år 2008 en anslagskredit på 5 300 tkr (utnyttjat 0 kr), tillgång till ett räntekonto i Riksgäldskontoret med en kredit på 6 200 tkr (utnyttjat 0 kr) samt disponerar en låneram i Riksgäldskontoret på 9 000 tkr (utnyttjat 6 482 tkr). Anslagsbehållning disponeras enligt 3 % -regeln.

05 05:11:5 Samarbete inom Östersjöregionen – Barentssamarbete

Anslagsbehållningen disponeras enligt 3 % -regeln.

19 33:1:20 Allmänna Regionalpolitiska åtgärder

I villkoret för Uppföljning och utvärdering får Länsstyrelsen högst använda 2 500 tkr. Under året har belastningen på detta område varit 1 232 tkr. Länsstyrelsen har en anslagskredit på 11 150 tkr (utnyttjat 0 kr). Under året har 486 tkr inbetalats till inkomstiteln 2811 Övriga inkomster av statens verksamhet p.g.a. återkrav av olika företagsstöd. Dessutom har 93 tkr inbetalats till anslaget avseende återvinning av medel vid bidragsmottagares konkurs samt 238 tkr avseende ränta och amortering av såddfinansiering. Länsstyrelsen har ett bemyndigande på 200 000 tkr att fatta beslut mot. I regleringsbrevet anges också maximala utbetalningar (exklusive eventuellt anslagssparande samt utnyttjande av anslagskredit) för år 2009 till 93 500 tkr samt år 2010 till 83 500 tkr. Anslagsbehållningen disponeras enligt 3 % -regeln.

19 33:5:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006 – Åtgärder inom Interreg IIIA-programmet Kvarken/Mittskandia

Från EG inbetalda medel ska redovisas mot inkomstitel 6312 Bidrag från EG:s regionalfond med undertitel 03 Interreg IIIA KvarkenMittskandia. Under året har 32 854 tkr inbetalats. Länsstyrelsen disponerar inte längre någon anslagskredit och har inte någon bemyndiganderam.

			UTFALL	
			2008-01-01 - 12-31	
Inkomsttitel	Benämning	Not	Beräknat belopp	Inkomster
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter		990	1 139
2528	Avgifter vid bergsstaten			6
253701	Miljöskyddsavgift		3 900	3 215
2539	Täktavgift		1 500	1 606
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter		170	
255201	- avgifter enligt stiftelseförordning tillsyn och prövningsavgift			55
255202	- registerhållningsavgift och registreringsbevis, stiftelseförordning			88
255203	- avgifter enligt avfallsförordningen			38
2714	Sanktionsavgifter m.m.		130	
271401	- sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen			30
271404	- överlastavgift			109
271408	- avgift enligt socialtjänstlagen m.m.			246
28119	Övriga inkomster av statens verksamhet	35	2 400	472
4132	Återbet av lån avseende såddfinansiering	36	70	
4137	Återbet av övriga näringslån, Statens Jordbruksverk		25	25
6312	Bidrag från EG:s regionalfond perioden 2000-2006			
631203	- Interreg IIIA KvarkenMittskandia		31 600	32 854
9455	Lotteriavgifter		10	3
	SUMMA	37	40 795	39 886

NOTER

Not 1

Tilläggsupplysningar

Avvikelser från generella EA-regler

Länsstyrelsen har i regleringsbrevet medgivits undantag från ESV:s föreskrifter till 3 kap 1§ FÅB samt från 3 kap 2§ första stycket FÅB.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (2000:605) samt förordning om myndigheters bokföring (2000:606).

Föregående års värden anges inom parentes.

Fördelningen av kostnader mellan olika verksamhetsgrenar i resultatredovisningen sker dels med direktkonterade kostnader på verksamhetsgrenar och dels med ofördelade lönekostnader som fördelas utifrån Länsstyrelsens tidredovisning på verksamhetsgrenar.

Fordringar som är mer än tre månader gamla värderas och om de bedöms som osäkra bokförs de som befarade kundförluster och värderegleras. Fordringar på statliga myndigheter värderegleras inte.

Utbetalningar av **lönegarantimedel** samt **företagsrekonstruktion** bokförs förutom som transfereringar även som befarade förluster under transfereringsavsnittet med finansiering av övriga erhållna medel. En kollektiv värdereglering har skett med 89,98 %, då ett genomsnitt av utdelningarna de sista fyra åren har varit 10,02 %. Bruttovärdet är 74 662 tkr (85 159 tkr) vilket innebär att 7 481 tkr (5 961 tkr) tas upp som en lönegarantifordran.

Grunderna för värdering av **Jordfondens fastigheter** är inköpspris samt större investeringar typ skogsplanteringar. Värdet påverkas även av försäljningar av fastigheter. Då särskild skuldpost saknas - statskapitalet finns bokfört hos Jordbruksverket - balanseras redovisningen mot statsverkets checkräkning.

För att en vara skall klassificeras som en **anläggningstillgång** skall följande kriterier vara uppfyllda:

- varan ska ha en ekonomisk livslängd överstigande tre år
- varan ska ha ett inköpspris exkl. moms överstigande 10 tkr.

Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för avskrivningar enligt plan. Avskrivningar enligt plan beräknas linjärt på tillgångarnas ursprungliga anskaffningsvärden. De flesta anläggningstillgångarna har en avskrivningstid på fyra år, men även avskrivningstider på tre och fem år finns (se not 14-16).

Olika typer av **skulder** värderas till nominella värden.

Inbetalningar av **vattenregleringsavgifter** liksom intäkter av fällavgifter av **älgvårdsfonden** redovisas över resultaträkningen som transferering. Över- resp. underskott bokförs mot resultatposten Avsättning till/upplösning av fonder.

Periodiseringsprinciper

Periodavgränsningsposter har upprättats för löne- och semesterskulder, EG-medel, förutbetalda kostnader avseende år 2009 (främst hyres-, service- och licenskostnader), leverantörsskulder, upplupna bidragsintäkter samt upplupna bidragskostnader, både utom- och inomstatliga. ESV har fastställt den så kallade brytdagen till den 12 januari 2009. Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 5 tkr netto.

Förändrade redovisningsprinciper

Enstaka möbelinköp direktavskrivs och utranering av anläggningstillgångar har skett av de möbler som inte avser kompletta rum.

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Ersättningar och förmåner

Nedan redovisas de ersättningar och andra förmåner som Länsstyrelsen utbetalat under år 2008,

- till ledande befattningshavare som utsetts av regeringen

- myndighetens insynsråd.

Dessutom anges uppdrag i andra statliga myndigheter, uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag samt övriga uppdrag.

	Lön samt andra ers (kr)	Skattepliktiga förmåner (kr)
Landshövding Chris Heister	746 767	53 781
Ledamot i Karolinska Institutets konsistorium		
Ledamot i Praktikertjänst Hälso och Sjukvård		
Nationella samordningsuppdraget		
Länsråd Göran Theolin	774 338	-
Inga uppdrag		

LÄNSSTYRELSENS INSYNSRÅD

Ersättningar till ledamöter i Länsstyrelsens insynsråd är 1 450 kronor per sammanträdesdag.

I skattepliktig ersättning ingår även ersättning för strukturfondsdelegationsmöten samt ersättningar för rennäringsdelegationens möten (950 kr).

Ledamöter	Skattepliktiga ers (kr)	Skattepliktiga förmåner (kr)
Bert Öhlund	7 286	-
Ordförande i Fastighets AB Polaris		
Ordförande i Skellefteå Statshus AB		
Ledamot i Flygråd		
Ledamot i Norrbotniabanan AB		
Ledamot i Regionförbundet Västerbottens fullmäktige		
Ledamot i Stiftelsen Skeriefonden		
Ledamot i Skeria Utveckling AB		
Ledamot i Stiftelsen Rönnbäret		
Ledamot i Stiftelsen Träenigheten		
Ombud i Expolaris Föreningsstämma		
Ombud i Kommuninvest ekonomiska förening		
Ombud i Kommuninvest styrelse		
Ombud i Skellefteå Kraft AB		
Representant i Styrgrupp för tillväxtkontoret		
Ewa-May Karlsson	4 662	70
Vice ordförande i Regionförbundet Västerbotten		
Ledamot i strukturfondspartnerskapet		
Ledamot i Kommuninvest ekonomiska förening		
Ledamot i Norrbotniabanan AB		
Ombud i beslutsgruppen för Norra Periferin		
Gunilla Tjernberg	4 662	-
Ledamot i Statens Biografbyrås styrelse		
Suppleant i rennäringsdelegationen		
Göran Sandberg	5 800	70
Ledamot i Högskoleverkets insynsråd		
Ledamot i Nordiska forskningsrådet, Nordforsks styrelse		
Ledamot i Sveriges universitet och högskoleförbunds styrelse		
Ledamot i Forskningsberedningen		
Hans Eliasson	8 162	70
Ordförande i Cranab AB		
Ordförande i Vimek AB		
Ordförande i AC invest		
Ordförande i Teknikföretagen region norr		
Ledamot i Länsförsäkringar Västerbotten		
Ledamot i Norra Skogsägarna		

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Ledamot i Teknikföretagen Sverige
 Ledamot i Uminova Innovation
 Ledamot i Vinnova

Lennart Holmlund 4 350 70
 Ordförande i Umeå Kommunföretag AB
 Ordförande i Nordic Logistic Center AB
 Ordförande i Infrastruktur i Umeå AB
 Ledamot i Botniabanan AB
 Ersättare i Kommuninvest Ekonomiska Förening

Lilly Bäcklund 4 888 70
 Ledamot i Rennäringsdelegationen
 Ersättare i styrelsen för länstrafiken i Västerbotten

Mona Sandberg 7 072 70
 Ledamot i Svenskt Näringslivs S M E kommitté
 Ledamot i Ackordscentralen Sverige
 Ledamot i Svensk Handel
 Ledamot i Södra Lapplands Medicinska Forskningsfond

Enligt kraven i FÅB 7 kap 3§ redovisas i nedanstående tabell de anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den totala ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron som uppgår till 60 dagar eller mer. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Siffrorna i statistiken bygger på samtliga som varit anställda någon gång under år 2008.

Sjukfrånvaro i %	2008	2007
Anställda – 29 år	1,6	1,3
Anställda 30 – 49 år	1,4	2,6
Anställda 50 år -	2,6	2,6
Totalt	1,9	2,5
Andel långtidssjuka (60 dagar eller mer)	40,2	39,9

Kvinnor	2,3	3,4
Män	1,6	1,7

Antal anställda uppdelat på kön 2008	Män	Kvinnor	Samtliga
Anställda – 29 år	11	22	33
Anställda 30 – 49 år	83	82	165
Anställda 50 år -	63	56	119
Alla	157	160	317

Antal anställda uppdelat på kön 2007	Män	Kvinnor	Samtliga
Anställda – 29 år	6	15	21
Anställda 30 – 49 år	88	80	168
Anställda 50 år -	67	58	125
Alla	161	153	314

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

RESULTATRÄKNINGEN

Not 2

Intäkter av anslag

Resultatposten Intäkter av anslag fördelas på följande anslag:

	2008	2007
01 32:1:20 Länsstyrelserna mm	107 057	105 315
05 05:11:5 Barenstsamarbete	729	473
13 10:1:25 Integrationsverket	-	385
19 33:1:20 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	2 077	4 491
22 37:7:16:1 IT infrastruktur, regionala transportnät mm adm kost	-	95
Summa	109 863	110 759

Not 3

Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Intäkter av avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen

	2008	2007
Uthyrning av lokaler	62	48
Konferensavgifter	475	413
Konsultuppdrag	5 517	585
Övrigt, t ex publikationer	89	57
Summa	6 143	1 103

Offentligrättsliga avgifter som disponeras av myndigheten

	2008	2007
Avgifter jaktområden	2 100	1 920
Ärendehandläggning körkort	2 031	1 347
Handledarskap körkort	1 021	671
Djurskydd	5	197
Alkolås	145	153
Övrigt	195	142
Summa	5 497	4 430

Övriga intäkter i verksamheten

	2008	2007
Reavinster	41	429
Konsultuppdrag	-	3 983
Övrigt	984	1 123
Summa	1 025	5 535
Summa totalt	12 665	11 068

Konsultuppdrag har år 2007 felaktigt bokförts under övriga intäkter i verksamheten i stället för intäkter av avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen.

Not 4

Intäkter av bidrag

	2008	2007
Intäkter från Statliga myndigheter		
Naturvårdsverket	37 699	33 446
Socialstyrelsen	6 384	6 430
Jordbruksverket	5 380	5 999
Riksantikvarieämbetet	2 629	1 350
Kammarkollegiet	2 022	207
Folkhälsoinstitutet	1 760	-
Krisberedskapsmyndigheten	828	1 040
Länsstyrelsen i Norrbottens län/EG:s strukturfonder	269	9 971
Nutek	262	1 402
Sametinget	-	1 265
Övriga statliga	3 023	649
Summa	60 256	61 759

Intäkter från övriga

EU samt övriga länder	9 605	8 353
Övriga	479	1 496
Summa	10 084	9 849
Summa intäkter av bidrag	70 340	71 608

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Not 5

Finansiella intäkter

	2008	2007
Ränteintäkter på räntekonto hos Riksgälden	2 135	1 934
Övriga finansiella intäkter - såddfinansiering	184	162
Övriga finansiella intäkter	44	10
Summa	2 363	2 106

Not 6

Kostnader för personal

Lönekostnaderna exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal uppgick till 84 301 tkr (86 116 tkr). Avgifter till Trygghetsstiftelsen uppgick till 256 tkr (259 tkr). Under året har 0 tkr (77 tkr) utnyttjats från Trygghetsstiftelsen.

Not 7

Finansiella kostnader

	2008	2007
Ränta på lån hos Riksgälden	255	244
Övriga finansiella kostnader	25	7
Summa	280	251

Not 8

Uppbördsverksamheten, saldo

	2008	2007
Periodisering av intäkter från EU på Interreg IIIA KvarkenMittskandia	991	2 631
Befarade förluster	30	-7
Summa	1 021	2 624

Not 9

Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag

	2008	2007
01 32:1:20 Länsstyrelserna mm	2 278	-
05 05:11:05 Barentssamarbete	391	392
19 33:1.20 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	106 659	122 399
19 33:5:3 Interreg IIIA KvarkenMittskandia EG:s regionala	33 845	33 214
22 37:7:16:2 IT Infrastruktur, regionala transportnät mm ortsammanbind.	-	29 397
Summa	143 173	185 402

Not 10

Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag

	2008	2007
Naturvårdsverket	32 062	28 704
Kammarkollegiet/lönegaranti	27 622	27 026
Länsstyrelsen i Norrbottens län	232	7 489
Socialstyrelsen	5 594	5 757
Jordbruksverket	2 756	5 408
Socialdepartementet	3 760	4 816
Nutek	1 284	5
Regeringskansliet	78	4 337
Fiskeriverket	751	608
SIDA	-	433
Övriga	1 145	1 048
Summa	75 284	85 631

Not 11

Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

Den stora skillnaden mellan åren består främst av utdelning lönegaranti och företagsrekonstruktion som i år uppgick till 10 313 tkr att jämföra med 4 729 tkr år 2007.

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Not 12

Lämnade bidrag

	2008	2007
Finansiering av projekt	44 637	50 171
Lönegaranti	37 934	31 755
Bygdemedel	32 929	25 132
Regionalt investeringsstöd	30 763	30 575
Interreg IIIA Kvarken-Mittskandia	30 446	34 951
Regionalt bidrag till företagsutveckling	26 546	30 298
Kalkningsbidrag	15 722	15 427
Åtgärder förorenade områden	9 960	3 067
Anhörigstöd – Socialdep	3 316	3 047
Region Västerbotten (förvaltningsanslaget)	3 000	-
Upplåtelse	2 989	2 879
Statsbidrag – personligt ombud	2 985	2 923
Interreg Northern Periphery, (statliga mottagare)	2 982	4 107
Medel till kvinnojourverksamhet	2 672	2 834
Bidrag till lokala och kommunala naturvårdsproj.	2 539	2 010
Stöd till kommersiell service	2 349	4 491
Miljöutbildningsprogrammet	2 270	4 649
Ålgårdsfonden	2 083	2 555
Interreg IIIC North	2 054	3 996
Sysselsättningsbidrag	1 987	2 535
Viltskador	1 887	2 177
Villkorsmedel	1 678	171
Biologiskt återställningsbidrag	772	2 517
IT-infrastruktur, ortsammanbindande nät	-	29 397
EU –tvåan	-	6 013
Vårdkedja i missbruksvården	-	4 337
EU – företagsstöd	-	1 429
Övrigt	7 957	10 932
Summa	272 457	314 375

Not 13

Årets kapitalförändring

	2008	2007
Amortering av lån hos Riksgäldskontoret	3 703	3 632
Förändring upplupna personalkostnader	-358	-97
Förändring upplupna övriga driftskostnader	375	437
Förändring upplupna intäkter	-707	-2 662
Förändring upplupna bidragskostnader	1 705	1 549
Avskrivningar	-4 001	-5 405
Egna projekt inom Interreg IIIA KvarkenMittskandia	-	40
Periodisering EG-medel i uppbördsavsnittet	991	2 631
Lönegaranti	1 520	-53
Körkortsadministration samt handledarskap	-25	-113
Kursdifferenser interna EU-projekt	-22	-
Nedskrivning av lån	-	300
Befarade förluster	42	-161
Summa	3 223	98

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

BALANSRÄKNINGEN

Not 14

Immateriella anläggningstillgångar

Tillgångstyp	Ansk. värde IB	Årets inköp	Årets avyttr, utrangering	Årets avskrivn	Ack avskrivn	UB	Avskrivn- tider
2008							
Dataprogram	1 309	11	-1 053	-78	-124	143	3 år
Summa	1 309	11	-1 053	-78	-124	143	
2007							
Dataprogram	1 080	229	-	-118	-1 100	209	
Summa	1 080	229	-	-118	-1 100	209	

Not 15

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Tillgångstyp	Ansk. värde IB	Årets inköp	Årets avyttr, utrangering	Årets avskrivn	Ack avskrivn	UB	Avskrivn- tider
2008							
Förbättringsutgifter, fastighet	4 682	-	-1 544	-443	-2 279	859	5 år
Summa	4 682	-	-1 544	-443	-2 279	859	
2007							
Förbättringsutgifter, fastighet	4 449	233	-	-425	-3 380	1 302	
Summa	4 449	233	-	-425	-3 380	1 302	

Not 16

Maskiner, inventarier, installationer mm

Tillgångstyp	Ansk. värde IB	Årets inköp	Årets avyttr, utrangering	Årets avskrivn	Ack avskrivn	UB	Avskrivn- tider
2008							
Kontorsmaskiner, inventarier	6 977	339	-4 298	-936	-2 464	554	4 år
Datorer, kringutrustning	15 212	1 236	-8 152	-1 075	-6 471	1 825	3-4 år
Bilar, transportmedel	6 358	2 087	-536	-1 469	-4 521	3 388	3-4 år
Konstföremål	160	-	-	-	-	160	
Summa	28 707	3 662	-12 986	-3 480	-13 456	5 927	
2007							
Kontorsmaskiner, inventarier	6 711	485	-219	-684	-5 825	1 152	
Datorer, kringutrustning	18 588	580	-3 956	-1 478	-13 548	1 664	
Bilar, transportmedel	8 175	1 998	-3 815	-2 700	-3 588	2 770	
Konstföremål	80	80	-	-	-	160	
Summa	33 554	3 143	- 7 990	-4 862	-22 961	5 746	

Under året har konstföremål med anskaffningsvärden om totalt 0 tkr (80 tkr) bokförts som anläggningstillgång hos Länsstyrelsen med motkontering statskapital utan avkastningskrav, se vidare not 23.

Under året har försäljning av anläggningstillgångar medfört en reavinst på 41 tkr (429 tkr).

Not 17

Utlåning

	2008	2007
Lånefordringar		
Kommersiell service		
IB	400	-
Nyutlåning	-	400
Amortering	-88	-
UB	312	400
Lånefordringar med villkorad återbetalningsskyldighet		
Såddfinansiering		
IB	3 963	3 664
Nyutlåning	1 073	623
Avskrivning	-1 106	-324
Amortering	-35	-
UB	3 895	3 963

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Särskilt skuldtygda jordbrukare

IB	3 325	3 950
Amortering	-25	-625
UB	3 300	3 325
Avgår värdereglerat	-2 250	-2 250
Summa Utlåning	5 257	5 438

Not 18

Fordringar hos andra myndigheter

Den stora skillnaden mellan åren består av fordran på Kammarkollegiet avseende lönegaranti som uppgår till 7 980 tkr att jämföra med 4 463 tkr år 2007 samt Naturvårdsverket 1 376 tkr att jämföra med 95 tkr.

Not 19

Periodavgränsningsposter

Större delbelopp som ingår i balanspostens sammansättning är:

	2008	2007
Förutbetalda kostnader - utomstatliga	3 444	3 052
Förutbetalda kostnader - inomstatliga	757	541
Upplupna bidragsintäkter - utomstatliga	5 952	3 073
Upplupna bidragsintäkter - inomstatliga	2 161	23 520
Övriga upplupna intäkter – utomstatliga	2 271	2 407
Övriga upplupna intäkter – inomstatliga	46	213
Summa	14 631	32 806

Delposten Förutbetalda kostnader – utomstatliga består främst av hyreskostnader.

Upplupna bidragsintäkter - utomstatliga består till största delen av Interreg programmen Northern Periphery samt Botnia Atlantica. Av upplupna bidragsintäkter – utomstatliga avser 5 182 tkr (2 641 tkr) den egna verksamheten och 770 tkr (431 tkr) ska användas till transfereringar.

Vad gäller upplupna bidragsintäkter - inomstatliga beror förändringen främst på fordringar på Länsstyrelsen i Norrbottens län avseende EU:s strukturfond anslaget 19 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006, 0 tkr (14 038 tkr). Se även regleringsbrevets uppdrag nr 40.

Av upplupna bidragsintäkter - inomstatliga avser 1 280 tkr (9 346 tkr) den egna verksamheten och 881 tkr (14 174 tkr) ska användas till transfereringar.

Övriga upplupna intäkter - utomstatliga består till största delen av fordran på Interreg IIIB Northern Periphery avseende TA-intäkter, 1 832 tkr (2 295 tkr).

Not 20

Avräkning med statsverket (tkr)

	2008	2007
Uppbörd		
Ingående balans	-215	-2 980
Redovisat mot inkomsttitel	-39 886	-44 051
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	39 300	46 816
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	-	-
Skulder avseende uppbörd	-801	-215

Anslag i icke räntebärande flöde

Ingående balans	-294	12 467
Redovisat mot anslag	144 773	191 484
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-144 120	-204 245
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	359	-294

Anslag i räntebärande flöde

Ingående balans	-3 880	-1 692
Redovisat mot anslag	109 335	105 780
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-107 466	-107 968
Återbetalning av anslagsmedel	653	-
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-1 358	-3 880

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken

Ingående balans	30 835	32 334
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	188 076	150 739
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-276 705	-309 680
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	104 821	157 429
Saldo	47 027	
Belopp under utredning	-14	
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	47 013	30 822

Summa avräkning med statsverket

45 213   **26 433**

Belopp under utredning avser ej lokaliserad differens avseende tidigare år.
Rättelse av betalvägar som avser år 2008 men bokförts år 2009 uppgår till 377 tkr.
Specificering på anslag och inkomstitlar redovisas i anslagsredovisningen.

Not 21

Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Länsstyrelsen disponerar enligt regleringsbrev en räntekontokredit på 6 200 tkr i Riksgäldskontoret. Krediten har inte nyttjats under året.

Not 22

Kassa, plusgiro och bank

	2008	2007
Nordea (Bygdemedel, Villkorsmedel)	55 841	58 105
Skandinaviska Enskilda Banken (Interreg Northern Periphery)	20 721	14 115
Nordea (Interreg Botnia Atlantica, Northern Periphery)	60 478	13 400
Saldo	137 040	85 620

För år 2007 var det inbetalningar på 154 tkr avseende Bygdemedel och Villkorsmedel som ej var reglerat mot banken, samt 1 tkr som var felaktigt inbetalat, se även not 25.

Not 23

Statskapital utan avkastningskrav

	2008	2007
IB	7 848	7 693
Nyutlåning (avräknat anslag 19 33:1:20 Allmänna regionalpolitiska åtgärder)		
- Såddefinansiering	1 073	623
- Kommersiell service	-	400
Återbetalningar/avskrivning		
- Lån till särskilt skuldyngda jordbrukare	-25	-625
- Såddefinansiering	-1 141	-323
- Kommersiell service	-88	-
Konstföremål		
- Årets inköp	-	80
UB	7 667	7 848

Not 24

Balanserad kapitalförändring

Balanspostens sammansättning består av:

	2008	2007
Förändring upplupna personalkostnader	-11 461	-11 364
Förändring upplupna övriga driftskostnader	678	241
Förändring upplupna intäkter	2 561	5 223
Förändring upplupna bidragskostnader	-3 001	-4 550
Egna projekt inom Interreg IIIA KvarnenMittskandia	-	-40
Periodisering EG-medel i uppbördsavsnittet	-551	-3 182
Lönegaranti	5 961	6 014
Körkortsadministration/handledarskap	186	298
Kursdifferenser interna EU-projekt	22	22
Direktfinansierade investeringar	586	2 359
Nedskrivning av lån	-2 250	-2 550
Befarade förluster	-245	-83
Övrigt	-14	-14
Summa	-7 528	-7 626

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Not 25

Fonder	2008	2007
Bygdemedel	46 918	48 075
Villkorsmedel	8 922	10 183
Älgårdsfonden	1 525	1 153
Summa	57 365	59 411

I saldoto för Bygdemedel år 2007 ingår inbetalningar på 154 tkr som reglerats med banken 2008, se not 22.

Fondposternas intäkter och kostnader under året har varit

Bygdemedel	2008	2007
Intäkter		
- Bygdemedelsavgifter	25 671	24 177
- Räntor	1 408	1 053
Kostnader		
- Verksamhetskostnader	-	-
- Bidragsutbetalningar	-32 929	-25 132
Resultat	-5 850	98
Ofördelade medel	4 693	6 389

Villkorsmedel

Intäkter		
- Räntor	418	340
Kostnader		
- Bidragsutbetalningar	-1 679	-172
Resultat	-1 261	168

Älgårdsfonden

Intäkter		
- Fällavgifter	2 498	2 543
Kostnader		
- Bidragsutbetalningar	-2 083	-2 555
- Verksamhetskostnader	-43	-15
Resultat	372	-27
Totalt Resultat	-6 739	239

Not 26

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	2008	2007
Ingående avsättning	413	432
Årets pensionskostnad	712	311
Årets pensionsutbetalning	-337	-330
Utgående avsättning	788	413

Vid årets slut hade totalt 6 personer beviljats delpension vilket är oförändrat antal jämfört med år 2007.

Not 27

Lån i Riksgäldskontoret

Länsstyrelsen disponerar enligt regleringsbrev en låneram på 9 000 tkr i Riksgäldskontoret.

	2008	2007
IB	5 978	6 619
Amorteringar	-3 703	-3 632
Nyupptagna lån	4 207	2 991
UB	6 482	5 978

Not 28

Övriga skulder

	2008	2007
Avräkning Interreg (Valutakonton)	81 199	27 515
Personalens källskatt	2 241	2 522
Upplåtelser	2 097	1 950
Övrigt	245	54
UB	85 782	32 041

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERBOTTENS LÄN 2008

Not 29

Periodavgränsningsposter

Balanspostens sammansättning består av:

	2008	2007
Upplupna kostnader - utomstatliga	12 532	13 776
Upplupna kostnader - inomstatliga	224	587
Oförbrukade bidrag - utomstatliga	3 777	3 434
Oförbrukade bidrag - inomstatliga	84 226	82 584
Övriga förutbetalda intäkter - utomstatliga	-	551
Summa	100 759	100 932

De största posterna i balansposten Upplupna kostnader avser upplupna semesterlöner på 6 763 tkr (6 885 tkr) och upplupna sociala avgifter på 3 328 tkr (3 350 tkr). Upplupna bidragsutbetalningar ingår med 1 296 tkr (3 001 tkr). Posten Oförbrukade bidrag - inomstatliga består bl a av medel från Naturvårdsverket på 57 654 tkr (63 919 tkr), Jordbruksverket 1 434 tkr (1 955 tkr), Boverket 10 246 tkr (2 006 tkr), Socialdepartementet 4 956 tkr (3 694 tkr), Nutek 2 744 tkr (2 184 tkr) samt Näringsdepartementet 608 tkr (2 570 tkr).

Av oförbrukade bidrag utomstatliga avser 3 473 tkr (3 109 tkr) den egna verksamheten och 304 tkr (325 tkr) ska förmedlas vidare som bidrag. Av oförbrukade bidrag inomstatliga avser 33 527 tkr (35 397 tkr) den egna verksamheten och 50 699 tkr (47 187 tkr) ska förmedlas vidare som bidrag.

Posten Övriga förutbetalda intäkter – utomstatliga utgörs i sin helhet av Interreg IIIA Kvarken-Mittskandia.

Not 30

Omvända ansvarsförbindelser

	2008	2007
Avskrivningslån/landsbyggsbidrag		
Regionalekonomi och näringsliv	164 991	175 317
Summa	164 991	175 317

ANSLAGSREDOVISNING (tkr)

Not 31

01 32:01:020 Länsstyrelserna mm

Ur årets tilldelning har Länsstyrelsen betalat 3 000 till Regionförbundet Västerbottens län.

Indragning enligt 3 % regeln har skett med 653 tkr.

Not 32

05 05:11:005 Internationell samverkan

Inga åtaganden som leder till utgifter kommande år är beslutade.

Not 33

19 33:05:003 Europeiska regionala utv fonden 00-06, Interreg III KvarkenMittskandia

Inga kända utbetalningar kvarstår.

Not 34

22 37:07:016:002 IT Infrastruktur, ortsammanbindande nät

Inga utbetalningar kvarstår, kvarvarande medel kommer att dras in.

INKOMSTTITLAR (tkr)

Not 35

2811 Övriga inkomster av statens verksamhet

Intäkter och kostnader liksom realisationsvinster och realisationsförluster för Jordfondens verksamhet bokförs mot inkomstiteln 2811. Intäkter har erhållits med 0 tkr (1 tkr), kostnaderna har varit 39 tkr (16 tkr) och realisationsvinsten 0 tkr (5 550 tkr). Under året har 486 tkr (222 tkr) inbetalats till inkomstiteln 2811 Övriga inkomster av statens verksamhet pga av återkrav av olika företagsstöd utbetalade enligt bl a förordningen om regionalpolitiskt stöd (1990:642). Övrigt 25 tkr (61 tkr).

Not 36

4132 Återbetalning av lån avseende såddfinansiering

Enligt en skrivelse i regleringsbrev för anslag 19 33:01:020 Allmänna regionalpolitiska åtgärder ska ränta och amorteringar avseende såddfinansiering återföras till anslaget. I år har totalt 238 tkr (176 tkr) återbetalats.

Not 37

Avvikelse mot beräknat belopp i regleringsbrev

Avgift enligt socialtjänstlagen var ej budgeterad för 2008. Övriga inkomster av statens verksamhet understiger budget p.g.a. utebliven försäljning av fastigheter.

Länsstyrelsen Västerbotten
Storgatan 71 B, 901 86 Umeå

www.vasterbotten.lst.se
lansstyrelsen@ac.lst.se
090-10 70 00